

ÖN SÖZ

www.ekinsanat.org

GÜN

12

XIII

İnsanlığın kurtuluşunu hedefleyen sosyalizm büyük bir eserdir. bu da onun önsözüdür
Sosyalizma ku rizgarkirina mirovan ji xwe re kiriye armanc berhemeke mezin e; ev jî pêşgotina wê ye

**emeğin
ezgileri
susmayacak**

AYIŞIĞI SANAT MERKEZİ

ekinsanat.org
212 249 44 43

Tiyatro Atölyesi

Burhan Gün

Şiir Atölyesi

Selah Özakın

Fotoğraf Atölyesi

Müzik Atölyesi

Gitar

Piyano

Bağlama

Yan Flüt

Bas Gitar

Perküsyon

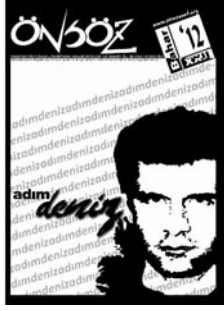
Ses Eğitimi

Halk Oyunları

**KAYITLARIMIZ
BAŞLAMIŞTIR**

İstiklal Cad. Rumeli Han.
No:88/11 Beyoğlu / İstanbul

ÇINGİR/ Çirûsk

**AYIŞIĞI
SANAT
MERKEZİ**

XXIII

KİTAP DİZİSİ RÊZA PIRTÛKAN

**kültür / sanat / edebiyat
çand / hûner / wêje**

**Genel Yayın Yönetmeni
Derhênerê Giştî Yê Weşanê
Songül Yücel
Yazı Kurulu – Komîta Nivîsan
Songül Yücel / Ülkü Şeyda
Fatma Yıldırım / Ruhan Mavruk
Pınar Turan**

**Önsöz'e Ulaşabileceğiniz Adresler
Navnîşanên Gihîştina Onsozê**

İstanbul

İstiklal Cad. Rumeli Han 88/11 Kat: 6 Tel:
0212 249 44 43

İzmir

1337. Sk.No:18 Çankaya
(Batı Dersanesi Karşısı)

Ankara

Bayındır Sok. Hitit Apt. No:22/14 Kızılay

Adana

Çınarlı Mah. Atatürk Cad. 61012 Sk.
Pedük Apt. Kat: 1 No. 2 / Seyhan
Tel: 0322 459 70 62

Antep

Alaybey Mh. Hürriyet Cd. İ.Söylemez Sk.
Halit Sarı İş Mrk. K:3 No:9 (Küçük Sigorta
Yanı) Şahinbey/Antep

Antakya

Zenginler Mah. Kurtuluş Cad. No: 18 20/A
Antakya (Katolik Kilisesi Sokağı)
www.ekinsanat.org
onsozdergisi@gmail.com
istanbulayisigi@gmail.com

Baskı: Haziran 2011 / Çap: Pûşper 2011

Tuks Matbaa Ajans Tel: 544 342 13 53 Şirinevler
Mah. 1. Sok. No: 27/66 Bahçelievler-İstanbul

SAVAŞA GİTMEMİZ BUYRULDU

*Savaşa gitmemiz buyruldu
“Toprak için aslanlar gibi dövüşün” diyerek
Toprak için!
Ama kimin toprağı?
Söylenmedi bu
Dere beyinin toprağı olsa gerek!
Savaşa gitmemiz buyruldu
“Özgürlük adına” diyerek
Özgürlük adına!
Ama kimin özgürlüğü?
Söylenmedi bu
Halkın özgürlüğü olmasa gerek!
Savaşa gitmemiz buyruldu*

*“Bizden” dendi “yardım bekliyor
müttefik uluslar”*

*Ama en önemli şey unutuldu:
Kimin cebine girecek banknotlar?
Savaş kimisi için hayatla ödenen bir fatura
Milyonluk kazançtır kimisine
Çocuklar, daha ne kadar -
Katlanacağız bu ağır işkenceye?*

Demyan BEDNİY

Evet, daha ne kadar katlanacağız emperyalistle-
rin dünyayı istedikleri gibi kesip biçmelerine...
Bizim adımıza yürüttüklerini iddia ettikleri, aslında
kendi kasalarını doldurdukları savaşlarda daha ne
kadar öleceğiz...

Nazım Akarsu

4

Çıkınımızda
Türkülerle Düştük Yola
EmeğeEzgi

5 - 9

Ütopyaalar ve Gerçekler
Sıla Erciyes

11 - 16

Sanata Dair Notlar
Tutku Otobüsü
D. Dağlı

17 - 20

**Yabancılaşmaya Karşı
Beyin Egzersizleri**
Derinlik Ve Hız
Temade Çınar

21 - 24

Akıllı Binanın
Kustuğu Yaşamlar
Setenay Berdan

25-26

Estetik Kalkışma Üzerine
Cengiz Gündoğdu

27-30

DOSYA / Dosye

**Tiyatro Sanatçıları Tartışıyor
Sahne İsyanda**

**“Yüreğinde ve bilincinde ne kadar özgürse
sanatçı, üretiminde de o kadar özgürdür.”**

Ragıp Yavuz

**Beyoğlu’ndan
Dikili’ye Bursa’ya Uzanan Yol**
Mehmet Esatoğlu

Sonuç Bildirgesi

“Biz tiyatro örgütleri hayatı da örgütlemeye çabalamak zorundayız. Bu da ancak ülkedeki diğer toplumsal dinamiklerle birlikte yol almaktan geçmektedir.”

Özgür Başkaya

Kolayı seçmemelerini, bireysel kurtuluş ve başarı öykülerinin pazarlandığı tezgahlara müşteri olmamalarını dilerim.

Aslı Öngören

31-45

Muhelif
Ruhan Mavruk

46

Lirik Yaprak Yesenin
Atıla Oğuz

47

Kadınlığın Soyağacı
Bahar Derin

48-49

Bir Selah Özakin Var
"Julietta'm benim uzun erimli
sevdiğim..."

Ruhan Mavruk 50 - 52

Munzur Festivali
Gezi Notları

53-55

Şiir Yazamamak
Recep Çöl

56

Ya özgürleşip seveceğiz
ya da sevmeden öleceğiz

57 - 58

Yoldaşım... Canım... Her şeyim...

Yıkılan Duvardan Yayılan Işık
Elif Can

59-65

DEVİNİM TİYATRO ATÖLYESİ

Devinim Oyuncuları ve Itza'nın Doğuşu

Sahnedeki İlk Oyunculugum
Nur Çehre

66-72

Babacık
Ciran

73-74

Hoçakal Ezgi

75

Güneşe Yolculuk

76-78

Yüzleri çok tanıdık
bir grup masala

79

DAF (KAPAN)

Ekinsu

80-82

Ayışığı'nda
Ortadoğu'dan Konuklar

83-93

OĞLUMA MASALLAR

Palyaço

94-96

Kırık bir çıkrık gibi
durduğu yerde durmaz
tarihin tekerleği
devinedurur
Durmayan
çağıldayarak akan
kendisine her zaman
bir yol bulur
Bir Eylül gününde
Denizlerin yıllar önce
darağacına kazıdıkları
inançlarına tutkuyla bağlı olanlar
yola koyuldu
Denizlerin partisi kurulmuştu
umutlu yüreklerin kıpırtısı
dört bir yanda duyulmuştu
Tutuştular
devrimin yangını
bir kez daha
kurtuluşun adı konmuştu
En önce
13 Martçılar buluştu
Koşup
kucaklaştılar
Tarihin
kızıl sayfalarını
işçi elleriyle
bir daha açtılar
Denizlerin partisini
işçi elleriyle kuranlar
Denizler gibi
savaştılar
zindanlara düştüler
ölümsüzleştiler
Her savaştan başları dik
onurlu gülümseyişleriyle
çıkıldılar
Artık onlar
yaşamla ölüm arasındaki
salıncakta
çocuk yürekleriyle
ama
cesaretle
salınacaklardılar
Bilimle, felsefeyle donandılar
ama her şeyden önce
her şeyleriyle insandılar
Geleceğe uzanan
tarihin köprülerini
yürek
bilinç
ve silahla
kuracaklardılar
"Kurumuş topraklara
bir yağmur taneciği olup düşmek" dediler

kar altında bile
güneşi düşlediler
ince elediler
sık dokudular
tarihin dersini
iyi okudular
Artık onlar
duyarlı elleriyle
yeni insanı
ve yeni bir yaşamı
yaratacaklardılar
Yarı yolda kalanlar da oldu elbet
soluğu eski yaşamlarında
alanlar da
Ama
kanter içinde kalsalar da
tarihe inananlar
tarihi hızlandıracaklardılar
çıkıldıkları bu büyük yolculukta
komünistler
hep vardılar
ve
varolacaklardılar
şarkılar ve türküler kadar
uzun ömürlü olacaklardılar
Aldırmadan
arkalarından konuşulanlara
onlar
koşmalıydılar
Kavganın en coşkulu satırlarını
hayatlarını ortaya koyarak
yazmalıydılar
Kendilerini
yüksek bir dağın tepesini aşar gibi
aşmalı
hep daha iyisini yapmak için yarışmalıydılar
Alışkanlıklarını
yaktıkları gemiler gibi
arkada bırakıp
kollektif yaşama
karışmalıydılar
Bazen
bir mermi gibi ileri atıldılar
kavgaların en amansızlarına
katıldılar
Bazen
silah olup çatıldılar
yaşamın terazisinde tartıldılar
Tarihin duru gülümseyişli
çocuklarıydılar
Devrimi yüreklerinde
bugüne taşıdılar.

Nazım Akarsu
Eylül 2012, İstanbul

Çıkınımızda Türkülerle Düştük Yola

Genç Ekin müzik grubuyla çıktık yola. Çıkılan bu yolda tüm baskılara, saldırılara rağmen emeğin kavga müziğini üretmeye devam ettik. Öyle ki faşizmin zindanlarında dahi hiç yılmadan müzikal çalışmalar sürdürülmüştü. Bu çalışmaların en başında müzik grubumuzun kurucusu ve her daim asli üyemiz Aysun Bozdoğan yer alıyordu. Müzik grubunda türkü ve marşlarımıza sesiyle soluk katıp, ritmleriyle de coşkulandırıyordu Aysun'umuz, Ayışığımız. 19 Aralık zindan savaşları döneminde Victor Jara'nın ve nice devrimci sanatçının cüretini kuşanarak girmiş olduğu ölüm orucu eylemi sonrası 2001 Haziranında ölümsüzlüğe uğurlandı. Ardı sıra gelenlere Denizlerden aldığı cüreti, emeğin kavga bayrağını bıraktı.

Güzel olan her şeye giden yol sancılıdır ancak bir o kadar da umudu koyunda büyüten bahar doludur. Bunun bilinciyle umudun, kavganın, sevdanın ve emeğin türkülerini söylemek, nehir olup denizlere akmak gerek dedik. Alınteriyle demiri işleyenlere, kararmış yüzüyle ay çiçekleri gibi güneşe bakan madencilere, yaşamı örer gibi ipliği, kumaşı ören emekçi kadınlara, anaların gözyaşlarıyla sulanmış toprakların; Mezopotamya'nın, yurtsuz insanlarına;

Kürt halkına, Havva anan daha dünkü çocuk, Anadolu'yum ben diyen dört mevsim beşiği medeniyetler coğrafyasına, karanlığın zulmü karşısında diz çökmeyen Dersim'e, güneşin etrafında turnalar misali semaha duranlara sesimizi ulaştırmak ve onlarla bu sesi yarının güzel günlerine; emeğin dünyasına kavuşturmak gerek dedik. Bu amaç doğrultusunda ilk albümümüzü çıkardık.

Bu eseri idam edilişlerinin 40. yılında emeğin kavgasının ilk kıvılcımlarını yakan Denizlere ithaf ettik. Ayışığıımızdan aldığımız görevi soluk aldığımız her yere ulaştırmak adına Adım Deniz dedik. Farklı dillerle seslendirdiğimiz ezgileri halkların birlikte mücadelesini örmeye adadık. Seyit Rızaları, Hrant Dink' i kendi dillerinde andık. Diyarbakır zindanında oğluna Kürtçe seslenemeyen ananın haykırışı olmak adına Kamber Ateş Nasılsın dedik. Dünden bugüne 1 Mayıs'ta Taksim'i kızıştıranlar için "yer altı yangınıyız biz volkan olup geleceğiz." dedik. Tüm karanlıkların ve sömürünün kaynağı olan kapitalizmi yıkıp, yarının güzel günlerini; sosyalizmi kurmak için Söz Veriyoruz dedik.

Bu eseri çıkarmak adına bizlerle birlikte birçok dostumuz, yoldaşımız kolektif bir çaba ve emekle harekete geçti. Müzikal alanda bilgilerini ve emeğini bizden esirgemeyen ve bu uğurda en az bizler kadar heyecan duyan dostlarımız oldu. Bu süreçte nice zorluklarla da karşı karşıya geldik. Ancak yolumuzu ve bilincimizi aydınlatan Ayışığıımızla birlikte bu zorlukları aşmayı başardık. Bir yandan Albüm çalışmasını sürdürürken diğer yandan öğrenci gençliğin, emekçi kadınların, işçi ve emekçilerin yanında olmaya devam ettik. Birçok eylem alanında ve çadırlarında türkü ve marşlarımızı söylemekten geri durmadık, durmayacağız...

Yaşam bizden yana, yaşam emekten yana akıyor. Türkü ve marşlarımız, bu akışın her daim yüreğinde, bilincinde olsun ve dilinden düşmesin diyedir. Eylem çadırındaki işçinin coşkusu, sokakları ve alanları dolduran emekçilerin kavgası, zindanlar ki nice devrimci tutsağın yoldaşı, barikat başında dövüşenin omuzdaşı, karanlığa ve çürümekte olana isyan edenin öfkesi olsun diyedir. Bu bilinçle emeğin ezgilerini haykırmaya devam edeceğiz.

Davetimiz var! Davetimiz var emeğin türkülerini hep bir ağızdan söylemeye. Payımıza türküler düştü, aldık çıkınımıza koyduk ve düştük yollara. Senin de sesin, çılgılığın olsun bu türkülerde. Umutlarını, düşlerini, sevdanı, kavganı topla da gel. Hangi dilden ve coğrafyadan olursan ol. Rengin ve cinsin fark etmez, söyle türkülerimizi emekten yana. Çünkü senin sesinle de soluk alıyor kavganın ve emeğin türküleri. Biz buradayız; yeni zamanın yeni ezgileriyle alanlarda, sokaklardayız.

emeğin ezgileri susmayacak

Emeğe Ezgi'ye Antep'te, 6 Mayıs'ta Denizleri anma etkinliğinde "Adım Deniz" ve "Ellerinde Pankartlar" marşlarını söyledikleri için Adana 10. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından "örgüt propagandası yaptıkları" ve "örgütsel içerikli şarkılar söyledikleri" iddiasıyla dava açıldı.

21 Eylül Cuma günü Galatasaray Lisesi önünde toplanan Emeğe Ezgi ve dinleyicileri Taksim Meydanı'na kadar yürüyüş yaptılar. Deniz Gezmiş'in resmi ve "Umudumuz Kavgada, Kavgamız Sanatımızla" yazan pankart ve "Adım Deniz Devrimciyim" dövizleri taşındı. Yürüyüş başlamadan önce yürüyüşe katılanlar ve çevreden izleyenler tarafından dövizlere "Adım Deniz" yazıldı. Yürüyüş boyunca sık sık "Devrimci Sanat Susturulamaz", "Baskılar Bizi Yıldırılmaz", "Adım Deniz Devrimciyim", "Emeğin Ezgileri Susmayacak", "Umudumuz Kavgada, Kavgamız Sanatımızla" sloganları atıldı.

Meşalelerle yapılan yürüyüş Taksim Meydanı'nda sona erdi. Burada ilk önce şair Selah Özakın, Denizler için, Deniz'in ağzından yazdığı şiirini seslendirdi. Eyleme Grup Adalılar ve Red Dergisi de destek verdi.

Emeğe Ezgi adına konuşan Ebru Şahin, Adana 10. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 6 Mayıs 2012 günü katıldıkları Denizleri anma etkinliğinin, yasal yazışmalar yapılmış olmasına rağmen yasadışıymış gibi gösterilerek dava açıldığını söyledi. Şahin hazırlanan iddianamede etkinliğe katılan insanların halay çekmesi ve şarkılar söylemesinin dahi suç olarak gösterildiğini belirtti. Mantık kurallarına dahi uygun olmayan bir iddianamenin hazırlandığını söyleyen Şahin, "Bu davanın amacı, sadece, Denizleşmek isteyen insanları korkutmak, Emeğe Ezgi üyelerini ibret-i alem için cezalandırmak, ve 'Bakın, sizin sonunuz da bunlar gibi olur' diyebilmek olabilir" dedi.

“Yeni Zamanlara Yeni Ezgiler Gerek” diyerek sıvadık kollarımızı. Dünyayı değiştirme eyleminin bir öznesi olmaya çalıştık.

Adana 10. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 6 Mayıs 2012 günü Antep’te katıldığımız Denizleri anma etkinliği yasal yazışmalar yapılmış olmasına rağmen yasa dışıymış gibi gösterilerek hakkımızda dava açıldı.

Hazırlanan iddianamede etkinliğe katılan insanların halay çekmesi ve şarkılar söylemesi dahi suç olarak gösterilmiştir. Mantık kurallarına kesinlikle uygun olmayacak şekilde, bir takım sözde delillere dayandırılan suçlamalarla ortaya çıkarılan böyle bir yargılama ile yapılmak istenen, sadece ve sadece, Denizleşmek isteyen insanları korkutmak, Emeğe Ezgi üyelerini ibret-i âlem için cezalandırıp “Bakın, sizin sonunuz da bunlar gibi olur” diyebilmek olabilir.

İnsana yakışır bir dünyayı kurmak isteyenleri anlatmak istedik her şeyden önce. İlk sırada elbette ki Deniz GEZMİŞ, Yusuf ASLAN ve Hüseyin İNAN geliyordu. İdamlarının 40. yılında tamamladığımız albüm çalışmamızı onlara ithaf ettik ve albümümüzün ismi “Adım Deniz” oldu. Bu ismi seçtik, çünkü çevremize baktığımızda idam edilen 3 devrimcinin yerini alan milyonlarca Deniz, Yusuf ve Hüseyin görüyoruz.

Katıldığımız bütün etkinliklerde Denizler’den bahsettik ve şarkılarımızı onlar için söyledik. Bunun sonucunda açılan bu davayı da bir madalya olarak alıp göğsümüze taktık.

Ancak bizim bildiğimiz bir şey daha var:

“Türküleri yapanlar, yasaları yapanlardan daha güçlüdür.”

Bugün bu gücümüzü göstermek için buradayız. Burada bize destek olan tüm dostlarımızla birlikte “Adım Deniz” diye haykırıyoruz.

İşte yine söylüyoruz:

“Adımız Yusuf. Adımız Hüseyin. Bizim adımız Deniz GEZMİŞ.”

Emeğin

Ezgileri İçin

Sevgili Arkadaşlar,
Öncelikle selam ve sevgilerimi iletiyorum. Umarım sağlığını, keyfiniz yerindedir.

Aynı heyecanı, coşkuyu ben de yaşıyorum. On yıldır bugünü bekliyordum -bitmez tükenmez sabırla. Ve bir an olsun ümitsizliğe kapılmadan; bir gün başaracaktınız. Sözde Gitarist, heyecanı beslemenin, canlı tutmanın bir yolunu buluyordu. - Arkamdan kıs kıs gülmüş olabilir; çocukluğuna veriyorum.

Bir hayalin, eğer yaşamda karşılığı varsa, gerçekleşmemesi için hiçbir neden yoktur. Yeter ki kendimizi kurabilelim – dinmeyen hasretimiz, olanca tutkumuzla. “Adım Deniz” buna örnektir.

Kapitalizm hayalleri bile evcilleştirmiş, düzeniçi-leştirmiştir. “Asi gerçek” bu sürecin tamamen dışında, ondan bağımsız işler. Devrimci, Prometheus'tur; şen baharlardan, özgür yarınlardan haberler verir; oralara, daha da ötelere uzanır hayalleri. Garipsenmesi, hep sonradan anlaşılması – bu, yarınlara dokunabilme sevincinin bedeli; öyle okuyoruz.

Geçtiğimiz günlerde bir mektubumda şunu yazmıştım: “Hayat önce acı, sonra sevinç demektir. Demek oluyor ki: Sevinçten önce acı vardı. Demek ki acı kaçınılmazdır. Buna göre: Daha büyük sevinmek isteyen,

daha büyük acıları göze almak zorundadır. Şikayet etmeyeceksin.” Mektubu göndermedim, burada değerlendirelim dedik, boşa gitmesin.

Kişiye eserleri anlatır. Ünlü Asur kralı Asurbanipal'in mezar yazıtında şu yazar: “Tarsos ve Ankhiale'yi ben kurdum bir günde, şimdiyse ölmüş bulunuyorum.” Belki eserlerinde yaşadığını söylemek istemiştir.

Değerli bir eser ortaya koymuşsunuz – yüreğinizle birlikte. Bütünlüğü içinde bakıyor ve on yıllık (abartmıyorum ya?) hasrete – hem de fazlasıyla değiştiğini görüyorum. Küçük bir eleştiri Kürtçe parçalar – doğrusu sadece Zazaca lehçesindekiler- için... İmla kurallarına fazla riayet edilmemiş. Bence tercümanı bir güzel benzetmeli. Sorması ayıp, sözde Gitarist'in bunda bir dahli var mıydı? - bir katkısı? Ama daha bu ilk, normal. Hem şöyle de alabiliriz: Kusurlarımız iyi taraflarımızı daha görünür kılar.

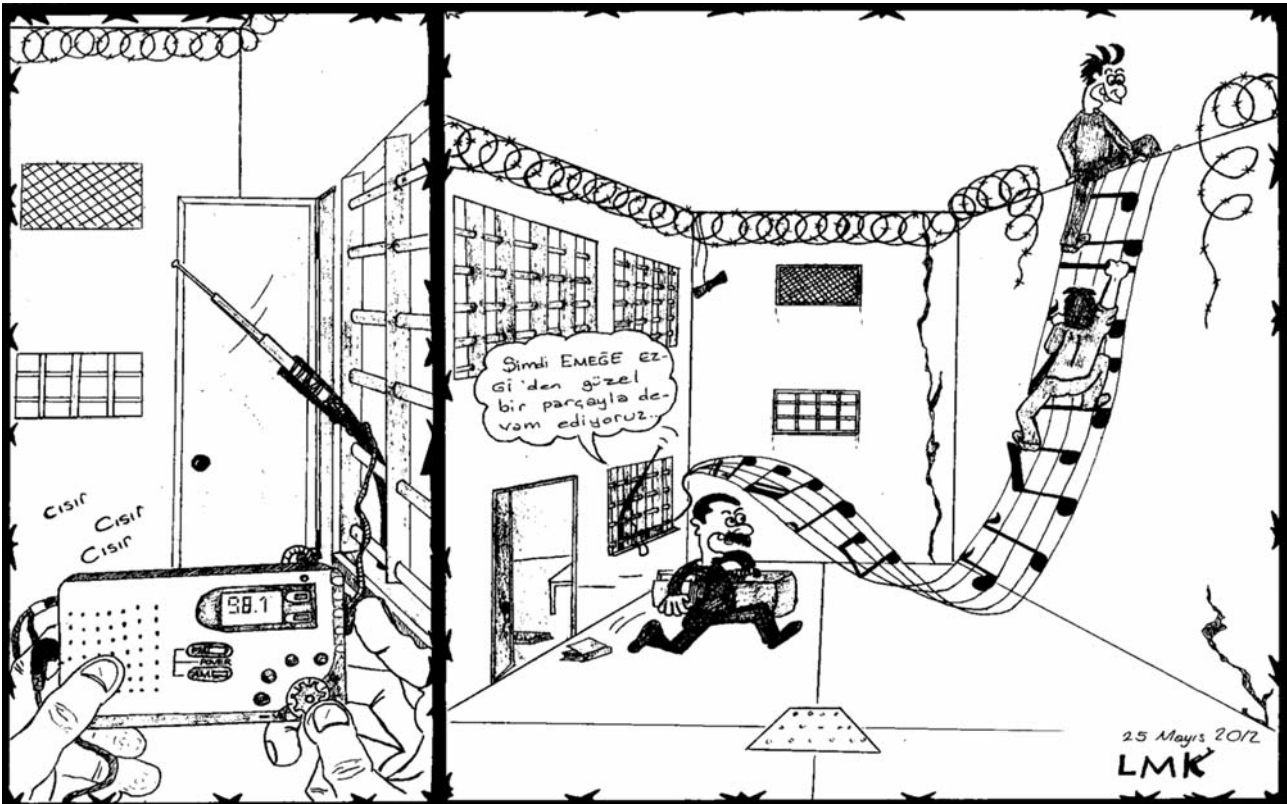
Kısa turalım...

Heyecanınıza ortak ettiğiniz için çok teşekkür ederim. Gerçekten de duygulandırıcıydı. Başarılarınızın katlanarak süreceğine kuşum yok. Şimdilik bu diyarlardan süzmekle yetineceğiz – duyarak, hissederek. Bir gün mutlaka izlemek de isterim. Bu arada belirteyim, radyom iyi çekmiyor, anten ayarlamaya çalışıyorum.

Özgür yarınlarda buluşmak umuduyla, coşkuyla kucaklıyorum.

Şen ve esen kalın!

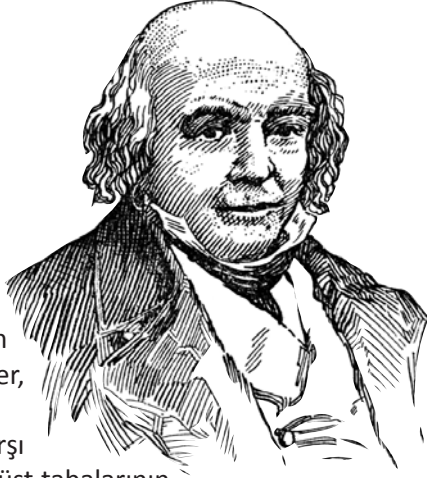
H. Çınar

Bir Şair: Pierre-Jean de BÉRANGER

*Yolun düşerse kıyıya bir gün
ve maviliklerine enginin
seyre dalarsan,
dalgalara göğüs germiş olanları hatırla,
selamla, yüreğin sevgi dolu
çünkü onlar fırtınayla çarpıştılar
eşit olmayan savaşa
ve dipsizliğinde enginin yitip gitmeden
sana liman gösterdiler uzakta.*

Çev. Mihri Belli

Fransız şair Pierre-Jean de Beranger, sansüre ve her türlü baskıya karşı çıktı; toplumun üst tabalarının asalaklığını, din tüccarlarını, politikacıların kişisizliğini yerd; insan özgürlüğünü ve yaşam sevgisini övdü.

Yapıtlarının yarattığı etki işinden kovulmasına ve birkaç kez hapse atılmasına neden oldu. Fransız Akademisi üyeliğini kendisine sunulan bütün resmi ödülleri ve unvanları reddetti. İsteği dışında milletvekili seçildi ama istifa etti.

19 Ağustos 1780 Paris doğumlu... 16 Temmuz 1857 ölüm tarihi... Fransız şair... Napoleon'un düşmesinden sonra yönetime gelen Bourbon krallığını sert biçimde eleştiren şiirler ve şarkı sözleri yazdı.

Racine ve Voltaire'in drama üzerine görüşlerinden etkilendi. 1802 yılında şarkı sözleri yazmaya başladı. En bilinen şiiri tanrının insanlara seslenişi adına yazdığı Tanrı Baba Sabahattin Eyüboğlu tarafından Türkçeye çevrilmiş Ruhi Su tarafından bestelenmiştir.

TANRI BABA

Tanrı Baba, bir sabah uyanınca,
Biz insanları düşündü nasılsa,
Gitti pencereye: "Kim bilir, dedi;
Belki o gezegen yok oldu gitti.
Ama baktı, uzakta, çok uzakta,
Bir köşecikte fir dönüyor dünya.
Şeytan canımı alsın, dedi Tanrı,
Alsın vallahi bir şey anlıyorsam
Bu dünyalıkların tutumlarından.

Ey benim minnacık yaratıklarım,
Ak ve kara, donuk ve yanıklarım,
Dedi Tanrı, en babacan haliyle;
Sizi ben yönetiyormuşum sözde.
Oysa, görüyorsunuz, Allah'a şükür,
Benim de sürüyle bakanlarım var,
Şeytan canımı alsın, dedi Tanrı,
Alsın vallahi, çocuklar, bu bakanları
İkişer üçer atmazsam kapı dışarı.

Boşuna mı kızlar verdim, şarap verdim size?
Güzel güzel yaşayasınız diye.
Nasıl olur da siz benim inadıma
Orduların Tanrısı dersiniz bana?
Ne yüzle adımı alıp dilinize
Top atarsınız birbirinize?
Şeytan canımı alsın, dedi Tanrı;
Alsın vallahi, çocuklar, bir tek
Orduyu kumanda ettiysem bugüne dek.

Şu süslü püslü zibidilerin işi ne
Yaldızlı tahtlar üstünde?
Nedir o kasılmaları, böbürlenmeleri?
Beslediğimiz bu karınca beyleri
Sözden benden kutsal haklar almışlar
Benim inayetimle kral olmuşlar
Şeytan canımı alsın, dedi Tanrı;
Alsın vallahi, benden geldiyse eğer
Sizleri böyle kötü yönetenler.

Hiç bana kızmayın artık, çocuklar;
Temiz yürekli olun, bana yeter.
Sevişin, güle oynaya yaşayın,
Sizi yakar makarım diye korkmayın
Kralına da, yobazına da basın kalayı...
Ama keselim, Allahaismarladık
Curnalcılar duyarsa yandık
Şeytan canımı alsın, dedi Tanrı
Alsın vallahi, o yüzsüz herifleri
Sokarsam kapımdan içeri.

Çeviren: Sabahattin Eyüboğlu

Sıla Erciyes

Ütopyalar ve Gerçekler

Hayallerle gerçekler arasında nasıl bir bağ kuracağız. “Hayal bu geç” mi diyeceğiz yoksa “insan düşlerinin büyüklüğü kadar büyüktür” mü diyeceğiz. Hayalle gerçek arasında nasıl bir bağ kurmak gerekir diye sormuşuzdur kendimize. Bazen hayallerimizin peşinden koşarken gerçeklere yabancılaşmış bazen de gerçeklerin ardından giderken hayallerimizi bir yana bıraktık. Hele bugün kapitalizmin yarattığı çölün ortasında daha çok ihtiyacımız var hayallerimiz ve gerçeklerimiz arasında doğru bağ kurmaya.

Gerçekçi ol imkansız iste... Che'nin bu sözünün altında yatan gerçek belki de bizim ütopyalar ve gerçekler arasında kurmaya çalıştığımız diyalektik bağın kendisidir. Gerçeklerden uzaklaşmadan ama gerçeğin sınırlarına da hapsolmeden imkansız gibi görünen şeylerin peşinden gidebilmek. Gelişmenin, ilerlemenin, yeni toplumlar yaratabilmenin yolu buradan geçiyor.

Mutlu dünya arayışı insanın en eski arayışlarından biri. Arayış hala devam ediyor... Kahramanlık çağında Olimpius'ta oturan tanrı ve tanrıçaların engelleriyle uğraşan insanlar, bugün de kapitalizmin yeni tanrılarının yarattığı yıkımlarla, savaş ve vahşetle uğraşiyor. Ütopyalara sahip çıkıyoruz. Ama yaşadığı dönemden, çağın insanlığın karşısına çıkardığı sorunlardan kaçışın adı olarak değil, yaşanan süreci değiştirme özlemi olarak... Bugün de birçok insan mutlu bir adacık arayışında. Kapitalizmin yarattığı çölden, her tür teknolojidenden uzakta yaşama arayışı içinde. Kalkıp dünyanın bir ucuna Aborjinlerin yanına ya da farklı yerli halklarla birlikte yaşamak için onların yanına gidiyor. O kadar uzaklara gidemeyenler de köylerine ya da ülkelerinin el değmemiş bölgelerine (eğer hala kaydırsa) giderek kendilerine yaşam alanı yaratmaya çalışıyor. Bu tam bir kaçıştır ve bireysel çözüm arayışıdır. Oysa ki sorun çok daha büyük. Karşımızda tüm bir insanlığı, doğayı ve toplumu tehdit eden bir sistem var. Kendi devamı için her şeyi göze almış bir sınıf yaşamımızı yok ediyor. Öyleyse sorun bu sistemin nasıl değiştirileceği sorusudur. Nereye gidersek gidelim oraya kapitalizmin yarattığı gerçekliği taşıyacağız. Ondandır kurtulmanın tek yolu, komünizme doğru giden yolda ilerlemekten geçiyor.

Değişim ve toplumsal dönüşüm için yapılan tarihsel yolculukta Ütopyalarda bir yer tutuyor. Ütopya nedir ve tarihte yazılmış ütopya örnekleri nelerdir diye sorduk ve Ayışığı konferansında bu konuyu tartıştık. Çıkardığımız sonuçları siz okurlarımızla paylaşmak istiyoruz.

Ütopia Nedir?

Ütopya, olmayan yer anlamına gelir. Değil anlamına gelen “ou” ile yer anlamına gelen tepos'tan oluşan Yunanca bir sözcüktür. Bu anlamda varolmayan bir yer, fantezi, hayal ürünü ya da peri masalı demektir. Afşar Timuçin'in felsefe sözlüğüne başvurduğumuzda şu tanımla karşılaşırız: “Gerçeklikle ilgili olmayan siyasal ve toplumsal düzen tasarımı... Ülküsel yaşam düzeni... Gerçekleşmesi imkansız görünen tasarım.” Gerçekleşmesi imkansız görünen bir tasarım için uğraşmak ve üzerine düşünmek ne kadar doğru, diye soracaksınız? Böyle bir soru ile karşılaşan A. France yıllar önce şu cevabı veriyor: “Ütopya her ilerlemenin ilkesidir, eskinin ütopyaacıları olmasaydı insanlar bugün de mağaralarda sefil ve çıplak yaşıyor olacaktı.” Toplumlar her zaman buldukları dönemin daha ilerisinde yaşam koşulları arayışı içinde oldular. Ütopyalar bu

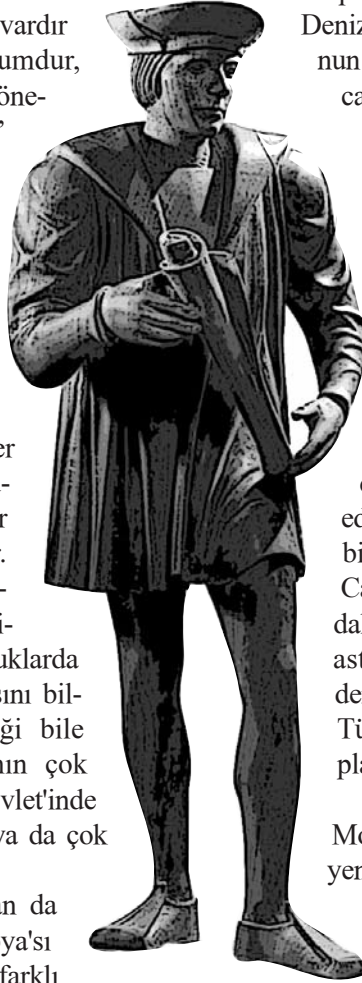
Değişim ve toplumsal dönüşüm için yapılan tarihsel yolculukta Ütopyalarda bir yer tutuyor. Ütopya nedir ve tarihte yazılmış ütopya örnekleri nelerdir diye sorduk ve Ayışığı konferansında bu konuyu tartıştık. Çıkardığımız sonuçları siz okurlarımızla paylaşmak istiyoruz.

arayışın sonucu olarak ortaya çıktı. Yazılan ilk Ütopya Platon'un Devlet'i kabul edilse de Thomas More'un Ütopya'sı kendinden sonra yazılan benzer eserlerinde genel adı oldu.

Thomas More'un Platon'un devletini kendine esin aldığı söylenir. Oysa bir iki benzerlik dışında bambaşka bir devlet tasarımı vardır More'da. Ütopya sınıfsız bir toplumdur, Platon'un devletinde üç sınıf vardır: "yönetenler, savaşanlar ve para kazananlar" More'un Ütopya'sında değer bakımından her insan eşitken, Platon'un Devlet'inde "seçkin yurttaşlar" ve "seçkin olmayan yurttaşlar" vardır. Platon'un Devlet'inde savaş övülürken, More'un Ütopya'sında iğrenç bir şey olarak görülür. Bu nedenle kiralık asker tutarlar. Ütopya'da aile toplumun temelidir. Kadın erkek özgürce seçerler birbirlerini ve çocuklarını birlikte büyütürler. Platon'un Devlet'inde ise çocuklar doğar doğmaz devlete teslim edilir. Kadınlar ortaktır. "Bekçilerimizin kadınları hepsinin arasında ortak olacak, hiçbiri hiçbir erkekle ayrı oturmayacak. Çocuklarda ortak olacak. Baba oğlunu, oğul babasını bilmeyecek." Kimin kiminle çiftleşeceği bile kurala bağlanmıştır. Ütopya'da insanın çok yönlü gelişimi istenirken, Platon'un Devlet'inde "biz de insan tek iş göreceği için iki ya da çok yönlü olmasına" gerek yoktur.

Kısaca yapılan bu karşılaştırmadan da anlaşılacağı gibi Thomas More'un Ütopya'sı ile Platon'un Devlet'i birbirinden çok farklı iki ayrı modeldir. Ütopya adası tüm insanların mutluluğunu ararken Platon ideal devlet arayışındadır. İnsan ise bu devletin yalnızca malzemesidir. Buradan da ideal devlete uygun, ideal insan arayışında olan baskıncı hatta faşizan bir devlet çıkar karşımıza.

More bizi Ütopya adlı bir adaya doğru yola çıkarır. Portekizli denizci Raphael'in anlattıklarını dinleyerek çıkarız bu yolculuğa. Portekizli bir denizcidir Raphael. Çok iyi Latince bilir. Macera ruhlu bir gençtir. Tüm servetini kardeşine bırakarak Amerigo Vespucci'yle birlikte dünyayı dolaşır. Denizleri, okyanusları aşar... Uzaklık korkusunun yenildiği bir dönemdir. Artık aşılmayacak deniz, ulaşılmayacak yer yoktur.

Dönem 16. yüzyıl... Rönesans, Hümanizm ve Reformasyon çağı... Yani tam bir değişim dönemi Ortaçağ'ın karanlığının üzerine gidildiği dönem... Tam da bu dönemde Sör Thomas More adında biri çıkar ortaya... Ortaçağ'ın karanlık döneminin sonudur. Katolik kilisesinin etkisinin azalması... Yeniden doğuş... Skolastik düşüncenin etkisini yitirmesi... Bu dönemde din bilimi yerine felsefe başta edilir. Her şeyi dine göre açıklama yerini bilimin merakına bırakır. 1477'de William Caxton matbaayı kurar. Bilginin yayılması daha da kolaylaşır. Nicolas Kopernik'in astronomi hakkındaki görüşleri, uzak denizlere açılanların getirdiği hikayeler... Tüm bu gelişmeler More'un ütopyasına arka planı hazırlar.

Rönesans ve hümanizmden yana olan More dinsel reformlara karşıydı. Bunun yeni savaşları getireceğini düşünüyordu. 8. Henry'nin boşanıp başka biri ile evlenmesi konusunda sessiz kaldı. Kral ise onun bu isteğini onaylamasını istedi.

Kralı İngiliz kilisesinin başı olarak tanınmasını istedi. Bunların hiçbirini yapmadı More. Sonunda 1534'te Londra Kulesine kapatıldı. Bir yıl burada tutuklu kaldı. İşkence gördü. Ama o düşüncesinden asla vazgeçmedi. Zindan da krala hizmet ettiği günlerden daha mutlu

olduğunu ailesine ve çocuklarına her seferinde ifade etti. Erasmus en yakın dostuydu. Tüm sevenlerinin ısrarına rağmen o görüş değiştirmede. Cesurca karşıladı idam kararını. Söylentilere göre More idam sehпасının derme çatma olduğunu görünce: “rica ederim siz beni sağ salim şuraya bir çıkarın hele, inerken durumu nasıl olsa idare ederim.” demiştir. Ayrıca sakalını bir yana çekip cellada, “ne de olsa sakalım vatana ihanet etmedi, o da ölüm cezasına çarptırılmasın” der.

Ütopya Adası

Her şeyin ortak olduğu bir adadır. Daha önce kıyıya bir köprü şeklinde bağlantısı olan ada Utopus adlı kralın orayı ele geçirmesiyle bağlantı kaldırılıp adaya dönüştürülür. 54 kentten oluşur. Ülke yönetimi her yıl adanın ortasında bulunan Amaurote'de yapılır. Her şehirden görmüş, geçirmiş, tecrübeli ve bilgili üç kişiden oluşur.

Halk kendini toprağın sahibi olarak değil, işleyicisi, çiftçisi olarak görür. Nöbet sırasına göre insanlar çalışır. Buna işçi ordusu derler. 40 kişiden oluşur. Kadınlı erkekli... İki tane de köle vardır. Başlarında bir kadın ve bir erkek vardır. Tarım nöbeti iki senedir. İki yılda bir 20 işçi ayrılır, yerine yeni 20 çiftçi gelir. Kır ile kent arasındaki ilişki ihtiyaçların değişimi biçimindedir.

Evlerin ne kilidi vardır ne de anahtarları... Evde bulunan eşyalar o evde yaşayana ait değildir, herkesin ortak malıdır. Özel mülkiyet anlayışından kurtulmak için 10 yılda bir ev değiştirirler ve oturulacak evler kura yoluyla belirlenir.

Günün 24 saatini eşit bölümlere ayırırlar. 24 saatin 6 saati iş içindir. Gün doğmadan başlayan eğitime, bu alanı seçenler girer. Ama isteyen herkesinde katılma şansı vardır. Zar ve iskambil gibi oyunları bilmezler.

Altın onlar için değersiz bir madendir. Başka ülkelerden gelen elçileri altınları ve incileri nedeniyle şaşkınlık ile karşılarlar. Anlatılan şu hikaye onların yaklaşımını açıkça ortaya koyar. Çocuğun biri bu elçilerden biri ile karşılaştığında, annesine, “anne şu koca adam çocuk gibi inci, elmas takmış, bak” der. Annesi de ona sessizce “sus evladım, onlar elçinin soytarılarıdır” diye karşılık verir.

Ortaçağ Hristiyanları, insanların doğuştan günahkar olduklarına inanırken, Ütopya'da insanların iyi olarak yaratıldıkları doğru dürüst bir toplumsal düzende kusursuzluğa erişebilecekleri kanısı savunulur.

Ortaçağ şövalyelik ruhunu ve savaşkanlığı överken, Ütopya'da her çeşit savaş, ancak kiralık askerlere yaptırılacak iğrenç bir uğraş olarak yerin dibine batırılır. Ortaçağ ruhu yüceltmek amacıyla, tüm kötü isteklerin kaynağı bildiği bedeni ezmek isterken, Ütopya'da bedene ve bedeninin hazlarına ayrıca önem verilir.

Güz

V T O P I A E I N S V L A E T A B V L A .

Ambrosius Holbein tarafından Thomas More'un Ütopya'sının 1518 tarihli baskısı için yapılmış ahşap oyma (gravür)

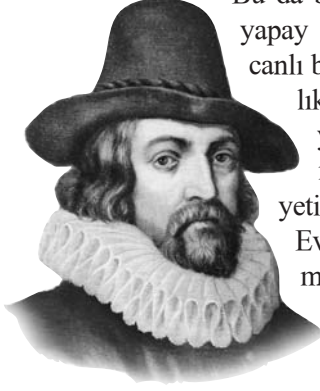
Ortaçağ insanları gerçek mutluluğu ancak ölümünden sonra öteki dünyada ararken, Ütopya insanların bu dünya da ne kadar mutlu oldukları anlatılır. Ortaçağ dinsel bağnazlığın karanlığında bocalarken Ütopya düşünce özgürlüğünden yanadır ve tüm dinlere tam bir hoşgörü gösterir.

Ütopya Örnekleri

More'un Ütopia'sı kendinden sonra gelen bir çok yazara düşünürü esin kaynağı oldu. O günden bugüne onlarca ütopia yazıldı. Bunlardan birkaçına kısaca bakalım:

Francis Bacon (1561-1626)

Yeni Atlantis... Platon'un, Atlantis okyanusunda var olduğunu söylediği Atlantis adasına gönderme yaparak kendi ütopyasına bu adı vermiştir. Gemiciler Peru'dan Çin'e ve Japonya'ya giderken rastlantı sonucu Ben Selam adasına varırlar. Bacon'un eseri More'dan farklıdır. O okura kusursuz bir toplum örneği vermez, o bize bilimin ilerlemesini sunar. Kitabın büyük bir kısmını “yeryüzünün en soylu kurumu” diye nitelediği ve Süleyman'ın Evi adını verdiği bilimsel bir araştırma kurumunun propagandasına ayırır.

Francis Bacon

Süleyman'ın Evi'nde yapılan çeşitli deneyler sonradan gerçekleşen gelişmelerdir. Bu da bize Bacon'un dehasını gösterir. Örneğin; yerin yüzlerce metre derinliğinde, yapay olarak yeni madenler üretilir. Toprağın altında özel soğutma yöntemleriyle canlı bedenleri korumanın yolu bulunur. Bazı hastalıkları iyileştirmek için özel sağlık odaları yapılır. Hava değişikliklerini gözlemleyebilmek için yüksek dağlara yarım mil uzunluğunda kuleler dikilir. Aşılmalara ve budamalarla yeni yeni meyveler ve sebzeler, değişik çiftleşme deneyleriyle de yeni hayvan cinsleri yetiştirilir. Canlı hayvanlar ameliyat edilir bilgi artırabilmek için. Süleyman'ın Evinde çalışanlar kuşlar gibi uçabilmekte, hatta suyun altında gemiler yapabilmektedirler.

Bu adayı üstün zekalı bilim adamlarından oluşan bir oligarşi yönetmektedir.

Samuel Hartlib

1641'de yazdığı Macaria kitabıdır. Bilgili bir adamla bir yolcu arasında geçen bir konuşma biçiminde yazılmıştır. Kutsanmış anlamına gelir. More ve Bacon'un eserlerini örnek almıştır. Macaria'da savunulan düzen Ütopya'daki gibi her çeşit serveti ortaklaşa paylaşan bir düzen değil, bir çeşit devlet kapitalizmidir. Ülkeyi büyük bir meclis yönetir.

James Harrington

Oceana adlı eserini 1656'da yazar. Burada gördüğümüz sınırlı ama liberal bir demokrasidir. Harrington, haksızlıklar sürüp giderse, çatışmalar çıkacağını; çatışmalarında ülkenin çökmesiyle sonuçlanacağını bildiği için, yasaların her yurttaşına eşit olarak uygulanmasını ister. Toprağın dağıtılmasını önerir. Eğitim sağlanmasını, vergi sistemindeki adaletsizliklerin kaldırılmasını önerir. Ocena kötü yanlarından arındırılmış İngiltere'dir aslında. O nedenle kuru bir eserdir. Anayasa taslağı gibi bir şeydir.

James Harrington
1611-1677

Tommaso Campanella (1568-1639)

Civitas Solis adlı eseri yazmıştır. İtalyandır. Campanella yurdunu İspanyol boyunduruğundan kurtarmak için bir ayaklanmaya katıldığı için, kırk saat süreli işkence gördükten sonra, yirmi yedi yıl hapis yatar. Mutlu, güneş kenti anlattığı kitabını zindanda yazar. More ve Platon'u örnek alır. Güneş Beldesinin tüm yurttaşları, ülkenin varını yoğunu tam bir eşitlikle paylaşarak, birlik içinde yaşarlar. Yemekler ortak sofrada yenir. Her şeyleri ortaktır.

Güneş ülkesinin başı rahiptir. Hoh ya da Metafizikçi adı verilir. Üç yardımcısı vardır. "Güç" orduyu; "Akıl" meslekler, bilimler, zanaatler; "Sevgi" de eğitim ve kadın-erkek ilişkilerine bakar.

Güneş kentliler savaşmayı çok sever. Bir tek kadınla evlenme ilkesini yok sayar, kadınlarla çocukların ortaklaşa paylaşılmasını savunur. Cinsel yaşam tam bir denetim altındadır. Toplumun çıkarı adına denetlenir.

Thomas Spence (1750-1814)

İngilizdir. Spence adını verir hayal ülkesine... Kitap iki ayrı bölümden oluşur. 1795'te Spence'nin Betimi, 1801'de ise Spence'nin Anayasasını yazar. Ölmek üzere olan bir adam, oğullarına ortaklaşa kullanarak yararlanabilecekleri bir gemi bırakır. Gemi batınca, oğullar sığındıkları adada aynı ilkeyi uygulayıp halk arasında her şeyi eşit olarak paylaşarak, Spensonia Cumhuriyetini kurarlar.

Tommaso Campanella,
(Giovanni Domenico
Campanella)
1568, Stilo-1639

Etienne Cabet (1788-1856)

Icarie'ye Bir Yolculuk adlı eseri yazar. 1840'da yazılır eser. Her şeyin eşit paylaşılmasını savunmuş hatta öyle abartmış ki bunu, herkesin tıpatıp aynı yemekleri yeme-

sini dahi istemiştir. Öyle çok tutulmuş ki eseri insanlar bunun örneğini yaratmak istemişler yaşadıkları dönemde. Texas'ta Icaire toplulukları kurulmuş.

Edward Bellamy (1850-1898)

Geriye Bakmak ya da 2000-1887... Gelecekte geriyeye bakmak türünün ilk örneğidir. Julian West adında genç bir Boston'lu 1887 yılının toplumsal kargaşalıklarla dolu Amerika'sında uykuya dalar, yüz on üç yıl süren uykusundan uyandığında, güllük gülüstanlık bir döneme uyanır.

Özel teşebbüsün sorumsuz sermayesi ve tekelleri "Büyük tröst" adı altında birleşerek devletin eline geçmiştir. Savaşlar, yoksulluk, hastalık ortadan kalkmıştır. Tüm bunlar bir evrim sonucu gerçekleşir. Emekçilere yer yoktur. Onlar 45 yaşına kadar Makine gibi çalışmak zorundadır. Ancak bu yaştan sonra eğitim ve eğlence hakkından yararlanırlar..

Etienne Cabet
(1788-1856)

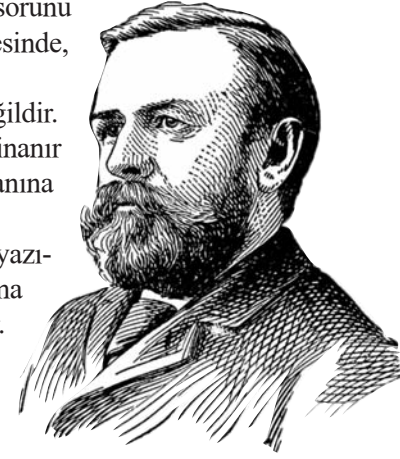
William Morris (1834-1896)

Millitan bir sosyalisttir. Hiçbir Yerden Haberler (1890) ütopyasını yazdı. Morris öteki ütopyacılar gibi yalnız örgütlenme sorunları üstünde değil, insan sorunu üzerine düşünmüştür. Herkesin birbiriyle ve doğayla uyumlu ilişkileri sayesinde, insanoğlunun nice kusurlarının yokolacağını anlamıştır.

Morris'in ütopyası olumsuz anlamda ütöpik değil, yani akıldışı değildir. Morris'i okurken böyle bir toplumun günün birinde varolabileceğine hem inanır hem de bu toplumda yaşamak özlemini duyarız. İşte ütopyaların bu yanına sahip çıkmak gerekiyor.

Her çeşit kötülükten arınmış toplum özlemi nedeniyle ütopyaların hep yazılacağı düşünölmüş. 20. yüzyılda geleceği düşünen eserler yine yazılmış ama bunlar yeryüzü cennetlerini değil, yeryüzü cehennemlerini anlatmışlardır. Bunlara ütopya denemeyeceği için Dystopia, anti-ütopya denilmiştir.

Eskiden ütopya yazarları ilericidir. Ama şimdiki tutucu ve gerici-dir. Ters ütopyalarda insan üç yanlı bir yabancılaşmaya itilmiştir: Benliğe, doğaya ve insanlığın kültür mirasına. Birkaç örnek: Aldous Huxley'in Yeni dünyası, Owen Gregory'in Meccania: üstün Devlet'i, Eugene Zamiatin'in Biz, George Orwell'in 1984, Kurt Vonnegut, Kendi Çalar Piyano, Anthony Burgess'in Mekanik Portakal, Ray Bradburg'un Fahrenheit 451....

Edward Bellamy
(1850-1898)

Marksizm ve Ütopya

Ütöpik Sosyalizm ve Bilimsel Sosyalizm

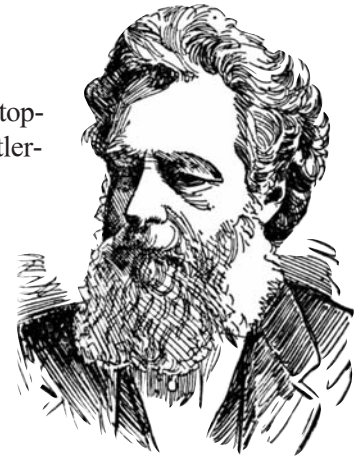
Her ne kadar konumuz Thomas More ile başlayan edebiyat yazınında Ütopya örnekleri olsa da Marksizm'in oluşmasına kaynaklık eden ütöpik sosyalistlerden bahsetmeden geçmeyelim dedik.

Marksizmin Ütöpik görüşlere yaklaşımını Engels'in sözleriyle anlatacak olursak: "her yeni teori gibi, modern sosyalizm de kökleri maddi ekonomik olguların derinliklerinde bulunmakla birlikte önce, eldeki hazır zihinsel birikime bağlanmak zorundaydı. 18. yüzyıl herhangi bir dış otorite kabul etmiyordu. Din, doğa anlayışı, toplum, politik kurumlar, her şey en amansız eleştiriden geçirildi: her şey sağduyu mahkemesi önünde varlığını haklı çıkarmak ya da varolmaktan vazgeçmek zorundaydı.

Sağduyunun egemenliği, burjuvazinin düşünceleştirilmiş (idealleştirilmiş) egemenliğinden başka bir şey değildi."

Teorik belirtiler 16. ve 17. yüzyılda ortaya çıktı. Yeni öğretinin ilk biçimi, çileci, yaşamın bütün hazlarını kötüleyen, Ispartaklara özgü bir komünizmdi. Ondan sonra üç büyük ütopyacı geldi. Saint-Simon, Fourier ve Owen... Belirli bir sınıf adına ortaya çıkmamışlardır. Onlarda ilk başta bütün insanlığı hemen kurtarmak istemişlerdir.

Hayal kırıklığının sonucu... Kapitalizm o beklenen mutlu dünyayı yaratamadığın-

William Morris
(1834-1896)

dan ütöpik toplum modelleri ortaya çıktı. Eksik kapitalist üretim koşulları ve eksik sınıf koşulları, eksik teorilerle karşılandı. Toplumsal sorunların henüz gelişmemiş ekonomik koşullarda gizli duran çözümünü, ütopyacılar, insan beyninden çıkarmaya başladılar.

Marx ve Engels bu düşüncelerle alay etmek yerine, “Biz kendi payımıza, bu darkafalıların göremediği, o ululuğuyla insanı şaşırtan düşüncelerden ve her yerde fantastik kabuklarını çatlatıp çıkan düşünce tohumlarından hoşlanırsınız” diyerek ütöpik sosyalistlere sahip çıktılar. Bu insan soyunun en güzel yanlarını temsil eden ütöpiklerimiz Saint Simon, Fourier ve Robert Owen'dır.

Saint-Simon... Fransız devriminin oğlu... Devrim patladığında henüz otuzunda bile değildir. Saint-Simon Cenevre Mektuplarında “herkes çalışmalıdır” diye önerir. Fransız devrimini soylular ve burjuvalar ile malsız-mülksüzler arasında bir savaş olarak tanımlayan odur. Daha 1816'da politikanın üretim bilimi olduğunu bildirdi. Ekonominin politikayı tümüyle soğuracağını öngördü.

Fransa'nın, İngiltere ve Almanya'nın birleşmesi gerektiğini söylemiştir.

Fourier... yalnız bir eleştirici değil serinkanlı ve duru yaratılışı, onu bir yergici yapmıştır ve o, gelmiş geçmiş yergicilerin herhalde en büyüklerinden biridir. Artan dolandırıcılık ve vurgunları, dükkan dükkan dolaşan korkunç ruhu, aynı güç ve çekicilikle anlatır. Kadın erkek ilişkileri, kadının durumu konusunda ustalıkla eleştirileri vardır.

“Belirli bir toplumda kadına verilen özgürlüğün, genel olarak tanınan özgürlüğün doğal ölçüsü olduğunu ilk kez açıkça söyleyen odur.

En anlamlı yanı, toplum tarihi kavramındadır. Toplumun bütün tarihsel gidişini dört aşamaya ayırır: yabanlılık, barbarlık, ataerkillik, uygarlık.

Fourier, “barbarlığın basit bir biçimde yaşadığı her eksikliği, uygarlık aşamasının, karmaşık, belirsiz, iki anlamlı, iki yüzlü bir biçime yükseldiğini” uygarlığın, çözmeye güç yetirmeksizin sürekli olarak yeniden yarattığı çelişkiler içinde, “bir kısır döngüde” ilerlediğini, bundan dolayı, ulaşmak istediğinin ya da ulaşmak ister görüldüğünün tam karşısına vardığını, öyle ki, örneğin “uygarlık durumunda, yoksulluğun, aşırı bolluğun kendisinden doğduğunu” anlatır.

Her tarihsel evrenin bir yükselme dönemi bir de düşme dönemi vardır ve o bu gözlemi bütün insan soyunun geleceğine uygular. Kant'ın bu dünyanın eninde sonunda yokolacağı düşüncesini doğa bilimine sok-

ması gibi Fourier insan soyunun eninde sonunda yokolacağı düşüncesini tarihsel bilime sokmuştur.

Kapitalizmin yarattığı sonuçların hızla ortaya çıkması, işçi sınıfının berbat yaşam koşulları... 23 yaşında bir fabrikatör ortaya çıkar; Robert Owen... İnsan soyunun dünyaya pek nadir gelmiş önderlerinden biri...

1800'den 1829'a kadar, İskoçya'da New Lanark'ta ki büyük pamuklu dokuma fabrikasını işletici ortak olarak yönetti. 2500 kişilik nüfusu başarı ile yönetti. Anaokullarının kurucusudur aynı zamanda. Rakipleri işçileri on dört saat çalıştırırken o on buçuk saat çalıştırır. Ama bundan dolayı mutlu değildir. Yeterli bulmaz bunu. “Bu insanlar benim insafıma kalmış kölelerdi.”

Komünizme doğru ilerledi. Avrupa'nın en çok sevilen adamıydı. Ama ileri gitti. Önündeki engelleri özel mülkiyet, din, evliliğin yürürlükteki biçimi. Bunlara saldırırsa başına neler geleceğini biliyordu. Ve oldu da... Resmi toplumdan çıkarıldı, basında ona karşı bir sessizlik kampanyası açıldı, Amerika'da bütün servetini feda ederek yarattığı başarısız komünist denemeler, onu iflas ettirdi. İngiltere'de işçilerden yana olan her toplumsal harekette ve her gerçek ilerlemede Robert Owen'ın adı geçer.

Ütöpik sosyalistlerin ortaya çıkışlarını eksik kapitalist koşulların bir sonucu olarak değerlendiren ama onların tarihte oynadıkları rolünde hakkını veren Marx ve Engels, bilimsel sosyalizme kaynaklık eden bu görüşlerden bilimsel sosyalizmin temelleri atıldı. Bu zamandan sonra kafadan tasarlanan sosyalizm modellerine ve onların teorilerine karşı mücadele ettiler. Lenin'de de aynı yaklaşım vardı. “Politikada ütopya, ne şimdi ne de daha sonra yani hiçbir zaman gerçekleşmeyecek bir istek, sosyal güçlere dayanmayan ve politik, sınıfsal güçlerin gelişmesiyle desteklenmeyen bir istek demektir. Bir ülkede ne kadar az özgürlük varsa açık sınıf savaşımının belirtileri ne kadar azsa ve yığınların eğitim düzeyi ne kadar düşükse, politik ütopyalar o kadar kolay ortaya çıkar ve o kadar uzun sürer.”

Politik ütopyalara karşı çıkış Thomas More'lara, Saint Simon'lara karşı çıkış biçimini asla almaz. Onların yaşadıkları tarihsel kesitin ürünü oldukları bilerek, ortaya koydukları görüşlerin ve yarattıkları eserlerin soylu yanlarını ortaya koydular. Yıllar sonra, Moskova'da bir parka dikilen sütunda, Ekim devriminden önce Marksizme katkıda bulunan on düşünürün adı yazılır. Thomas More ve Campanella bunlardan ikisidir. İnsanoğlunun evrensel özlemlerinin ifadesi olan ütopyalara biz de sahip çıkıyoruz.

D.Dağlı

Sanata dair notlar

Tutku Otobüsü John Steinbeck

“Tutku Otobüsü” bay ve bayan Chichoy'un işlettiği lokantanın bulunduğu yerin ün yapan adının eski öyküsüyle başlıyor. Buranın adı: “Asiler Köşesi”dir. Anlatıldığına göre, bir zamanlar bu Köşe'de kibirli, cahil, yoksul ve şiddete düşkün olan Blankenlar bir demirci dükkanı çalıştırıyorlarmış. Blankenlar buraya mülkleri olmadan gelmişler. Ancak beraberlerinde; önyargılarını ve görüşlerini de getirmişler.

Sahip oldukları önyargıları ve görüşleri, onları, 1862'de içsavaş patlak verdiğinde, köleliğin kaldırılmasını isteyen Kuzey'e karşı, köleliğin devamından yana olan Güney'in yanında yeralmaya götürmüştü. Ve buldukları yeri Kuzey'in ordusuna -Birlik Ordusu- karşı cesurca savunmuşlar. Blankenlar'ın gösterdikleri bu cesaret, düşmanlarının taktirini kazanmış ve onlara karşı olmalarına karşın salt bu yüreklilikleri nedeniyle alış-verişlerini onlarla yapmış ve desteklemişler.

Savaşın sonuna doğru ise durum tamamen değişmiş. Oradakiler onlarla iş görmemeye başlamış ve banka icra yoluyla Blankenlar'ın elindekilere el koymuş. “Birlik Ordusu”na karşı koyan Blankenlar bankaya karşı koyamıyorlar ve sahip oldukları olumsuz özelliklerin katkısıyla silinip gidiyorlar. Ama “Asiler Köşesi” adı kalmış.

Asiler köşesinde şimdi lokantası, araba garajı ve benzin istasyonu olan bay ve bayan Chichoy var.

Asiler Köşesi yalnızca bir isim değildir, çok uzaktan görülebilen akmeşe ağaçlarıyla süslü, arabalarıyla oraya parketmek isteyenler için çekici bir yerdir.

Lokanta, garaj, benzin istasyonu ve otobüs durağı orayı sürekli canlı yapıyordu.

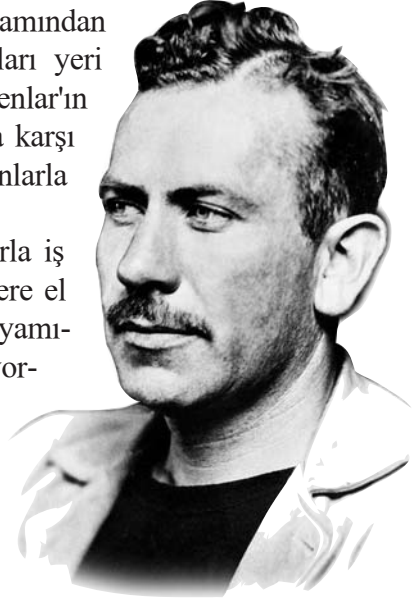
Şehirlerarası yol üzerinde bulunan lokantaya sabah ilk olarak kamyoncular, sonra satıcılar ve daha sonra da turistler gelirdi arabalarıyla.

Bütün bu kalabalığı sadece bay ve bayan Chichoy karşılamazdı elbette. Yardımcıları da vardı.

Juan Chichoy garajda erkek yardımcı çalıştırırdı. Alice Chichoy ise kız yardımcıları çalıştırırdı lokantada. Ama kızlar uzun süre kalmazlardı orada. Güzel olanları, birkaç gün içinde müşterilerle kaçarlardı.

Orada çalışan Norma, hayalleri olan bir kızdır. Hayalinde Hollywood ve tanınmış sinema yıldızı, Clark Goble var. Norma çalışırken sık sık hayallere dalardı.

Ünlü yıldızlara öykünme, onlarla ilgili olmadık hayaller kurma, yoksul gençlerin üzerinde, kendi gerçeğiyle çelişen, bir çeşit uyutucu etki yaratıyor.

John Steinbeck
1902-1968

Mavi Köşe'de tamirci çırağı olarak çalışan Ed Carson, ya da Kit, Juan'ın çalışmalarını kolaylaştırıyordu. Patronu ona, ergenlik sivilcelerinden dolayı "Sivilce" diyordu.

Sivilce aldığı paraları Alice'in keklerine tatlılarına yatırır. Yedikleri hesabından kesilirdi. Anlaşmaları böyleydi. Daha doğrusu patronlarının uygulaması böyleydi.

Alice Juan'ın ilk kadını değil. Daha önce başka kadınlarla ilişkisi olmuş. Alice böyle diyor. O şimdi Juan'ın kendisini terkedeceğinden de korkuyor. Bu yüzden onun

yaptığı kaba davranışlara, bağırmalarına ve hatta şiddetine katlanıyor.

Alice, o adamı seviyor, ona bağlı ve ondan hoşlanıyor. O ise Alice ile birlikte olmaktan sadece keyifleniyordu.

Yarın keyif alacağı başka bir şey, ya da başka bir kadın bulabilirdi. Alice bütün bunları düşünerek sürekli kaygı içinde yaşıyordu. Bir kadın böyle bir durumda gerçekten ne kadar sevebilir ve mutlu olabilir ki.

Bay Pritchard, orta büyüklükte bir şirketin başkanı. Burada bulunmasının nedeni tatile çıktığı otobüsün bozulması ve tamir için Juan'ın tamir garajı Mavi Köşe'ye getirmesidir. Buraya gece gelen adam birlikte olduğu kadınla Alice'nin yatağında yatıyor. Bu teklifsiz durum, Alice'i öfkelen-diriyor.

Adam yemeğini bile kendi kulübünde yiyen, kendine benzer insanlarla oturup kalkan, rahatına düşkün, darkafalı bir Amerikalı.

Adam, Alice'nin yatak odasını işgal ettiği yetmiyormuş gibi kendisiyle bu yüzden tartışan Alice'i kaba buluyor ve küçümsüyor.

Mavi Köşe lokantısına uğrayanlardan biri de sinema yıldızlarının plastik resimlerini yapan, sipariş üzerine çalışan bir satıcı. Gezgin satıcı, Ernest, Hollywood ile bağları olan biri.

Norma, satıcıya, sinema yıldızı Clarke Gable'in kuzeni olduğunu ve ona bir mektup gön-

dermek istediğini söyler. Gerçekte Clarke Gable ile hiçbir akrabalığı yok. O yıldızın sadece bir hayranı. Gezgin satıcı teklifi kabul eder, fakat tam o sırada Alice içeri girer. Norma'nın satıcıyla yatak odasında olmasını başka türlü yorumlar. Norma'ya ve satıcıya hiddetle bağırır. Neyse ki o sırada Juan içeri girer. Daha kötü bir sonucu önlemiş olur.

Alice kocasına olan kızgınlığını, hırsını ondan alamadığı için, Norma'dan çıkarır. Burada, Alice'in Norma'ya karşı gösterdiği tavır, küçük-mülk sahiplerinin, yanlarında çalıştırdıkları insanlara nasıl despotça davrandıklarının ve onları aşağıladıklarının tipik bir örneğidir.

Bir burjuva olan bay Pritchard, daha önce, ABD başkanlık seçiminde, Sosyalist Parti'nin başkan adayı olarak gösterdiği sendika liderine oy

vermiştir. Kızı, Mildred ise okulda Kızıl olarak bilinen profesör ve bazı kişilerle geziyordu ve İspanya iç savaşında, Kızıllardan yana olmuştu. Karısı Bernice de, kendisini çevresine kabul ettiren, kişisel özelliklere sahip. Kocasıyla ilişkilerde "güçlü kadın" olarak görülür. Arkadaşlarıyla ilişkilerde ise, bencil olmayan, tatlı biri olarak bilinir.

Bayan Bernice, kocası ve kızının yaptığı yolculuğun amacı Meksika'yı görmek. Ailenin her üyesi bu geziye kendince nedenlerle çıkıyordu. Kadın arkadaşlarının yanına, değişik bir yer, bir ülke görmüş olarak dönmek istiyordu. Adam ise ailesi için ve yeni bir kültür edinmek için. Mildred de yeni ve değişik insanlarla tanışmak ve değişmiş bir insan olarak dönmek için.

Satıcı, bay Ernest, yaptığı buluş için, bay Pritchard'ın desteğini istiyor. Ernest, işadamlarının, müdürlerin vb'lerin seyahat sırasında götürmek zorunda kaldıkları smokinin yerine, valizde daha az yer tutacak ve daha hafif bir giyim modeli geliştiriyor. Üstelik daha ucuz. Terzilerin ve konfeksiyon şirketlerinin yüz, yüz elli dolara sattıkları smokinin yerine Ernest on dolara mal olacak bir model tasarlıyor. Bay Pritchard'ın kafası bu işe yatıyor, ama aşılması gereken bir sorun, bir güç-

lük, bir engel var: Terziler ve Konfeksiyoncular bu işe ne der? Bay Ernest'in bir arkadaşının dediği gibi, terziler ve konfeksiyoncular senin bu işi yapmana asla izin vermezler.

Üstelik bunun patentini almak için epey masraf yapmak gerekiyor. Patent avukatları tutmak falan gerekiyor. Bu yüzden mucit bay Ernest bu işe girişmeyi göze alamıyor.

Burada bireylerin çıkarlarının birbirleriyle nasıl çatıştığını görüyoruz. Daha güçlü olanlar, bu çatışmada, bu savaşta daima üstün çıkıyor. Bu yüzden, daha küçük olanlar, daha güçsüzler parlak buluşlarına karşın ortaya bile çıkamıyorlar. Kodamanlar ve devlet onlara haddini bildirir hemen.

Alice, Norma'ya karşı kötü davranıp, onu aşağılarken, Juan ise her zamankinden farklı olarak Alice'e kötü davranmamış, onu dövmemiş, hatta nazik bile davranmıştır. İşte bu durum Alice'i endişelendiriyordu. Ona göre bir erkek eğer kadına şefkatli davranıyorsa, bunun anlamı, kadını terkedecektir.

Bu, kadının toplumdaki durumuyla ilgilidir. Kadın erkek tarafından terkedilse, tüm yaşamı altüst olur. Ama erkek kadını terketse, başka birini bulur ya da başka birini bulunca, birlikte olduğu kadını yüzüstü bırakır.

Alice Juan'ı, daha önce Norma'yı işe alırken gözetlemek durumunda kalmıştı. Şimdi de Bernice ve kızına karşı Juan'ı gözetlemek zorunda kalıyordu.

Yeni karakterlerle tanışıyoruz. Bunlardan biri şehirlerarası yolcu otobüsünde çalışan Louie. Yoz bir kişiliğe sahip. Kişisel ilişkilerde güvenilmez biri. Kadınlara bakışı kişiliğini iyice iğrençleştiriyor. Yolcu kıza yaklaşımı ve bakışı, onun bozulmuş kişiliğini yeterince ele veriyor. Fakat kızın kendine güvenli davranması ve oralı olmaması Louie'nin bozguna uğramasına yetiyor.

Bilet gişesinde çalışan Edgar, otobüs şoförü Louie gibi yozlaşmış biri. Edgar, Louie'nin taşıdığı lümpen özellikleri kendine örnek alıyor. İçinde bulunduğu ilişkiler nedeniyle, Louie'nin davranışlarını bir değer olarak görüyor.

Edgar sadece bozulmuş biri değil, Hindu yolcu hakkındaki düşüncelerinde olduğu gibi, aynı zamanda ırkçı biri. Daha doğrusu Amerikan toplumuna yerleşmiş olan ırkçılığı yansıtıyor.

Şoförün ayartmaya çalıştığı otobüs yolcusu genç ve güzel kızın karşı karşıya olduğu baskı, kuşatma ve aşağılanma, erkeklerin nasıl hep aynı alçalma içinde olduğunu gösteriyor. İster eğitim düzeyi düşük ülkelerde olsun, isterse görece eğitim düzeyi daha yüksek bir yerde olsun, erkeklerin kadınlara karşı genel tavrı değişmiyor. Her tarafta, kadınların erkeklere ve onların dayandığı toplumsal sisteme karşı öfkeleri çok büyük.

Sarışın kız, Louie'nin otobüsüyle Mavi Köşe'ye geldi. Juan'ın otobüsüne binip Güney'e gidecek. Otobüs hareket edene kadar orada beklemesi gerekiyor. Sarışın kızın içeri girmesiyle, oradaki atmosfer birden değişti. Tüm erkekler onunla ilgilenmek ve konuşmak için bir vesile yaratmaya çalışıyordu. Tabi kadınlar bu durumdan hiç hoşlanmadılar. Norma hariç. O, sarışın kızdan hoşlandı. Sarışın kız, uydurma bir adla kendini, Camille Oaks olarak tanıttı.

Norma'nın lokantada işiyle meşgul olmasını bir fırsat olarak gören Alice onun odasına gidip, mektuplarını okumaya başladı. Alice'in ortalıkta görünmemesinin nedeninin bu olduğunu düşünen Norma, yatak odasına gittiğinde, düşündüğü gibi Alice'i mektubunu okurken buldu. Sonuçta bu durum, Norma için oradan ayrılmak ve otobüsle başka bir yere gitmek için bir fırsat oldu. Öyle de yaptı. Valizini aldı ve Juan'ın otobüsüne bindi.

Camille otobüse binerken, erkekler de onun yanına ya da yanına oturmak için birbirleriyle yarış içinde hamle yaptılar. Camille onların niyetini anladı. Bunun kendisini nasıl yordüğünü bildiği için, erkeklerden önce davranıp Norma'nın yanına oturdu. Girişimleri sonuçsuz kalan erkekler, daha uzak koltuklara oturmak zorunda kaldılar.

Juan'ın gidişini seyrederken Alice'in gözleri dolmuştu. Erkeğini yitireceğini düşünüyor ve bundan derin üzüntü duyuyordu.

Otobüs hareket etmiş, herkes koltuğuna oturmuştu fakat, şoförden yolculara değin herkesin duyguları, düşünceleri ve dikkatleri "sarışın kız"ın üzerindeydi. Yolcuların kendi aralarındaki sıradan konuşmaların söylenmeyen arka planında bile o kız vardı. Tüm otobüs ona bağlanmıştı.

Erkeklerin sarışına duydukları sadece bir hayranlık değildi. Evet güzelliği ve cazibesıyla erkeklerin dikkatini ve hayranlığını çekiyordu fakat erkeklerin düşüncelerinde geçen kadını "ele geçir-

mekti” Hayranlığın daha sonra nasıl bir aşağılanmaya, hakarete ve dayağa dönüştüğünü biliyoruz.

Bay Pritchard, sarışın kıza biraz daha yakın olmak için, karısının yanından ayrılıp, iş görüşmesi bahanesiyle, ucuz seyahat giyimi mucidi bay Ernest'in yanına oturur ve iş için Ernest'i kandırmak için uğraşır. Bu işe kendisini öyle kaptırır ki, gerçekten o sırada sarışın kıızı unuttur. Ama o, hep-sine birden sahip olmak ister. Karısına zaten egemen, satıcıyı da kandırıp egemenliği altına almaya uğraşiyor. Bu arada sarışın kıza yanaşmak için de yollar arıyordu.

Norma kendini, Camille'in yanında mutlu hissediyordu. Birlikte ev tutma olasılığı ya da Camille'in “bakarız” demesi Norma'nın sevince kapılmasına yetmişti. Bugüne dek Norma'ya iyi davranılmamıştı. Oysa Camille ona iyi davranmış, arkadaşça yaklaşmıştı. Bu da Norma'da güven, rahatlık ve neşe yaratmıştı.

Otobüsün gittiği yol sel nedeniyle risk oluşturmaya başlamıştı. Aynı yol üzerinde bulunan sonradan yapılan köprüden geçmek çok tehlikeliydi, seçenek olarak eski posta yolu vardı. İki yol arasında tercih yapmak gerekiyordu. Juan sorumluluğu üstlenmemek için, orada bulunanlar arasında oylama yapma yoluna gider. Sonuçta eski posta yolunda karar verilir.

Bu yolculukta herkesin, toplumsal konumuna göre hedefleri ve hayalleri var. Fakat, erkeklerin tümünün hayali ve hedefi Camille'dur.

Juan bugüne kadar sürüp gelen yaşamından dolayı bir yorgunluk ve bezginlik içindedir. Otobüsün o eski çamurlu ve zorlu yolda ilerlerken karşısına çıkan güçlüklerin de etkisiyle arabayı bilerek bir çukura sokar ve otobüsü bırakıp gider.

Kalanların arasında tartışma başlamıştı. Milred, anne ve babasının herkesin önünde kötü bir şekilde tartışmasına kızarak, o da otobüsü terkeder. Juan'ın gittiği yoldan giderek, onun kaldığı kulübeye varır. Burada, aralarında anlık bir ilişki gelişir.

Kalanların arasında daha önce konuşulmayan konularda diyaloglar kurulmuş, tartışmalar başlamıştı. Konu insan, doğa ilişkisi, daha doğrusu kentteki insanların doğayla olan ilişkisizliğidir. Doğadan ne denli uzak kaldıkları anlaşılıyor. Asıl uzaklaştıkları birinci doğa, gerçek doğadır. Onlar kentte nesnelere dönüşen, kendilerine ikinci bir

doğa oluşturmuşlar. Ama şimdi asıl doğanın ortasında çırılçıplaklar.

Juan'ın kendilerine başka bir otobüs göndereceğini sandıkları için, bir mağaraya brandaları serip yerleşiyorlar. Buna, geçici bir önlem olarak başvuruluyor.

Ernest ile Pritchard arasında kentteki bireylerin sınırlılıkları üzerine bir diyalog başlamıştı. Ernest'in sorduğu sorular, kentte oturanların nasıl çok yönlü yeteneğini yitirdiğini belli işkollarında, belirli konularda uzmanlaştığını bütünlüğünü kaybettiğini açığa çıkarıyor.

Büyük kentlerde yaşayanların doğayla olan kopuklukları, dünya sinemasına da yansımıştır. Kırlara giden şehirli insanın, oraya varır varmaz nasıl şaşkın hale geldiğini sendelediğini zorlandığını gördük.

Kentlerde barınanların içinde bulunduğu durum ancak kentlerin bugünkü durumunun sona ermesiyle ve kentle kırın daha üst düzeyde, yeni bir birliğinin kurulmasıyla köklü olarak değişebilir. Bu ise ancak üreticilerin üretim araçlarını kendi ortak denetimine almasıyla gerçekleşebilir.

Erkeklerin kendisine karşı tavrı, Camille'in düşündüğü gibi gelişti. Bay Pritchard, Camille ile konuşmak için ona bir iş teklifinde bulunur. Adamın gerçek niyeti belli. İş teklifi Camille ile bağ kurmanın sadece bir gerekçesi. İş önerisinin ardında, Camille'i sahiplenmek var. Camille, adamın gerçek niyetini tüm gerçekliğiyle açığa vurur. Adamın, kendisinin gösteri yaptığı kulüpte üye olduğunu açığa çıkarır ve oynanmak istenen oyuna gelmeyeceğini çok sert biçimde ifade eder.

Bay Pritchard çökmüş bir halde, mağarada yatan karısının yanına döner. Orda da karısına karşı aynı kaba, ve kişiliksiz tavrını sergiler.

Yolculuk boyunca erkeklerin Camille hakkında ki gerçek yaklaşım ve niyetleri kendini açığa vurmuştur. Camille'ye yönelik görünüşte “nazık” davranırlar fakat, gerçekte ise Camille hakkındaki düşünceleri son derece aşağılıkçadır. Hepsi Camille'nin bir “sürtük” olduğunu düşünürler.

Ama Camille, onların hepsini bozguna uğratacak kadar güçlü biridir.

Sonunda Juan terkettiği otobüse geri döner. Herkes elbirliğiyle otobüsü girdiği çukurdan çıkarır ve otobüs yoluna devam eder.

Derinlik ve Hız

Temade Çınar

Yabancılaşmaya Karşı Beyin Egzersizleri

“Kolay’ olana, ‘yüzeysel’ olana meylediyoruz, hayatımızda ‘giriş, gelişme, sonuç’ istemiyoruz. Yaşamın üzerinden hızla tıklayarak geçtiğimizde daha çok şey alacağımızı, daha çok şeyi yiyebileceğimizi sanıyoruz.” diye başlıyor burjuva gazetelerden birinin bir köşe yazarı.

Hız, 20. yüzyılın en çok konuşulan ve tartışılan sorunlarından biri. Maddenin, doğanın ve insanın nasıl da hızla dönüştüğünü görüyoruz. Kültürel yapıların bu hızın karşısında çözülmeye uğradığına hayıflanıyoruz. İnsanın uzun yıllar içinde yarattığı yaşam alanları bloklara dönüşüyor. Teknolojik gelişme insani gelişmenin önüne geçiyor. Hız hemen her alanda derinliğin önünde gidiyor.

Deriniğin ve hızın çoğu zaman karşı karşıya geldiğine tanık oluyoruz. Yaşamda, sanatta, politikada, sporda ve hatta bilimde. Peki tüm bunların sorumlusu hız mı? İnsanın yaşam süresinin sınırlılıkları içinde verili olanların artış hızını göz önüne alırsak her şeye dokunup geçmekle bir şeylerde derinleşmek arasında kaldığımız kesin.

Derinliğin karşıtı sıklık ve hızın karşıtı yavaşlıktır aslında. Ama kapitalizm yaşamımızdan derinliği ve yavaşlığı çekip alırken elimize büyük reklam spotları arasında sıklığı ve hızı tutuşturuyor.

Derinlik kazanmak ya da derinliği yakalamak elbette bir emek zamanı ayrıca özel bir çaba gerektirir. Basit bir örnekle, kendi giyim tarzınızı bulmak bir estetik duygusu ve bunun için harcanmış emek zamanı gerektirirken modanın günlük değişimlerini takip etmek daha kolaydır. Tarihsel bilgi ve birikimlerinizi arttırıp olayları yorumlayacak donanımına ulaşmak emek ve zaman gerektirirken her kanalda bulabileceğimiz bir tartışma programından olan biteni verili bilgilerden almak, kendi düşüncemizi gibi anlatmak kolaydır.

Hız ise teknolojik gelişimle yakalanabilir. Maddi olanakları elinde bulunduran zamanın hızını da elinde bulundurur. Maddi yaşamı sürdürmek için harcanan zaman hıza ulaşmayı engeller. Hız bize yaşamın konforunu sağlar. Yine basit bir örnekle açıklayalım. Maddi olanakları elinde tutan birisi kendisine zaman ve hız kazandırmak için pek çok emekçiyi çalıştırır. Ulaşım özel uçaklarla, lüks araçlarla vb. sağlanır. Ev temizliği vb. işlerle zaman kaybetmez. Bunların bir takım makinelerle yapılıyor olmasının bile yaşamımıza ne kadar hız kattığını biliriz. Bir anda binlerce, onbinlerce insana ulaşabilir. Devletin elinde bulundurduğu medya sayesinde propoganda gücünün etkisi hiç de küçümsenmemelidir. Hızı kazanan derinliğe ulaşmanın yolunu da açar. Bu nedenle tarih boyunca maddi olanakları ellerinde bulunduranlarla sanatı, felsefeyi, bilimi ellerinde bulunduranlar hemen

hemen aynı kişilerdir. Yani derinlik ve hız karşı karşıya getirilseler de aslında maddenin hareketinin iki yönü.

Yabancılaşmaya karşı bu sayıdaki beyin egzersizimizde bu iki kavramın yaşamımızdaki yeri ile ilgili düşünmeye devam edeceğiz.

Yüzeysel yaşamların sorumlusu hız mı?

Kolay olanla zor olan...

Teknolojik gelişim ve dolayısıyla yaşamın hız kazanması insanlık için büyük bir avantaj. Bizim düşmanımız geçmişte makine kırıncıların düşündüğü makineler olmadığı gibi bugün de hız değil. Bizim üzerinde düşünmemiz gereken, derinlikten yoksun hız.

Derinlikten yoksun bir hızın karşılığını fastfood kültürü, tüketim toplumu, müzikler, senaryolar, kitaplar, yüzeysel yaşamlar, al-tüket- çöpe at şeklinde sürüp giden eşya/insan insan/insan ilişkilerinde görüyoruz.

Teknolojinin de gelişimiyle üretimin, ulaşımın ve özellikle de haberleşmenin geldiği boyut yaşamımızı kolaylaştırırken derinliği kaybetme tehlikesi özellikle de yaratıcılığı kaybetme tehlikesi hızla büyüyor. Verilerin hızı bu kadar artmışken verili olanı emek harcamaksızın bu kadar kolay tüketerek yaratma, yeniden üretme hatta düşünme yetelerimizi kaybediyoruz.

Bilirsiniz yaşlılar gençlerin maymun iştahlılığından gençler de yaşlıların sıkıcılığından şikayet eder. Seri üretimin karşısında zanaatkarlığın marifetleri bizi cezbeder. Kitlelerin büyük çaplı hareketleri de kitle önderlerinin bilinç düzeyleri de etkileyicidir. Yaşamın hızı içinde fest food beslenme ile yemek için ayrılmış uzun oturumlu lezzet arayışlı sofralar yarışır. İnsanın ne kadar olduğu bilinmeyen bir ömürle sınırlı yaşamında hangisi daha önemlidir?

Hız ve kalite aynı zamanda üretimin de önemli bir sorunu. Teknolojinin gelişimi ile daha az hata ile daha çok meta üretmeyi başaran kapitalizm işçinin artık sonsuz kere aynı hareketi yapmasını değil üretime zihinsel güç olarak da katkıda bulunmasını istiyor. Makineler yüzlerce işçinin kolundan daha hızlı ve daha hatasız iş çıkarabiliyorlar. Ancak sorun tümüyle ortadan kalkmış değil. Üretimdeki hız kadar tüketimde de hızla ihtiyaç var. Kapitalist üretim planlı bir üretim

değil sonuçta. Üretim çılgınlığının doğa kaynaklarını nasıl tükettiğini hepimiz biliyoruz. Makineleşmeyle birlikte milyonlarca işsiz üretim sürecinden ve dolayısıyla yaşamdan kovan kapitalizm aynı zamanda onun hızla tüketmesini ve sistemi devam ettirmesini de istiyor. Bunca üreten geniş kitleler de artık ürettiklerinden faydalanmak arzusunda.

Baş döndürücü bir hızla, sorumsuzca üretilen mallar, yeni yaşam modelleri hiçbir derinlik taşımadığı ve üstelik reklamların pompalamasıyla hayatta kalabildikleri içindir ki tüketicide doyum yaratmıyorlar. Tüketiciler hızla bağlanıp hızla vaz geçiyor. Tonla para yatırılıp yaratılmış kostümler, dekorlar, sahneler ertesi gün unutulup gidiliyor. Ortaya çıkan tüketim toplumu sadece eşyaları tüketmiyor. Sevgiyi, aşkı, insanı, dostluğu, emeği, bağlılığı, fedakarlığı ve insana dair tüm değerleri hızla indiriyor. Bize örnek olarak sunulan aşkların alışveriş çılgınlığından bir farkı var mı?

Bütün bu yaşam biçimini yaratan kapitalizmin burjuva aydınları durumdan rahatsızlar. Çünkü derinlikten yoksun hız kitleleri doyuruyor ve onların arayışlarının hızını kesmiyor. Eskiye tekrarlayıp, tüketip duruyorlar. Hızın sığılması yeniye üretmiyor. Aralarındaki rekabeti ancak daha fazla para yatırarak, daha fazla görkem sunarak geçebiliyorlar. En derinlikli klasik romanlar sığlaştırılıp hikayeye hız kazandırılmış ve gerçeklikten kopmuş bir şekilde karşımıza çıkıyor. Her bölümde reyting yükselten bol aksiyonlu sahneler izlenme oranını artırıyor. Bu durum hem üretici hem de tüketici açısından kısır döngü.

Derinlik, düşünmek, hayalkurmak bu sistemin yasaklı listesinin içinde. Kapitalizmin ihtiyaç duyduğu yaratıcı zeka gitgide daha az elde kontrollü bir şekilde toplanıyor. Tıpkı sermayenin daha az elde toplanması, tekelleşmesi gibi. Kitlelerin derinlik kazanması demek toplumsal üretimden daha fazla faydalanması demek. Geniş kesimleri sığ bir hızın etkisinde tutmak onun için daha güvenli. Birbirini ezerek geçmeye güdülenmiş rekabet, çılginca yapılan alışverişler, yükselere hızla ulaşmak için her türlü yolun kullanılması, hızla mutluluğa ulaşmak için yaratılan sentetik ilaçlar, eğlence kültürü ve fuhuş. Bunların her biri kapitalizmin yarattığı zaaflarımızdan yeniden kazanmasının yolları. Ancak üretim ve

güç için yaratıcı zekaya da ihtiyacı var. Bir yandan yaratıcı zekaya karşı savaşmak bir yandan da onu kendisi için oluşturmak zorunda. Her konuda olduğu gibi bu konuda da çelişki kapitalizmi sonuna kadar götüreceği benziyor.

Bütün bu sığığın karşıtı olarak bize sunulan derinlik kavramı ise topluma kendisini ham bilgi birikimi olarak sunuyor. Biriktirdikleri bilgilerinin yaşamla bağı olmayan profesörler, her gece masa başında devrim yapıp ertesi sabah yıkanlar, eklektik tartışmalar, her şeye muhalefetler, her şeyden şikayet edenler, kapalı odalara hapsedilmiş bitmez tükenmez ideolojik tartışmalar, hiçbir yere varmayan sisteme söylenmekten öteye gitmeyen paneller, seminerler, tartışma programları, eğitimler, sempozyumlar... Kapitalizmin bize vaad ettiği derinlik de sığığtan başka bir şey değil.

Ya geniş kitleler? Onlar kolayı tercih ediyor ancak kendilerini gerçekleştirme arzusu, derinlik arayışı tükenmiyor. Tüm bastırılmışlığa rağmen insanlar aşkı, dostluğu, eşyaların kısılcısından kurtulmuş özgürlüğü aramaktan vaz geçemiyorlar. Sisteme ayak uydurmaya çalışma, derinlikten her vaz geçiş antidepressan satışlarını, intiharları, bireysel öfke patlamalarını artırıyor. Kitleler sistemin dayattığı sığığ ve hız içinde sıkıştıkça derinliğin ve hızın başka yollarını arıyor. Bilgiye ulaşmanın bu kadar kolaylaştığı hatta her yerden başka bir uyarının geldiği bu gelişkin dönemde bilgi karmaşası huzursuzluk yaratıyor. Her şeyden bir parça bilen ama bütün bu bilgilerin yaşamında köklü bir değişiklik yaratmadığını gören ve aslında hiçbir şeyi tam olarak bilmeyen, televizyon, internet bilgisiyle kendisini depres, Kürt sorunu, domuz gribi, ergenekon, devrim stratejisi, ekonomik kriz, Arap devrimleri, Yunanistan, Suriye gibi konularda uzman sayan her yerde durmadan tartışan büyük bir kesim var. Kitlelerin bu sıkışmışlık karşısındaki huzursuzluğu derinlik kazanmadığı durumlarda patlamalar ve sönmelerle sonuçlanıyor. Derinlik kazandığı durumlarda ise görkemli sonuçlarla sahneye çıkıyor.

Elbette yaşamın hızını yaşamak oldukça kolay. Ama huzurlu değil. Yüzeysellik sürekli bir huzursuzluk yaratıyor. Peki ama derinlik kazanmak ya da derinliğe ulaşmak. Bu hızı yaşayıp geçmekten daha zor çünkü emek gerektiriyor. Yaşam sizi nereye sürüklerse oraya gitmek kolay.

Yıllarını böyle geçiren milyonlarca insan var. Üstelik bu hız sizin yerinize düşünüyor. Siz sadece beğeniyor ya da bir diğerine geçiyorsunuz. Bu konuda kapitalizm tıpkı mallar gibi pek çok yaşam biçimini sorumsuzca üretiyor. Bu üretimin insanın yıkımına yol açması onun sorunu değil hatta ondan besleniyor.

Hızın çekiciliği ve derinliğin hazı...

Yine daha önceki egzersizlerimizde bıraktığımız yere geri döndük. Eğer yaşamımızda bize verili olan her şeyi sorgulama bilincimiz varsa hızı da derinliği de hem yakalayabilir hem de bu girdaptan kurtulmak için kullanabiliriz.

İnternetin nasıl bir anda binlerce insana ulaşabilir bir hız olduğunu biliyoruz. Her ay on bin mesaj paketi alan gençlerimizin neredeyse on parmak mesaj yazabildiklerini de. Sosyal paylaşım sitelerinde nice saatlerin tüketildiğine de tanıştık. Oralarda devrim yapanların çoğunluğunun yaşamda nasıl saklandıklarını da görüyoruz. Sorun hızın derinlikle buluşmasında.

İnternette “mrb” diyerek tükettiğimiz ilişkiler yüz yüze, omuz omuza olmadıkça dostluk yaratmayacaktır. Kırılmadan, acı çekmeden ekran başında güvende olduğunuzu düşünüyorsanız yanılıyorsunuz. Yaşam tarafından sınanmayan hiç bir deneyim sizin deneyiminiz olmayacak. Kendinizi gerçekleştirmek için yaşamla yüzleşmeniz gerek yoksa kaçılan bir yaşam yaşanmış olmayacak. Hız, derinlikten saklanmak için kaçtığımız yer olmasın.

Bir sosyal paylaşım sitesinde beğenilenleri izleyin. 15 Eylül Eğitim-Sen'in eylemini beğenenler eyleme katılanların kat be kat üstünde. Aynı şekilde Che anması yürüyüşünde de öyle. Etkinlik çağrısına “katılacağım” diye yazanlar hep alanlardankinden fazla.

Hızın görkemi, çekiciliği çok çabuk taraf bulur. Derinliğe ulaşmaksa ancak ulaşanlar tarafından anlaşılabilinecek bir hazdır. Çok insanın bizi izlemesi, çok insana ulaşmak kadar onları nereye götürdüğümüz onların bizim yaşamımıza ne anlam kattığı da önemli. Geniş kitlelerin bilinçlerinde gelişmeyi sağladığımızda kalıcı olmayı da başaracağız. Gerek kendi yaşantımızdaki deneyimlerimiz gerekse tarihsel dönüşümler bize bunu anlatıyor. Gelişkin insanların etraflarının her

zaman dolu olduğunu, sığ insanların ise etraflarından nasıl da kaçışıldığını görmüşsünüzdür. Pek çok kişiye selam veriyor olmanız önemli ama omzunda ağlayabilecek dostların olması da o kadar önemli. Ancak derin dostluklar, derin bir dost olmakla mümkün. Her zaman ertesi gün başkası ile değiştirip harcayabileceğimiz pek çok insan bulunur. Popüler olmak için bazen sadece iyi giyinmek, popüler bilgiyi izlemek bile yeterlidir.

Derinlik korkusu

Düz bir çizgide sığ bir hayatta yaşayıp gidebilirsiniz. Bu durum risksiz gibi görünse de içinde bir çok riski barındırır. İşe gider eve gelir, size öngörülen yaşamı yaşar, alışveriş yapar, yüzünüze bir gülümseme yapıştırıp yemeklere gider, çevre oluşturur, yeteri kadar çocuk yapar, onların yetişmesi için gerekenleri yapar, eğlenir, gezer ve yaşarsınız. Hayatınızda hiçbir şey derin olmadığı gibi doyurucu da değildir. Sürekli bir huzursuzluk, kıskançlık, yarış... Derinlikten her kaçış sizi derin krizlere sürükler. Bir grafiğin hep aynı çizgisinde durmaya çalışmak ve kendinizi, ailenizi ya da küçük çevrenizi bu noktada tutmaya çalışmak mutlak bir mutsuzluktur. Ortalama her yaşam ortalama duygular getirir. Hem ortalama bir yaşam yaşamayı seçen hem de eşinden filmlerdeki romantizmi bekleyen kadının trajedisidir bu. Çocuğunu bir mühendis olmak üzere yetiştiren ve onun her türlü sanatsal, toplumsal arayışlarını törpüleyerek ortalama bir evlat yaratan babanın yaşlılığında bulunduğu yalnızlıktır derinlik korkusu.

Her türlü derinlik korkusu ve kaçışı bizi eninde sonunda yalnızlıkla ve huzursuzlukla buluşturacaktır. “başkalarından sana ne, sen gününü gün etmeye bak, kimseden kimseye hayır yok, yarın yok bugünü yaşa” ve daha pek çok söz bizi derinlikten sığılğa çağırır. Derinlik, insanlık ailesinin bir parçası olduğunun bilincinde olarak, doğaya ve ona bir şeyler katma arzusuyla yaşamaktır. Derinlik bir insan olarak bize aptalmışız gibi davranan bütün o reklam spotlarına inat zekamızı ve yaratıcılığımızı onlara karşı kullanmaktır. Dahası derinlik insanlık birikimlerine ulaşmak ve bunun bilinçsel hazzına varmaktır. Derinlik...

Derinlik bize günlük yaşantımızda yan kazançlar olarak geri döner. Acıları daha derin

duyumsayan, sevinçleri ta yüreğinde hisseden, başkalarının sorunlarına çözüm getirme becerisine sahip olmaktan keyif alan her insan kendisi gibi dünyadaki diğer insanların da bu duyguları yaşamalarını ister. Günlük çıkarlar yerini yüce hedeflere bırakır. Huzursuzluk yerini dinginliğe, kararlılığa bırakır. Derinlik sahibi insanları gördüğümüzde hemen tanır hissederiz. Onların yanında kendimizi güvende ve huzurlu hissederiz.

Derinlik ve hızın buluşması...

Derinlik ve hızın toplumsal mücadeledeki yansımaları tek tek bireylerin yaşamlarındaki yansımalarına benziyor. Hız, derinliğin önünden gidiyor. Bunu tersinden yorumlayanlar da var tabii ki. Kitlelerin çok geri olduğundan yakınan “ileridekiler” neredeyse ışık hızına ulaşan gelişimi göremiyorlar. Aksine 1 Mayıs alanında da gördüğümüz gibi milyonlara ulaşan bir kitle gücü var. Ancak bu güç derinlik kazanamadı. Yani örgütlü bir güç olamadı. Burada sorun hızda değil derinlikte.

Arap devrimlerinin gelişme hızını bir düşünelim. Göz kamaştırıcı bir hızla seyreden bu devrimler iktidarı alma niteliğine ulaşmadılar. Yunanistan'da sürekli meclise dayanan büyük bir çoğunluk yine öyle. Yüzbinlerce kişinin eyleme geçtiği İspanya'da on beş polisin kitlenin içindekileri nasıl da çekip çekip aldığını, o kocaman kitlenin adım adım geriye çekildiğini gördük. Daha pek çok örnek örgütlenmenin derinliğinin kitlelerin devrimci gelişimine yetişemediğini bize anlatıyor.

Dünyada marksizmi çözümlene becerisine ulaşmış bunca derinliğin henüz kitlelerin hızıyla buluşamaması da benzer bir çelişki değil mi?

Kitlelerin hızı örgütlenmenin derinliği ile doğru hedefine varacak. Daha önceki devrim deneyimlerinden bunu öğrendik. Sosyalizm, bütün emekçilerin derinliğin koşullarına, maddi olanaklarına ulaşma fırsatını sağlayacak. Üretilen tüm değerler küçük bir azınlığın elinden alınıp toplumsal gelişime harcanmak üzere yine üretkenler tarafından planlanarak dağıtılacak.

“Gençliğin enerjisi, yaşlılığın bilgeliği” kavramına gençliğin bilgeliği yaşlılığın enerjisi eklenecek. Derinlik hızla, hız derinlikle buluşacak. Önümüzdeki engelin büyüklüğünün ve yaratacağımız büyük gelişmenin farkında mıyız?

Setanay Berdan

Akıllı Binanın Kustuğu Yaşamlar

Tek bir yangın, burjuva sınıfın onlarca gizemini nasıl da açığa çıkarıyor?

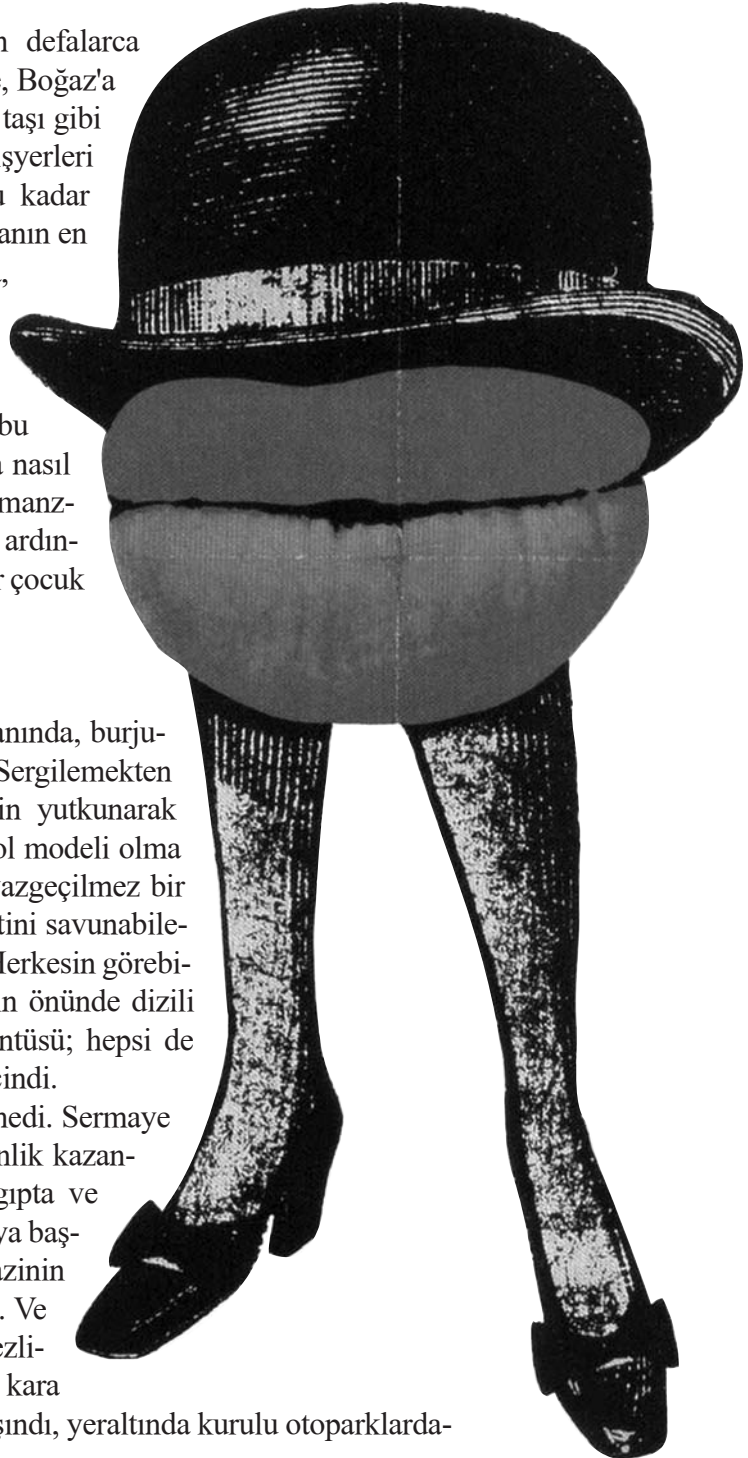
Beşiktaş'taki o dev binanın önünden defalarca geçtiniz, kim bilir? İstanbul'un orta yerinde, Boğaz'a nazır bu tepede, gökyüzüne kara bir mezar taşı gibi yükselen binanın içinde, herhalde bürolar, işyerleri olduğunu düşündünüz, sadece bürolar bu kadar soğuk ve kişisiz olabilirdi. Üstelik, dünyanın en güzel manzaralarından birine sahip olsa da, tek bir balkon, tek bir açık pencere görmezsiniz.

Sonra bir gün, bir yangın çıktı ve akıllı bina içindekileri kustu ve 1500 insanın bu binayı ev olarak kullandığı öğrenildi. Ama nasıl bir ev hayatıydı ki bu, dünyanın en güzel manzarasını balkonsuz, açılmayan kara camlar ardından izliyordu. Sahi, yangından kaçan tek bir çocuk gördünüz mü o binada?

Cesetlere Yuvalar

Bir zamanlar, sermaye hükümetinin yanında, burjuva sınıfın toplumsal bir rolü de vardı. Sergilemekten gurur duyduğu lüks yaşamıyla, ezilenlerin yutkunarak ama sınıf atlama özlemiyle baktıkları bir rol modeli olma işleviydi bu. Burjuvazi henüz, toplumun vazgeçilmez bir parçası olduğunu ve sistemini de meşruiyetini savunabilecek olduğunu rahatlıkla ilan edebiliyordu. Herkesin görebileceği bir yerde muhteşem köşkler, kapının önünde dizili arabalar, çoluk çocuk mutlu bir aile görüntüsü; hepsi de servete toplumsal saygı kazandırabilmek içindi.

Ama işlerin tersine dönmesi uzun sürmedi. Sermaye biriktikçe, sefalet yayıldı, sınıf bilinci derinlik kazandı. Ve emekçiler artık servet karşısında gıpta ve saygıyla değil, dişlerini gıcırdatarak durmaya başladılar. İşler bu aşamaya varınca, burjuvazinin yaşam tarzı sergilenen değil, saklanan oldu. Ve dahası, kendi varlık ve işlevinin vazgeçilmezliğine kimseyi inandıramaz oldu. Burjuvazi kara bir mezar taşı gibi yükselen rezidanslara taşındı, yeraltında kurulu otoparklarda-

Fransız yönetmen Luis Bunuel, 1972'de “Burjuvazinin Gizli Çekiciliği” filminde, derdi zoru karnını doyurmak olan üç zengin ailenin mekanlara sığmaz açgözlülüğünü hicvetmişti.

ki kara camlı jiplere bindi ve ancak paparazzilerin teleobjektifleriyle yaklaşabildikleri mekanlarda boy gösterdi.

Nasıl bir yaşam ki bu, balkonsuz kara camlar ardına gizlenmiş, gideceği bankayı, marketi, mağazayı yine bu binaların içinde kurmuş ve de çocuklardan uzak. Nasıl bir korkudur ki bu, hiçbir yerde hiçbir adımda başka sınıfın insanlarıyla yan yana gelmeme gayretkeşliğine milyonlar harcanır. Kuşku yok, o kara camlı balkonsuz binaların içinde burjuvazi, kimseye göstermek istemediği bir yaşam sürüyor: Çürümüşlüğü, fuhuşun, suçun ve işret çukurunun dibinde eşelenen bir yaşam.

Burjuvazinin Gizli İğrençliği...

Garsonyer denirdi eskiden; burjuvazinin örnek aile yaşamı dışında, gönlünce işrete gömülebileceği ikinci bir ev açardı kendine. Bir yangınla ortaya çıktı ki, İstanbul'da böyle yüzlerce rezidansla seri üretim garsoniyer hizmeti veriliyor. Pek saygın burjuvaların pek övülen akıllı yatırımlarıyla. Bir zamanlar Manukyan vardı, genelev patroniçesi, vergi rekortmeni, herkes ne iş yaptığını bilirdi, o da kendini saklamaz: “Vergimi veriyorum” derdi. Şimdi, en saygın burjuvalar rahmetlinin işini, en lüks mekanlara, dev binalara taşımış.

Ama burjuvaziye karşı ahlaki suçlamalar kısır her zaman. Servetleri biriktikçe çürüyorlar, korkuyorlar, hepsi bu. “Varoşlardan gelip boğazımızı kesecekler” demişti Sakıp Sabancı. Bu sınıf korkusu, tank gibi ipler, elektrikli tellerle çevrili siteler, balkonsuz, camsız akıllı binalar yarattı. Toplumdan yabancılaşan, varlığını, işlevini vazgeçilmez gösterebilme umudu kalmayan; varoluşsal sorunlara gömüldükçe yaşamını ancak aşırı uçlarda tatmin edebilen bir sınıf bu. İspanyol asıllı Fransız yönetmen Luis Bunuel, 1972'de “Burjuvazinin Gizli Çekiciliği” filminde, derdi zoru karnını doyurmak olan üç zengin ailenin mekanlara sığmaz açgözlülüğünü hicvetmişti. Şimdi, mekanlara hapsolmuş bir iğrençlik ve korkunun filmini olsa olsa Hitchcock çekebilir.

Estetik Kalkışma Üzerine

Cengiz Gündoğdu'nun Yazarlık Derslerine katılmış biri olarak sabırsızlıkla beklediğim Estetik Kalkışma kitabı çıktı. İnsancıl dergisinin yeni sayısını almak için uğradığımda dergiye Şadiye abla kalın bir kitap uzattı bana. Heyecanla aldım elime. Çok uzun ve yoğun bir emeğin ürünü olduğu daha ilk anda anlaşılan bu eseri kısa zamanda okumak kitaba haksızlık olacağından ve pek de olanaklı olmadığından siz okurlarımıza kitabın yazarı Cengiz Gündoğdu'nun "Estetik Kalkışma Üzerine" yazdığı bölümü sunmayı daha doğru bulduk.

Cengiz Gündoğdu bu kitabı yazarken iki amaç güttüğünü söylüyor: "İlki, gerçekçi bir romanı, gerçekçi bir öyküyü estetik konuma getiren öğeleri örneklerle göstermek. Ama şu bilinmeli. Gerçekçi roman, gerçekçi öykü yazmak için bunlar yeterli değildir. Yazarda gerçekliği derinden kavrama gücü, sağlıklı tür bilinci, bir de düş gücü olmalıdır.

"ikinci amaç okurlar için. Türkiye'de okur, bir romanı, bir öyküyü değerlendirecek ölçütlerden yoksundur. Dolaysız algılamayla hoşlanma yeterlidir okur için. Oysa hoşlanma estetik bir değer değildir."

Bu durumun yazını estetik değerden düşürdüğünü söylüyor. "Hoşlanan okurla, hoşlanılan romanlar, öyküler yazan yazar, bu okur yazar ikilisi, Türkiye'de yazını estetik değerden düşürmüştür."

"Bu yapıt, Türkiye'de yazını estetik değerden düşüren yazar-okur ikilisine karşı estetik kalkışmadır."

Zamansız Kitap

Cengiz Gündoğdu

Kimi kitaplar, tam zamanında yayımlanır. Okur, hazırdır böylesi zamanda çıkan kitabı okumaya.

Bu kitaba geldikte, Estetik Kalkışma tam zamanında yayımlanmıyor. Bu kitabın zamanı geçti... En azından 35 yıl önce yayımlansaydı iyi olurdu. Ama o zaman böyle bir kitap hazır değildi. O tarihlerde yazının gizini çözebilmek için durmadan okuyordum.

Bu kitap için zamansız derken ne demek istiyorum, önce onu anlatayım. Haluk Şahin'in Can Çekişen Bir Meslek Üzerine Son Notlar ⁽¹⁾ adlı bir yapıtı var. Bu yapıtında Radikal'den kovuluşunu da anlatır.

Eyüp Can, Haluk Şahin'in kovulma nedeni için şöyle der, “Ben köşe yazarlığına inanmıyorum. Haberin içinden sokaktan yazan yazarlarla çalışacağım. Siz daha çok fikir belirten yazarlardansınız.”

Fikir, Arapça, Türkçesi düşünce.

Ne demek düşünce... Ayırıştırma, karşılaştırma, bireşim, çıkarım. Bu işlemleri yaparken tümevarım, tümdengelim, diyalektik yöntemleri kullanma.

Eyüp Can bunları istemiyor. Peki, nasıl yazı yazacağız. Gelişigüzel.

Eyüp Can, düşünmeyin, diyor. Bu, Eyüp Can'a özgü bir durum değil. Türkiye'de tipik bir durum bu.

1980 faşist vuruşuyla, niceliksel açıdan düşünmeden korkan Türkiye, niceliğinin niteliğe sıçramasıyla düşünmeme durumuna geldi.

1970'lerde böyle bir öneri getirilemezdi. Tam karşıtı “Düşün yazıları” istenirdi.

Şimdi düşünce yazıları istenmiyor.

Peki bunun yazıyla, dolayısıyla bu kitapla ilgisi ne.

Bir yazıdaki düşüncenin, romanda, öyküde karşılığı izlettir... 80 öncesi romanlarda, öykülerde, sözgelimi izleği yanlış bulurdum, ya da doğru.

İzleksiz roman, öykü yok muydu, o dönemde de vardı. Ancak etkili değildi onlar.

1980'den sonra durum karşıtına dönüştü... İzleksiz romanlar, öyküler yazını egemenliği altına aldı. Aslında bu doğu toplumlarının temel sorunudur. Doğuda, doğru sanılan bir düşünce aktarılır durur. Düşünce üretilmez. Bunun yanı sıra 1980'in özel bir durumu var. 1980 düşüncenin en çok suçlandığı bir tarihtir... Düşünmemenin niceliksel olarak başladığı, daha sonra niteliğe dönüştüğü tarih 1980'dir.

Peki bu kitabın zamansız yayımlanması ne anlama geliyor.

Şimdi onu anlatayım.

Bu kitap, benim çeşitli kurumlarda verdiğim yazarlık seminerlerinde söylediklerimin yazıya dökülüşünden oluştu. Bu seminerlerde üstünde durduğum sorunlardan biri de izlekti. Bir anlamda romandaki, öyküdeki düşüncedir izlek.

Ayrıca bir yazın yapıtının estetik değer olabilmesi için, o yapıtta şunların olması zorunludur. Gerçeği örtmeyen bir dil. Toplumsal çözümleme, nedensellik, nesnelere birliği.

Bütün bunlar ancak düşünerek yapılabilir.

Bu öğeleri olmayan yapıtın estetik değeri yoktur. Peki ama estetik değeri

“Yalancı bir yaşam istemiyorum. Reklamlarla onun bunun iteklemesiyle oluşmuş bir yaşam yalancıdır. Kıysadır böylesi kitapların yaşamı... Yaşadımı, yaşamadımı, belli bile olmaz. Bu ortamda, belki yaşam alanı açamayabilir kendine. Kösteklerler... dirsek vururlar. Gelecek bu kitabındır ama. Yaşayan, çalışan, direnen, sömürsüz bir dünyada güzellikler yaratmak isteyen insan için yazıldı bu kitap.”

olmayan, romanlar, öyküler “edebiyat pazarı”nda yüz bin, iki yüz bin satıyor. Nasıl oluyor bu.

Hiçbir düşünce taşımayan, izleksiz romanlar, öyküler pazara sürülüyor.

Düşünce başı ağrıyan, düşünceyi dirsekleyen okurla pazarda buluşuyor.

Durum bu. Bu duruma karşın ben, bu yapıtta düşünceyi savunuyorum. Bir yazın yapıtının gelişigüzel değil, düşünce düşünce yazılması gerektiğini söylüyorum.

Düşüncenin yerlerde sürüldüğü bir ortamda düşünceyi yüceltiyorum.

Bu nedenlerle bu kitaba, zamansızdır, bu kitabın okuru yoktur diyorum.

Bütün bunlara karşın, bu ülkede düşünmeden sallan yuvarlan yaşayanların yanında düşünen, estetik değeriyle güzel yapıtlar okuyan insanlar olduğunu biliyorum.

Onlarla birlikte bu kitabın zaman yaratacağını, okur çoğaltacağı düşünüyorum.

Estetik Kalkışma Nedir

İnsan soyunun dört alanda büyük kalkışması vardır. Taş yontması, Pratik Kalkışması'dır. Attığı taşın nasıl olup da düştüğünü bulması Bilimsel Kalkışması'dır. Yonttuğu taşın sapına gül yapması Estetik Kalkışması'dır. Yaşamın anlamını araması Felsefi Kalkışmasıdır.

İnsanın kalkışması gelişgüzellikten kurtulması, doğal varlıktan kültürel varlığa dönüşmesidir. Bu dönüşümün güzellik yasalarına uygun olmasına estetik denir. Estetikten yoksun bir dönüşüm, dönüşüm değil başkalaşımdır.

Başkalaşım, insani kalkışmaları, insanın praksisini, bilimi, felsefeyi insana karşı kullanmaktır. Bu, güzel değildir. Bu açıdan estetik bilinç başat bilinçtir.

Estetik yalnızca sanatla ilgili değildir. Estetik, yaşamın bütün alanlarını kapsar.

Estetik bilinç erken yaşta oluşmaya başlar. Oturduğumuz evler, yemek yiyişimiz, karşılıklı konuşmamızın biçimi, dinlediğimiz müzik, okuduklarımız, yollar, sokaklar hepsi estetik bilincimizi oluşturur.

Bu açıdan bakıldıkta, insanımızın estetiği güzele doğru değil, güzel olmayana doğru gelişir.

Türkiye'nin mimari yapısı, insanımızın estetiğini başkalaştırmıştır. Güzel olmayana alıştırmıştır. Güzel olmayan romanlarla, öykülerle bu bilinçsizlik, bu başkalaşma pekiştirilmiştir.

Nedir bunun anlamı. Taşı yontan insanın, taşın sapına gül yapmayı düşünmemesidir.

Estetik Kalkışma Neden Zorunludur

Lukacs, şöyle der, “... zamanımızda gerçek edebiyatın kitlelere ne denli ulaşabildiğini, ne denli onların yaşamına bir şey kattığını sormak önemsenmesi gereken bir konudur. Fakat şu son on yılın, yirmi yılın 'modernist' yazarları arasında hangi yazarı Gorki ile Anatole France ile, Romain Rolland ya da Thomas Mann ile karşılaştırabiliriz diye de sormamız gerekiyor. Buddenbrooks gibi sanat yönünden uzlaşmasız ve kusursuz denecek nitelikte bir eser milyonlarca adet basılabilir, hepimizin düşünce ve duygularımızı bugünkü yoksullaşmadan kurtarabilir.” (2)

Gerçekçi, güzel yazın yapıtlarının temel özelliği budur. İnsanın duygularını, düşüncelerini yoksulluktan kurtarır.

Hem bugünün, hem yarının önemli sorundur bu.

Starlaşmış, gelişgüzel yazılan, hiçbir estetik değeri olmayan romanlar, öyküler duygumuzu, düşüncemizi yoksullaştırıyor.

Yoksullaştırıyor da n'oluyor. Olan şu. Aşklarımızı, dostluklarımızı, kendimizi estetik konuma getiremiyoruz. Pamuk ipliğinde yaşıyoruz. Can sıkıntısı, kafa karışıklığı, duygu karışıklığı.

Yorgun bir yüzle, önümüzde uzanan yaşama izleksiz bakıyoruz.

Bu Yapıt Neden Yazıldı

1984 yılında Varlık dergisi genel yönetmeni Kemal Özer, beni, genç öykücülerin öykülerini değerlendirmekle görevlendirdi. Altı yıl yaptım bu işi. Gelen öyküleri değerlendiriyor, mektupla yanıtlıyordum. Amacım gerçekçi öykücü yetiştirmekti. Korkmasınlar, hiç kimsenin adını vermeyeceğim. Benden sonra da gerçekçiliği sürdüren bir iki öykücü dışında, onlar da başka alanlara savrulduklar, ötekileri star sistemi içinde savaşıma girdiler. Bu alanda başarılı da oldular...

Ödül üstüne ödül aldılar. Onlarla yapılan söyleşileri de okudum.

Onlara emek vermiştim, yazıklandım mı. Kesinlikle hayır. Yazın adına yazıklandım. Ödül tutkusuna, ünlü olma tutkusuna kapılmasalar yazınımız gerçekçilik açısından kökleşmiş olurdu...

Daha sonra bu çalışmayı seminerlerle sürdürdüm... Şimdi söylediklerimi kitaba dönüştürüyorum.

Bu kitap, öykü, roman yazmayı düşünen herkese katkı sağlar. Ama şunu unutmamalı. Bu kitap yazma yöntemi üstünedir. Yalnızca yazma yöntemiyle estetik bir yapıt yaratılamaz.

Yazmada, düş gücü çok önemlidir. Yazınımızın bir eksikliği de budur.

Bu kitap yalnızca yazarlar için değil, okurlar için de yazıldı.

Bir roman, bir öykü okunurken nelere dikkat etmeli, okur onları bu kitaptan öğrenebilir.

Bu Yapıt Nasıl Hazırlandı

Güzel, soyut, kendi başına değildir. Her güzel, belli ilişkilerin oluşturduğu bir konumdur.

Sözgelimi İstanbul'daki Kız Kulesi'ni alalım. Eskiden güzeldi, şimdi güzel değil.

Nasıl oldu da güzelliğini yitirdi Kız Kulesi... Doğayla ilişkisi bozuldu da ondan. Şimdi Kız Kulesi'nin arkasındaki görünüm çirkin yapılaşma. Bu yapılaşma Kız Kulesi'nin güzelliğini bozdu.

Bir romanı, bir öyküyü de belirli ilişkiler güzelleştirir. Bu ilişkiler yoksa, ya da doğru kurulmamışsa o yapıt güzel olmaz.

Estetik Kalkışma'da bir yapıtı güzelleştiren öğeleri, bu öğelerin birbiriyle ilişkisini gösterdim.

Anlattım demiyorum, gösterdim diyorum. Romanın, öykünün güzel olmasını belirleyen ilkeleri anlatan yapıtlar olabilir.

Ben, anlatımın yanında göstermenin de gerekli olduğunu düşündüm. Bir yapıtın nasıl olup da güzel olmadığına görülmesi zorunlu.

Göstermenin anlamı nedir.

Şunu hiçbir zaman unutmamalı. Roman ya da öykü insan araştırmasıdır. Bu nedenle bir yapıtta geçen her nesne, kesinlikle insanla ilişki-

lendirilmelidir. Sözgelimi öyküye "Yağmur yağıyor" diye başladık...

Yağmur, öyküde geçen bir nesnedir. Bu nesnenin öyküdeki insanla nasıl bir ilişkisi olabilir.

- Yağmur yüzünden işine gecikir, ceza alır.

- Yağmur yüzünden evi akar.

- Yağmur yüzünden sevgilisi gelmez...

İlişkiler çoğaltılabilir.

Yağmur, öyküdeki insanla ilişkilendirilmemişse o öykü güzel değildir.

Sorun burdadır. Romanımızın, öykümüzün büyük çoğunluğunda nesneyle insan arasında ilişki kurulamamıştır. Romanlar, öyküler, gelişigüzel yazılmıştır. Buna karşın bu kitaplar yüz bin, iki yüz bin satmaktadır.

Ödüllerle, söyleşilerle, övücü yazılarla güzel olmayan bu kitaplarla egemenlik kurulmuştur yazınımızda.

Estetik Kalkışma'yı bu egemenliği kırmak için yazdım.

Bitirmeden bir uyarı. Gazetelerde okuyorum. Eğlence geceleri izlekli oluyormuş. Önceden oturup, o gecenin izleğini saptıyorlarmış.

Benim sözünü ettiğim izlekle, eğlence gecelerinin izleğinin hiçbir ilgisi yok.

Geleceğin Kitabı

Üç yıl uğraştım bu kitapla. Yanı başımdaydı. Şimdi ayrılıyor. Gönderiyorum onu. Kendine yaşam alanı açmak için savaşım verecek...

Yalancı bir yaşam istemiyorum. Reklamlarla onun bunun iteklemesiyle oluşmuş bir yaşam yalancıdır. Kısadır böylesi kitapların yaşamı... Yaşadı mı, yaşamadı mı, belli bile olmaz.

Bu ortamda, belki yaşam alanı açamayabilir kendine. Kösteklerler... dirsek vururlar.

Gelecek bu kitabındır ama. Yaşayan, çalışan, direnen, sömürsüz bir dünyada güzellikler yaratmak isteyen insan için yazıldı bu kitap.

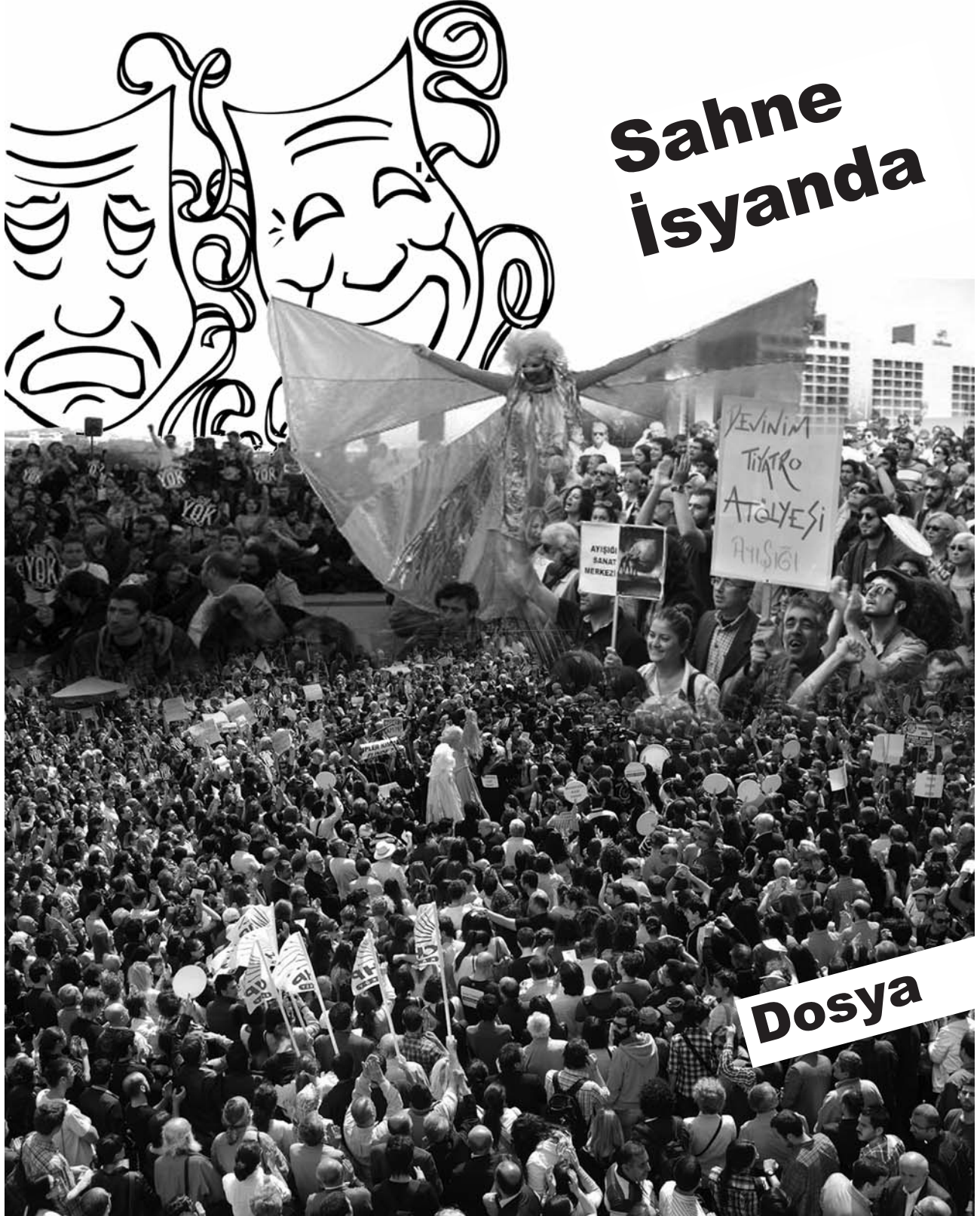
Bu kitap geleceğindir... Gelecekteki güzel bir dünyanın estetiğidir.

(1) Haluk Şahin,
Can Cekişen Bir Meslek Üzerine Notlar,
Say Yayınları, İstanbul, 2011

(2) Estetik ve Politika,
Çev. Ünsal Oskay, Alkım
Yayınevi, İstanbul, 2004

Tiyatro Sanatçıları Tartışıyor

Sahne İsyanda

Dosya

Saldırıya, hak gaspına uğramayan kaldı mı bu topraklarda...

İşi için, geleceği için, suyu, toprağı için, sokaktaki köpeğı ve kedisi için, şehrin merkezindeki tiyatrosu, sineması için, meydanları, parkındaki ağaçları için mücadele etmek zorundayız. Ediyoruz da...

Ama değiştiremiyoruz tüm bunları... Çünkü ayrı ayrı kulvarlarda yürüyoruz... İşte artık sorulması gereken soru budur... Neden!

Tartışmalar bu yönde olmalı oluyor da...

Böyle bir sorgulamanın sonucu kurulan tiyatro platformuna ayırdık bu kez dosyamızı... Uzun zamandır tiyatro dünyasında yürütölen bir tartışma ete kemiğe bürünerek ortak bir örgütlenmeye dönüştü. Platformun amacı, görev ve sorumlulukları ile ilgili olarak Ragıp Yavuz ve Aslı Öngören ile yaptığımız röportajı dosyada bulacaksınız.

Platform kurulduğunda bazı konularda ortak bir sonuca varabilmek için bir çalıştay kararı alan tiyatro örgütleri bu amaçla 8-9 Ekim'de Bursa da biraraya geldiler. Çalıştay günlerini Mehmet Esatoğlu'nun yazısından okuyabilirsiniz. Toplantının yayınladığı sonuç bildirgesini ise tartışmaya açmak üzere dosya kapsamında yayınlıyoruz. Tartışmaya ihtiyacı olan bir metin olarak değerlendiriyoruz. Bu konuda Devinin Tiyatro Atölyesi olarak Tiyatro sanatçılarımızla toplantılar düzenlemeyi düşünöyoruz.

Her türden saldırıya karşı örgütlü bir duruşun zorunlu olduğu bir dönemde biraraya gelen tiyatro örgütlerini bu girişimlerinden dolayı kutluyoruz.

“Yüreğinde ve bilincinde ne kadar özgürse sanatçı, üretiminde de o kadar özgürdür.”

Ayıışığı Sanat Merkezi.: Sizinle yapılan bir söyleşide “Hayat durmuyor, baskılar durmuyor, mücadele de durmaz.” demişsiniz. Nasıl bir mücadeleden bahsediyorsunuz?

Röportaj
Ragıp Yavuz

Ragıp Yavuz: Şimdi bu soruya cevap vermek için neye karşı mücadele ve niçin mücadele? Sizin kuşakta bir tez canlılık var. olayları görüyorsunuz ve anında müdahale ediyorsunuz. Bu çok güzel. Bizim kuşağın ise ritmi düştü, sizin kadar seri müdahale edemiyoruz. Ama bizim de bir özelliğimiz var, biz müdahale edeceğimiz şeyi iyi kavırıyoruz. Yani iletişim denilen şeyin ilişkinin yerine geçtiğinden bu yana, ben öyle diyorum bu duruma, yani kalem kağıt yok olduğundan bu yana, bilginin bir kullanım değeri yerine, sunum değeri olmaya başladığından bu yana bu işler böyle gidiyor. Yani iletişimi ilişki yerine koyan kuşak sonuçlara da çok dinamik müdahale ediyor ama, sebepleri çok bilmiyor. Süreçleri araştırmayı da pek sevmiyor. Başta sorduğun konuya döneyim, bugün bizim süreç durmuyor, mücadele de durmaz, lafının arkasında şehir tiyatrosu özelinden konuşacak olursam 98 yıl var. Siz sanıyor musunuz ki 98 yılın sonunda bugün yaşadığımız gibi örnekler yaşıyor? 98 yıldır bunlar zaten yaşıyor. Birikti birikti buraya kadar geldi. Bugün şehir tiyatrolarında baş belası bir işleyiş var. Şu andaki yeni yönetmelikle adı edebi kurul. Eski adıyla da repertuar kurulu. Bu kurul eskiden yani birkaç ay öncesine kadar bir önceki yönetmelikle, 1981 yönetmeliğiyle şehir tiyatrosunda “sahnelenebilir oyunlar” a karar verirdi. Ama repertuar yapma konusunda herhangi bir yetkisi yoktu. Yani bakardı içerik, kurgu, Türkçe'nin kullanımı gibi özelliklerle bu oyun şehir tiyatrosunda sahnelenebilir ya da sahnelenemez diye karar verirdi. Klasikleri de değerlendiremez, onlara el süremezdi, şehir tiyatrosunun tarihinde daha önce sahnelenmiş oyunlara el süremezdi, böyle bir yetkisi yoktu. Şu anda repertuar kurulu kalktı edebi kurul geldi. Edebi kurul sadece hangi oyunlar sahnelenebilir değil, “şehir tiyatrosu hangi oyunlardan repertuar yapmalıdır” a da karar vermeye başladı. Bunu neden söylüyorum, şehir tiyatrosunun kuruluşundan bu yana ödenekli bir kurum olduğu için ödeneği veren yönetim erki her zaman bu repertuar kurumunu bir denetim mekanizması olarak gündemde

Buluşulabilecek tek yer sokak. Sokağa çıktığın zaman sokağın dilinden konuşacaksın. Sokağın dilinden konuşmaya başladığın zaman aydın sanatçı olursun. Sanatçı mutlaka aydın sanatçı olmak zorunda. Aydının sokağa çıkmasından devlet çekinir.

tutmuş, bu arada da bir kişi hepimizin hocası Muhsin Ertuğrul da bütün hayatı boyunca bu edebi kurulla mücadele etmiş ve defalarca da kaldırtmış. Ne zamanki iktidar değişmiş, genel yönetimdeki siyasi yapı değişmiş Muhsin Ertuğrul görevden alınmış ya da istifaya zorlanmış. O gider gitmez ardından edebi kurulu yeniden koymuşlar. Defalarca yaşanmış bu. En son geldiği nokta bu. Bu süreç bilinmezse zannedilebilir ki Büyükşehir Belediyesi böyle bir karar aldı, bunu uygulamaya başladı.

Türkiye Tiyatrocular Sendikası'nın İstanbul Şehir Tiyatroları'nda gerçekleştirdiği ve büyük engellemeler nedeniyle sadece 15 gün süren grev.

rarlamamak lazım. Bu anlamda geçmişi doğru bilmek gerekiyor. Mücadele eden insanların başlarına ne geldi? Bunları çok iyi bilmek gerekiyor, çünkü şu anda şehir tiyatrolarında çok genç bir kuşak var. Yıllardan beri yeni kadro ataması yapılmıyor. Dolayısıyla şimdi ustalar vefat ediyor, emekliye ayrılıyor. Arkadan gelen kuşak çok genç. Bu kuşak 12 Eylül kuşağı sonrası olduğu için 12 Eylül öncesini bilmiyor. 12 Mart'ı zaten bilmiyor. 1960'ları hiç bilmiyor. Bu dönemlerde de şehir tiyatrosundakiler hiç durmadı ki. Ne kazanımlar edildi ya da kimlerin başına neler geldi? Bunun çok iyi bilinmesi lazım ki aynı hatalar bir daha tekrarlanmasın ya da bir kazanım elde edildiyse bunun üzerine tekrar gidilebilsin. O mücadele biçimleri ilerletilebilsin.

ASM: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatrosu'nda (İBBŞT) yaşanan, yönetimin belediye bürokratlarına devri ile başlayan bu sürece nasıl gelindi?

Ragıp Yavuz: Bu sorduğün soru çok önemli. En önemli soru bu, yani gökten zembille inmedi bu durum. Aslında şehir tiyatrolarının varoluş nedenini bilmekle ilgili de bir cevaptır bu. Dolayısıyla o 98 yıllık tarihi gerçekten çok iyi bilmek gerekiyor ama, aktüel mesele itibarıyla da çok derine inmeyeyim. Daha yakın tarihten anlatayım. Bana sorarsan ben bu yakın tarihi 2000 yılından başlatırım. Neden 2000 yılından başlatırım, çünkü 2000'den 2012'ye kadar 12 yıllık sürede şehir tiyatrosunda yaşanmamış bir şey oldu. 12 yıl içinde 98 yıllık tarihte hiç olmamış bir şey bu, hızla sekiz kere genel sanat yönetmeni değişikliği yaşandı. Şimdi 98'den 12'yi çık 86. 86 senede belki 12 tane genel sanat yönetmeni yok, 12 yılda 8 tane var. Şimdi bunun dikkat çekmesi lazım, neden? Bunun iki tane nedeni olabilir. Birincisi, yönetim erki şehir tiyatrosunda istikrarlı, kendine bir sanat politikası oluşturan, bu da sürekliliği gerektiren bir şey, yönetimler istemiyor olabilir. İstikrarsız yönetimler, bir iki yılda değişen sanat politikaları. Her atanan yönetici kendi disiplini oluşturuyor, kendi vizyonunu getiriyor. Doğru düzgün hayata geçmeden bir başkası

yönetici olarak geliyor. Her gelen yönetici kendini kendi repertuarıyla var edebilmek için eskiden kalma repertuarlarda bir temizliğe girişiyor ve çok hızlı bir şekilde yeni oyunlar çıkarıyor. Bu da tiyatro yapmak değil, fabrika gibi oyun çıkarmak anlamına geliyor. Bu da çok yaratıcı ve sanatsal değer yaratmaktan uzak bir alan oluşturuyor. Şimdi dediğim gibi böyle istikrarsız bir yapı, yönetim erkinin işine geldiği için bu politikayı uygulamış olabilir. İkincisi, tümüyle kontrol altında tutabileceği, kendi istemlerine, kendi siyasal söylemlerine, kendi düşünce yapısına yönelik bir sanatı üretecek ve yönetecek kadro yoksunluğundan da kaynaklanıyor olabilir.

İlk İstanbul Şehir Tiyatroları
Grev kararı 1969

Böylelikle ne yapar, sürekli yeni adamlar getirir, bir arayış içerisine girer. Kadro kendi denetimi altında tuttuğu bir kadro değildir, ama denetim altına girebilir mi, acaba nasıl bir kurul yönetimiyle kendini ifade edebiliyor, bunu gözlemler baktı ki olmuyor değiştirir. İkinci bir neden de bu olabilir. Şimdi bu süreçte aşağı yukarı şehir tiyatrosunun yönetim yapısını değişikliğe götürürken ki taktikleri hep aynı olmuştur. Mesela çok önemli gürültü patırtı dönemlerinden bir tanesi Nurullah Tuncer'in genel sanat yönetmenliği ikinci kez kararıyla geldiği, ikinci kez genel sanat yönetmenliği Muhsin Ertuğrul yıkımına karşı genel protesto eylemleriydi.... Şehir tiyatrolular yıkım kararını Belediye başkanının basın açıklaması sırasında televizyondan duydular. Yani gizlendi bu daha önce böyle bir açıklama yapmadılar. Biz o zaman süratle araştırma yaptık bu yıkım kararı nedir, neye yöneliktir diye. Başlangıçta çok inkar ettiler ama belgelerle defalarca kanıtladık, kongre merkezi yapılacak ve şehir tiyatrosunun Muhsin Ertuğrul Sahnesi'nin şu andaki yerinde kongre merkezinin planı yapılırken bir tiyatroya yer verilmemiş. Yani o alanda komple kongre alanı oluşturulacak. Kamuoyu bu detayı çok fazla bilemedi. Sonradan biz gerçekten çok ciddi bir mücadele ile o plana şimdiki Muhsin Ertuğrul sahnesini eklettiğimizden büyük bir çoğunluğun da haberi olmadı. Onlar da sanki başından beri zaten öyleymiş gibi algıladılar. İşin aslı şu, planda yoktu biz çok büyük mücadeleler verdik bildiğim kadarıyla yaklaşık 300 milyon dolar civarında ederi olan Harbiye Kongre Merkezi'nin girişi dışında bir Muhsin Ertuğrul Sahnesi var. bunu da çok canları istediği için yapmadılar açıkçası. Hatta yıkım kararı almadan önce bile Nurullah Tuncer oyun oynanmasını yasaklamıştı. Sahne orada durduğu halde prova yapmamıza bile izin vermemişti. Bu karar alındıktan sonra protokoller yapıldı. M. Ertuğrul Sahnesi planda belirtildiği gibi proje onayları alınıncaya kadar biz bir kere binayı gösterime açtık. Kapalı bina tekrar perde açtı, salonlarında, stüdyolarında tekrar prova yapmaya başladık. Yıkım günü de sahnenin tahtalarını parçalara ayırdık hepsini numaraladık yüzlerce Şehir Tiyatrolu o parçaları aldı anı olarak kendisine sakladı. Bu tartışmalar bir "uzlaş" anlayışıyla derhal bir yönetim değişikliğini getirdi. Bu arada seyirci ortalaması da % 50'lere kadar düşmüştü şehir tiyatrosunun. Orhan Alkaya'nın yönetime geldiğinin birinci yılında, son tartışmalar dışarıdan insanlar tarafından da başlatıldı bu sefer direk içeri-

"Parayı veren düdüğü çalar. Sanat ve kültür üretiminde özelde de tiyatro üretiminde üretimin sahibi, prodüksiyon anlamında kimse özgürlüğün sahibi de odur," anlayışını kabul eden biri değilim ben. Sanatçı için her şeyden önce özgürlük yürekte ve bilinçte başlar. Yüreğin ve bilincin ürettiği zaman sanat üretimi kendini ifade edebildiği zaman sanat üretimi yapımın sahibi kim olursa olsun kendini ifade eder. Doğru bir şekilde ifade eder. Diğer türlü prodüksiyonun zaten bir sahibi vardır. Kimdir o sahip?

den kültür sanat yönetmeni Kenan Işık medya üzerinden bir tartışma başlattı, mevcut oyunlardan birinin üzerine, Yedi Tepeli Aşk adlı oyunun içinde bir Alevi hikayesi var. Medyaya demeçler verdi “Bu ne biçim oyundur, ben bu oyunu eşimle seyredemem. Yanımda bir Alevi arkadaşım olsa yüzüne bakmam!” türünde provakatif demeçler verdi. Oyunu seyretsin seyretmesin yüzlerce insan, gerçekten o insanlar var mı yok mu bilmiyorum ama, doğal tepki vererek şehir tiyatrosuna tehditler savurup, bombalarınız, kurşunlarınız dediler. Oyunda oynayan sanatçılar arasında çıkan bazı tartışmalar, şu söz sakıncalıydı, sakıncalı değildi, oyunun ertelenmesi, hatta repertuvardan kaldırılması gibi olaylar gelişti. Şehir tiyatrosunda tuzu kuru, sırtında yumurta küfesi taşımayanlar da, şehir tiyatrosu oyunları oynatmıyor, baskılara boyun eğiyor, diyerek provokasyonlara başlayınca bu doğal sonucu Orhan Alkaya 18 ay sonra görevden alındı. Şehir tiyatrosunun da bu kadar inisiyatifli olmasından belli dersler çıkardı ve bu kez şehir tiyatrolarının başına olmayan birini genel sanat yönetmeni olarak atadı: Ayşenil Şamlıoğlu. Devlet tiyatrolarında olan biri aslında şehir tiyatrolarından değil ama profesyonel bir tiyatrocudur. Dolayısıyla bu gibi özellikler de taşıdığı için şehir tiyatroları içinde tabi ki de serzenişler oldu ama çok da büyük tepki görmedi. Çünkü profesyonel, başarılı bir tiyatro sanatçısı, herhangi biri değil. Şimdi yapıyı, kurulu bilmediği için İstanbul’da bölgeleri çok iyi bilmediği için 98 yıllık süreci bilmediği için yavaş yavaş şehir tiyatrosu izleyicisinde bir azalma oldu ama yine de bu çok gözle görülür bir biçimde kendini negatif bir örnek olarak dayatamadı, dayatmadı. Bu arada iktidar da bunu ustalıklı ilan etti. Yasama, yürütme, yargıyı kendi eliyle tekelleştirdi. Yasama, yürütme, yargı bir hükümet için tek elde toplanarak iktidar olma yolunu açarsa hükümete, - hükümet ve iktidar aynı kavramlar değildir- bu sefer sıra üst yapıya, devletle organizasyonuna gelir. Sağlığı da organize edersiniz -örneklerini kamuoyu biliyor-, eğitimi de organize edersiniz, sporu da organize edersiniz ve nihayet sanatı da organize edersiniz. Bu yeni organizasyon gördük ki iki şeye ihtiyaç duyuyor şehir tiyatrolarında; birincisi yeni bir yönetmelik, ikincisi bu yeni yönetmeliğe uygun bir yönetim. Bu sürece gidiş yine eski taktiklerle yapıldı. Fol yok yumurta yok, bir anda medyada bazı kalemler görmedikleri oyunlar hakkında

şehir tiyatroları ve oyunları müstehcen -adı “müstehcen sırlar” olan bir oyun var repertuvarda, adı “Müstehcen Sırlar” yani “kendisi müstehcen değil” dünya klasiklerinden de biri – ve sonradan da itiraf da edildi, oyun filan da görülmemiş “devletin parasıyla canınızın istediğini yapamazsınız” filan gibilerinden bir tartışma açıldı. Suni bir tartışmaydı. Benim kuşağımdaki insanlar bu suni tartışmaların hangi süreçlerde açıldığını ve peşinden ne geleceğini çok iyi biliyor. Ben 38 yıldır bu işi yapıyorum. Tabi şehir tiyatroları da kendi alanını korumak için sokağa çıktı. İlk eylem, 27 şubat tarihinde yapıldı ki o tarihte yeni yönetmelik yoktu ve bizim yönetmelik olduğundan da haberimiz yoktu şehir tiyatroları çalışanları sanatçıları olarak. Genel sanat yönetmeni ve belediye başkanının sanat kültür danışmanı “bizim de haberimiz yoktu” diyorlar. Zaten yeni yönetmelik sonrasında istifalarını da bu gerekçeyle verdiler. Bu tartışmaların üstüne bir de yeni yönetmelik şehir tiyatrolarının tanımından “sanat kurumu” sözcüğünü çıkartan, bir şube müdürü olarak tanımlayan, Seçim yapmış yönetim kurulundan seçkin iki tane üyesini çıkartan, şehir tiyatrosu yönetim kurulunu oluşturan bireylerinin sanatçı olma zorunluluğunu ortadan kaldıran, yönetim kurulunun başkanlığını büyük şehir belediyesi kültür ve sanattan sorumlu genel sekreter yardımcısına, başkan vekaletini de kültür işleri daire başkanlığına devreden, genel sanat yönetmeninden hemen hemen bütün yetkileri alan, repertuar yetkisini yeni oluşturulan özel bir kuruma veren bir yönetmelikle şehir tiyatrolarının karşısına çıktı bir gecede. Gecesinde toplandık. Demin de söylediğim gibi genel sanat yönetmeni ve bütün bölüm sorumluları istifa etti görevlerinden, genel sanat yönetmeni kurum çalışanı değildi geçmişte ve dolayısıyla o kurumdan gitmiş oldu. Diğer arkadaşlar kurumda kaldı ama görevlerini bıraktılar. O günden bu yana da “şehir tiyatroları yok edilemez” başlığı altında bir mücadele süreci başladı. Bu arada mücadele sürecine başbakan dahil oldu, cumhurbaşkanlığı genel sekreteri dahil oldu, geçmişte cumhurbaşkanlığı kültür ve sanat büyük ödülü almış profesörler dahil oldu, Türk Tarih kurumu başkanı dahil oldu. Geçmiş kültür işleri daire başkanı, “akademisyenler” ve medyanın yandaş dediğimiz kalemleri dahil oldu. Bugüne kadar da bu süreç geldi bu arada da yönetmelik hayata geçirildi. Bazı akli evvel şehir tiyatrosu-

su sanatçıları “ya bu yönetmelikle de işler niye yürümesin ki?” demiş olsalar gerek, bu yeni yönetmelikte sorumluluk aldılar görev aldılar, “genel sanat yönetmenliği” yetkisini teslim aldılar. 5 Ekimde de perdeler açılacak hep birlikte göreceğiz. Bu arada neler yapıldı? Şehir tiyatrolular bir kere ne yaptılarsa şehir tiyatrosunun dışında yaptılar, yaptıkları her şeyi sokakta yaptılar. Mitinglerle yaptılar, oturma eylemleriyle yaptılar, kurumun sahnesi üstünde değil kurumun kapısı önünde sabahlama eylemi yaptılar. Dost, yandaş, dayanışma içinde olan bir takım eylem platformlarının içinde yaptılar. Dünyada başka örneği olmayan 152 saat boyunca aralıksız sanat maratonu adı altında bir gösteri yapıldı. Bu da dışarıda yapıldı, Kadıköy'de bir parkın içinde, Selamiçeşme Özgürlük Parkı'nda yapıldı. Daha sonra Dikili'de 6. Türkiye Tiyatrolar Buluşması gerçekleştirildi bir hafta süreyle. Orada her gün çeşitli atölyelerde, söyleşilerde panellerde bu konu dile getirildi. Ve giderek amatör profesyonel yetenekli hiç ayırt etmeksizin Türkiye'nin geneline yayılmış tiyatro meslek örgütleri, meslek kuruluşları meslek platformları yan yana gelirse, bütün bu baskılara dayatmalara karşı daha büyük bir direniş oluşturulabilir umuduyla ve 19 meslek örgütlenmesinin katılımıyla sizin de gözlediğiniz Türkiye Tiyatrolar Platformu oluşturuldu. Takip eden süreçte de devlet tiyatro ilişkisi başlıklı bir çalıştay organize etmeye çalışıyoruz. Süreç kısaca bu.

Siyasi ve sosyal bilinç deneyiminden geçiyor. Yaptırımlar, yasaklamalar mesleki değil, tamamen siyasi sosyal yaptırımlar. Bu için bir ucunda devlet var diğer tarafında da sanatçılar var. o zaman onları burada tutmak lazım. Bu sınır aynı zamanda platformun karşı çıkış alanını da belirliyor coğrafya olarak, mekan olarak. Bu alanda şu: Sahnenin üstü değil, sokak. Sahnenin üstünde son derece sınırlı ve bu yapılanmalardan bazılarının karşılığı var. Devlet tiyatrosunun sahneleri var, şehir tiyatrosunun da var; ama sokak tiyatrosu yapanlar var, amatörler var, sahnesi olmayan özel tiyatrolar var, onlar nereden dile getirecekler itirazlarını?

ASM : içinde bulunduğumuz koşullar göz önüne alındığında sanatta ve tiyatrodan özgür bir ortam ne kadar mümkün olabilir?

Ragıp Yavuz: Şimdi özgürlük lafı çok görece bir laf değil hayatta karşılığı olan bir laf özgürlük derken sorulan şu ise, “Parayı veren düdüğü çalar. Sanat ve kültür üretiminde özelden de tiyatro üretiminde üretimin sahibi, üretim anlamında kimse özgürlüğün sahibi de odur,” anlayışını kabul eden biri değilim ben. Sanatçı için her şeyden önce özgürlük yürekte ve bilinçte başlar. Yüreğin ve bilincin üretimiyle kendini ifade edebildiği zaman sanat üretimi yapımın sahibi kim olursa olsun kendini ifade eder. Doğru bir şekilde ifade eder. Diğer türlü prodüksiyonun zaten bir sahibi vardır. Kimdir o sahip? Düşünün ki ressam evinde özgürce üretim yapıyor, atölyesinde, tuvaliyle, boyasıyla, fırçasıyla. Ama sonunda birine satacak onu. Eğer sergisini izleyenle baş başa kalamıyorsa o yapıt, bir sanat yapıtı değil. Sanat yapıtının mutlaka muhatap olduğu insanlar olmalı. İzleyicisiz bir tiyatrodan bahsedilebilir mi, edilemez. Özel tiyatrolar, ödenekli kurumlar özgür değil, ama bu mantıkla bakılırsa devlet desteği alıyorlar. İkincisi onların da bir alıcısı var, o zaman onların da repertuar seçimini sahneleme yöntemlerini, kadro oluşturmalarını demek ki onların seyirci kitlesi belirliyor. Peki seyirci kitlesi dediğimiz şey ne, sendikalar mı, var mı Türkiye'de öyle bir yapılanma? Hangi tiyatro “Ey tiyatro benim işçi tabanım için bu sene üretim yap. Sadece maden işçilerine gösterim yapman için ben senin üretimini finanse ediyorum.” mu diyor? Yok öyle bir şey. Her işin bir alıcısı var. son süreçte özgürlük üzerin-

den saldırılar özellikle ödenekli tiyatrolara yapıldı. Ödenekli tiyatrodaki eğer işleyiş sanatçıya sadece üretimin altyapı olanaklarını vermekle sınırlı kalırsa, ki bizim talebimiz odur, önümüzdeki süreçte şehir tiyatrolarının yönetmelik yapısında da bunu dile getireceğiz. Dünyanın birçok yerinde bu böyledir, devlet altyapıyı kurar, sanatsal üretimin prodüksiyon gereklerini yerine getirir. Onun dışında sanatsal vizyonu sanatçı belirler. O kurumun genel sanat yönetmeni ve birlikte çalıştığı sanatçı arkadaşları belirler. Bu türlü bir üretimde özgürlük dışı sözcüğünden söz etmek mümkün değil. Ben son 12 yıldır şehir tiyatrolarındayım. 80'de 12 Eylül yasağıyla yurt dışındaydım. 95'te tekrar döndüm. 95'ten itibaren şehir tiyatrosuna girmek için uğraştım 5 yıllık bir sürecin sonunda da 2000 yılında tekrar şehir tiyatrosunda eski görevime döndüm. Şu anda da rejisör kadro ünvanıyla da şehir tiyatrosunda çalışıyorum. Bu 12 yılda Dostoyevski'nin Suç ve Ceza'sı, Nazım Hikmet'in Ferhat ile Şirin'i, Zeynep Avcı'nın Gılgamış'ı gibi oyunlar yönettim. Şehir tiyatrosunun prodüksiyon imkanlarını kullanabildiğim için bu oyunları yönettim. Özgürce de sözümü söyleyebildiğime inanıyorum. Türkiye'de bir faşizm olgusunun günden güne insanların yaşam biçimlerini belirler hale geldiğine dikkat çekmeye çalıştım. Devrimci aydınının nasıl bir düşünce içinde olması gerektiğine dikkat çekmeye çalıştım. Şimdi maaşımı devletten alıyorum diye benim özgür sanat yapmadığımı kim iddia edebilir? Ya da bir biçimde gişe kaygısıyla ödenekli kurum olmadığı halde nasıl olur da ben 30 liraya, 40 liraya biletimi satarım. Ne tür bir oyun iş yapar, gibi bir düşünceden yola çıkarak suya sabuna hiç dokunmayan oyunlar üreten tiyatroların bütün yapım kaynakları devletten gelmiyor diye, paralarını devletten almıyor diye özgür olduklarını mı iddia etmek gerekir? Dediğim gibi özgürlük sanatçının bilincinde ve yüreğinde başlar ve orada da biter. Yüreğinde ve bilincinde ne kadar özgürse sanatçı, üretiminde de o kadar özgürdür. Çalıştığı kurumun ödenekli bir kurum, özel bir kurum ya da amatör bir kurum olması bunu asla belirlemez.

ASM :Tiyatro Platformuna neden ihtiyaç duyuldu?

Ragıp Yavuz: Tiyatro ilke maddesinde genişlemeye çalıştık deyince öyle geniş bir kapsamı

ifade ediyor ki. Bunun içinde amatör, yarı amatör, profesyonel, özel kurumlardaki tiyatro yapanlar, ödenekli tiyatrolar var. Çok sınırlı, çok basit ile ve amaçlarda yan yana gelinebilirse büyük bir yapıyı kucaklama şansı var. buralarda birazcık daha detaya girildiği zaman Tiyatro Platformunu oluşturan yapılanmalardan bazıları ister istemez platform dışı kalıyor. Çünkü var oluş yapısı buna uygun değil. Ya çok bölgesel ya çok amatör yani tek bir üst başlık, tiyatroya ve sahne sanatlarına yönelik baskı, yaptırım ve yasaklamalara karşı ortak mücadeleyi yükseltmek. Bu kadar net. Biraz daha detaylandırırsak orada opera, bale var, dertleri çok başka, burada şehir tiyatrosu var. yeni yönetmelik gelmiş, devlet tiyatrosu yeni yasa çıkacak diyor ama eskisiyle gidiyorlar. Eski yasa devam ediyor diye adamlar aynı yerde durmalı mı, durmamalı mı? Çünkü onlarda henüz bir değişiklik yok. Hadi bizde oldu ama amatör tiyatroları bunların hiçbiri ilgilendirmiyor. Zaten bu anlamda para kaygıları yok, dolayısıyla hedefleri ve gündemleri çok farklı. Ulaştıkları kitle çok değişik. Yani bu sebeple bu kadar sınırlı bir üst başlıkta yan yana gelmekten başka çare yok. Ancak bu sınırdan yan yana gelebiliriz. Böyle bir üst başlığı oluşturmak da tiyatrocunun profesyonellikten yani mesleki akademik bir profesyonellikten geçmiyor. Siyasi ve sosyal bilinç deneyiminden geçiyor. Yaptırımlar, yasaklamalar mesleki değil, tamamen siyasi sosyal yaptırımlar. Bu işin bir ucunda devlet var diğer tarafında da sanatçılar var. O zaman onları burada tutmak lazım. Bu sınır aynı zamanda platformun karşı çıkış alanını da belirliyor coğrafya olarak, mekan olarak. Bu alanda şu: Sahnenin üstü değil, sokak. Sahnenin üstünde son derece sınırlı ve bu yapılanmalardan bazılarının karşılığı var. Devlet tiyatrosunun sahneleri var, şehir tiyatrosunun da var; ama sokak tiyatrosu yapanlar var, amatörler var, sahnesi olmayan özel tiyatrolar var, onlar nereden dile getirecekler itirazlarını? Buluşulabilecek tek yer sokak. Sokağa çıktığın zaman sokağın dilinden konuşacaksın. Sokağın dilinden konuşmaya başladığın zaman aydın sanatçı olursun. Sanatçı mutlaka aydın sanatçı olmak zorunda. Aydın sokağa çıkmasından devlet çekinir. Devletin mutlaka ve mutlaka çekinebileceği büyük bir yapı oluşturmak lazım. Tiyatro Platformu işte bu nedenle kuruldu.

Beyoğlu'ndan

Dikili'ye Bursa'ya Uzanan Yol

Mehmet Esatoğlu

Ülkemizde iktidarların ana hedefi alanlar vardır. Kalabalıkların oyunu alır almaz, koltuğa yerleşir yerleşmez bu hedeflere yönelirler.

Bunlardan biri emek hırsızlığıdır. Çalışan emekçi yığınlarının bir önceki dönemlerde kavgayla elde ettiği haklara saldırıya girilir. Yanı sıra demokratik haklar çeşitli toplumsal gerginlik bahane edilerek budanır. Geleceğe yönelik kalabalıklara tuzak yasal düzenlemeler yapılır.

Bütün bu uygulamalar “sağcı”, “sosyal-demokrat”, “muhafazakar”, “dinci” adı ne olursa olsun tüm hükümetlerin ortak uygulamalarıdır. İşin ilginç yanı bu ülke halkı Maraş Katliamı'ndan, Sivas 1993 yangınına, 19 Aralık Cezaevleri kıyımına kadar bir dolu acıyı da kendine yakın gördüğü “sosyal-demokrat” hükümetler ya da onların koalisyonlarında yaşamıştır.

İkibin krizinin ardından koltuğa bir kurtarıcı edasıyla oturan “Ak” parti iktidarı da on yıl içinde emekçilere yapmadığı saldırıyı bırakmadı. Diğerlerinden farkı eski iktidarlar kitlelere saldırırken sanat alanında yalnızca muhalif, ilerici sanat alanını hedef alırken AKP tüm sanat dallarını hedefine koydu.

Ankara Belediye Başkanı Melih Gökçek'in bir sergi sırasında sarfettiği “ben böyle sanatın içine tükürürüm” sözü ülke sanatına saldırı için adeta bir milat oldu. Ardından heykelden resme, tiyatrodan dansa, karikatüre, sinemaya her sanat dalı bu saldırıdan nasibini almaya başladı. Kars'ta halkların kardeşliği temasını işleyen “İnsanlık Anıtı” Başbakan Recep Tayyip Erdoğan tarafından “ucube” ilan edilerek yıkılırken heykel yıkımları ardardına geldi. Karikatür çizenler hapis ve para cezasına çarptırılırken sokak tiyatrolarından sahnelere bir dolu oyun gösterisi on yıl içinde yasaklardan nasibini aldı. Medya yansıtmasa da ülke çapında onlarca sanatçı çeşitli nedenlerle ağır hapis cezaları istenerek yargılanıyor.

İktidarın saldırısı sadece sanat ve sanat yapıtlarına değildi. Bir sanat yapıtı formunda yapılmış mezarlar bile onun saldırısından nasibini aldı. Ruhi Su'nun mezarına yapılan saldırılar durmaksızın devam ederken en son heykeltıraş Mehmet Aksoy'un yaptığı Can Yücel'in mezarı da paramparça edildi.

İktidardaki yöneticiler bu saldırıların ardından daha büyük bir harekate giriştiler. Devlet Tiyatrosu ve İstanbul Şehir Tiyatrosu'nu, Devlet Operası'nı, balesini, klasik müzik orkestralarını yok etmek üzere kolları sıvadılar.

Sanat çevrelerinden gelecek şiddetli tepkilere karşı ince taktikler geliştiren iktidar yöneticileri uzun yıllardır bu kurumda olan sanatçıların tepkilerini denetimde tutabilmek için planlar hazırlıyorlar. Bu plana göre devlete bağlı sanat kurumları yok edilecek ancak var olan kişiler bir çırpıda dışarı atılmayacak, emekliliği beklenecek bu süreçte de kuruma yeni eleman alınmayacaktı.

Geçtiğimiz kış bu planların bir parçası olarak İstanbul Şehir Tiyatroları'nda bir yönetmelik değiştirilerek kurumun başındaki sanatçıları bir kenara çekerek onların yerine bürokrat atayan İstanbul Belediyesi büyük bir tepkiyle karşılaştı.

İstanbul'da Beyoğlu'nda yeni yönetmeliği protesto eylemi düzenleyen Şehir Tiyatrosu sanatçıları bir anda yedi bin kişinin desteğiyle karşılaştılar. Basın açıklaması bir anda protesto yürüyüşüne dönüştü.

Bu eylem sanatçıları yüreklendirdi. Onlar da sezon sonuna kadar İstanbul Şehir Tiyatrosu'nun Harbiye Sahnesi önünde çeşitli protesto eylemleri gerçekleştirdiler.

Hazırladıkları ince taktiklere rağmen sanatçıların tepkisiyle karşılaşan iktidar yöneticileri her eyleme tehdit dolu yanıtlar verdiler. Sanatçıları sindiremeyeceklerini görünce de onlara "siz kimsiniz? Biz dilediğimizi yaparız" türünden güç gösterilerine giriştiler.

Yaz aylarında tiyatro kapanır, sanatçılar da tatile gider diye düşünen belediye yetkilileri bir kez daha yanıldılar. Şehir Tiyatrosu sanatçıları ülke tarihinde görülmeyen bir eylem örgütlediler.

Kadıköy'de "Özgürlük Parkı'nda bir şenlik düzenlenecekti. Ancak bu şenlik 151 saat durmayacaktı. Oyuncular yirmi dört saat durmaksızın gösteri yapacaklardı.

"Sanat Maratonu" adı altında düzenlenen şenlik 16 Haziran günü bir yürüyüşle başladı. 22 Haziran gece yarısı saatlerinde bittiğinde sahneden yüzlerce sanatçı gelip geçmişti.

Bu eylemlilikler içinde ortaklaşılın "Susmuyoruz" sözü tüm yaz boyunca sanatçıların her eyleminde öne çıkan bir slogan oldu. İstanbul'daki eylemliliklere Ankara Devlet Tiyatrosu sanatçıları da kendi illerinde park eylemleri düzenleyerek destek verdiler.

Temmuz ayında İzmir- Dikili'de Türkiye Tiyatrolar Birliği'nin çağrısıyla bir araya gelen toplulukların gündeminde önde gelen konu var olan saldırılara karşı neler yapılabileceğiydi.

İki gün süren tartışmalarda öne çıkan öneri tiyatro örgütlerinin bir güç birliğine gitmesi oldu.

Güçbirliği için karar alan tiyatro örgütleri İstanbul'da Ağustos ayında toplandılar. 19 tiyatro ve oyuncu örgütlenmesi gün boyu tartışılar. Örgütlerin

önerisi ile bir tiyatro çalışmayı toplanmasına karar verildi. Bursa'daki çalıştay iki gün sürdü.

Çalıştay'da ortada iki görüş vardı. Bunlardan biri kamuoyu yaratarak talepler öne sürerek bunları var olan iktidara kabul ettirmek. Diğer görüş ise iktidarın şu andaki girişimlerinin uluslararası sermayenin bir planı olduğu, ülke çapında yıkımlardan, zam furyasına, toplu işten çıkarmalara yapılan saldırıların bir parçası olduğu bu nedenle de toplu bir karşı koyuş olmadıkça tiyatroya yapılan saldırıların da durmayacağı biçimindeydi.

Çalıştaya bir bildiri sunan Devlet Tiyatrosu yönetmeni Yücel Erten şu görüşlere yer veriyordu:

"Gündemimizdeki konu, özet olarak yıkımcılıktır. Bu alanda onyıllardır alttan alta işlenen, ve bugün artık pervasızca ortaya atılarak gündemimize oturan "özelleştirme" kavramı, "baltayı alıp başa girmek"ten öte bir anlam taşımaz. Türkiye'de tiyatro, opera, baleyi özelleştirmeye kalkmak, "Bunlar olmayıversin" demekten farksızdır. Yıkımcılık ve çölleşmedir. Ardısıra dile getirilen ve daha sırtıkan görünen "ödenekli tiyatroları kadrosuzlaştırma" girişimi de aynı yıkımcılığın öteki yüzüdür. Deyim yerindeyse, ölümü gösterip vereme razı etme yöntemidir. Bu girişimlere kenar süsü olarak eşlik eden başıboş, dizginsiz iddialar ise, ciddiyetle incelenmeli ve iddia ile iftira birbirinden ayrılmalıdır. Kuşkusuz yanlışlıklar ve çarpıklıklar da vardır. Ve doğruluk payı olanlar çevresinde önlem alınmasından daha doğal bir şey olamaz. Ancak, alınabilecek türlü önlemler varken, bunlar üzerinde kafa yormadan, yöntem aramadan kestirip atmak, sanat alanlarımızı toptancı hali'ne çevirir. İftira ile iddiayı birbirine karıştırıp bunu dayanak yaparak; ödenekli tiyatroları kadrosuzlaştırmak, içini boşaltıp altını oymak ve bu yöntemle yıkımına kalkışmak; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na aykırıdır."

İstanbul Şehir Tiyatroları adına ise yönetmen Ragıp Yavuz 98 yıllık bir kurumun içine düşürüldüğü durumdan yakınarak şunları söyledi:

“Şehir Tiyatroları’nın korkuya karşı “Özgür Sanat” üretiminin tarihi 98 yıldır ve hızını ve enerjisini daha da eskilerden, tiyatroyu bu topraklarda varedilemek adına nice bedel ödeyerek emek veren ustalarının mücadelesinden almaktadır. Seyircisini müşterileştirerek, paranın, şöhretin ve popülizmin efendiliğine teslim olanlar bilmelidir ki, Şehir Tiyatrosu sanatçıları tarihinin hiçbir döneminde “Memur” olduğu için sanat üretimi yapmamıştır. Bugünden sözecek olursak, bu kurumun yapısını oluşturan ve sanatsal üretimin büyük bir ağırlığını taşıyan sanatçıların çoğu, statü olarak memur olmak bir yana, iş güvencesinden bile yoksundur... Ama her gün sahnededir... Her gün seyircisiyle yüzleşmektedir...Yüzakıyla... Bu nedenledir ki, bilincinde ve yüreğinde özgürlük kavramını sabır ve kahırla geçen nice yıl içinde yeşertmiş Şehir Tiyatrosu sanatçıları, sahip oldukları rahat koltuklara kadife perdeler açarak değil, güneşin ve ayın aydınlığında 152 saat durmaksızın sahnede kalabilmiş ve direnebilmenin onuru bir miras olarak bırakabilmiştir gelecek kuşaklara...Karanlığa karşı özgür tiyatro direnişimiz bütün kararlılığımızla ve ne bedel ödenecek olursa olsun sürecektir.”

Ankaralı amatör tiyatrocular adına söz alan Ankara Deneme Sahnesi’nde Şenol Tiryaki Devlet-sanat ilişkisinin tarihçesi üzerine bir süreci anlattıktan sonra önerilerini şöyle ifade etti.

“Bizce ilgilenme ülkesinin yaratıcı potansiyelini, yaratıcı insan kaynağını harekete geçirebilmek için olmalı. Sanatın işlevi bu noktada başlar diye düşünüyoruz. Sahne sanatları uğraşı içinde olanların sancısı da bu hedef doğrultusunda katkı verebilmektir. Sanat

sanat içindir, sanat toplum içindir tartışmasının özü de buradan kaynaklanır. Bu nedenlerle; sanat alanı için sağlıklı, güvenli, çekincesiz bir ortamın yaratılmasını isteriz. Devletin, böyle bir alt yapıyı sağlama sorumluluğu olmalı diye bakarız. Ancak yukarıda da değindiğimiz gibi, devlet (erk) genelde müdahale eder, güdümler, yasaklar. Bu yasak, fiili müdahale şeklinde olabilir. Ama çağımızda daha çok sanatsal yaratıcılığın damarlarını tıkamakla yürütülür bu iş. Sanatçılar metalaşmanın kucacağına itilir. Günlük yaşamın sürdürülmesi için bir geçim kaynağına ihtiyaç duyan sanatçılar ‘piyasa’nın insafına terk edilir. Piyasa, para, popülizm, vb. kavramlar eşliğinde ‘mesele’ yürütülür. ‘Seyirci’ kavramı, ‘müşteri’ kavramı ile yer değiştirir. Teselli, ‘öğrenciye de müşteri deniyor’ da aranır.

Bizce sanatçı; “insana, insanlığa diyeceği olan, olabilen ve bu anlamda ‘sancı’ duyan kişidir. Sanatsal üretim süreci ise bu sancının, demek istenilenin bu düşüncelerin doğurulması için sarf edilen ‘çaba’ ile başlar. İşte sanatsal yaratıya anlam katan da bu ‘çaba’dır.” Ancak siz üretiminiz için ‘sahne’ bulamazsınız, Var olan salonların kirasını bile ödemekte zorlanırsınız. Sponsor sanata, topluluğa değil, sanatçı’ya ‘kredi’ açmaya çalışır. Paranın, gücünün neyi, nereye getireceğini bilir. Yani kısacası ve bildiğiniz gibi, sanatsal yaratıcılığın yerini ‘beceri’ nin pazarlanması alır. Ve siz gelişim için sanatın desteklenmesini beklersiniz. Devlet (erk) ‘kalkınma’, ‘gelişme’, ‘aydınlık bir gelecek’ kavramlarına sağlıklı yanıtlar veremez mi?. Verir elbet. Nasıl bir yapılanma, nasıl bir erk, özlenen ortamın sağlanmasının yolunu açar? Tarihten izlediğimiz kadarı ile, sezgileri ile buna ilk yanıtı verenler, yine o ülkenin sanatçıları olmuştur.”

Sonuç Bildirgesi

- Uygur bir ülkede devletin sanata desteği, insana yatırımdır, vazgeçilemez.
- Bilim ve sanat özgürdür. Çağdaş ve uygar devlet, sanatın özgürce üretilmesini sağlar, ama sanatın nasıl olması gerektiğine karışamaz. Sanatın içeriği ve biçimi siyasal iktidarların günlük politikalarının konusu değildir, olamaz. Devletin, hükümetin ya da yerel yönetimlerin sanat kurum ve kuruluşları için sanat politikası oluşturması düşünülemez. Erk ancak, siyasal iktidarların değişiminden etkilenmeyecek kalıcı yönetim politikası ile sanata özgür ortam yaratmakla yükümlüdür.
- Sanat ve kültür alanlarına destek; yandaş beslemeye yarayan bir yemliğe veya ihale ve rant sürecine dönüştürülmemelidir. Sanat kurum ve kuruluşlarının belirleyeceği objektif kriterlerle destek oranları oluşturulmalıdır.
- Bakanlıklarda ve yerel yönetimlerde ilgili kuruluş olarak korunacak ve yeni kurulacak tüm sanat kurumlarının özerklik prensibi, Anayasada açık biçimde güvence altına alınmalı, uygulanmalıdır.
- Tiyatroyu, tiyatrocular yönetir.
- Her bir tiyatro kendini yönetir. “Davul sanatçının boynunda, tokmak siyasetçinin elinde” durumu, tiyatro için ölümcüldür.
- Özel, amatör ve ödenekli tiyatrolardaki “Edebi Kurul” ve “Repertuvar Kurulu” gibi oluşumlar, tiyatroların sansür, baskı ve servis bataklığıdır. Bir zorunluluk olmaktan çıkmalıdır. Her bir tiyatronun ihtiyaç duyması halinde bu tür komisyonlara başvurmasının önünde zaten hiçbir engel yoktur.
- Ödenekli tiyatrolarda yapılacak her türlü mevzuat değişiklikleri, iktidarların tepeden inme yaklaşımaları ile değil, en demokratik biçimde çalışanları temsil eden meslek örgütleri ve konuyla ilgili uzmanların katılımıyla gerçekleştirilmelidir. Her türden ödenekli tiyatrolarımızın, modüler bir yapılaşma ile yerinden yönetim anlayışıyla düzenlenmesi; sanatsal çizgisini özgürce belirleyecek, enerji ve katkı denetimini kolayca gerçekleştirecek, sanatsal yarışa ve rekabete açık, çok renkli ve “çok sesli” bir tiyatro dünyası oluşturmanın yöntemidir. Bu modüler yapıda görev alacak sanat yönetmenlerinin göreve gelişinde, seçim veya seçilmişler arasından süreli olarak atanması ve repertuvarlarını gerçekleştirme yöntemini saptaması bu kurumların toplumla daha iyi bağlar kurmasını sağlar.
- Yine bu kuruluşlar için son zamanlarda sık sık dile getirilen kadrosuzlaştırma, mali açıdan cılızlaştırma düşünceleri ülkemizdeki tiyatro hareketini kısırlaştırmakla eş anlamlı olduğu için kabul edilemez.
- Yaşadığımız çağda sansür ve yasaklamalar asla kabul edilemez. Bu bağlamda özel tiyatroların, amatör tiyatroların, çocuk ve gençlik tiyatrolarının kültürel ve sanatsal hayatımızdaki yeri ve önemi siyasal erk tarafından iyi kavranmalıdır.
- Tiyatro Platformunun tarihe karşı sorumluluğu vardır. İktidarların, özgür sanatın hayata geçmesinin engellenmesinde uygulayacağı herhangi bir zor asla kabul edilemez. Tiyatro Platformu önümüzdeki süreçte bilgi gelişiminin, tartışma kültürünün artması için çalıştaylar yapmaya ve kendini kamuoyuna çeşitli eylem ve etkinliklerle ifade etmeye devam edecektir.

“Biz tiyatro örgütleri hayatı da örgütlemeye çabalamak zorundayız. Bu da ancak ülkedeki diğer toplumsal dinamiklerle birlikte yol almaktan geçmektedir.”

Özgür Başkaya

Değerli Çalıştay katılımcıları...

Genelde sanatın özelde Tiyatronun üzerinde bulunan kara bulutlar sürecine açılım sağlamak amacıyla yapılan bu Çalıştay'ın Anadolu tiyatro ortamına katkı sunması dileğiyle Amatör Tiyatrolar Birliği adına hepinize merhaba...

Sanat, sanatçı, Devlet – Tiyatro ilişkisi özgürlük ve örgütlenme konularında genel düşüncelerimizi kısaca burada sizinle paylaşmak istiyorum...

Hepimizin bildiği üzere sanat; yaşamı güzelleştirmek, derinleştirmek ve onu geniş halk kitlelerinin beğenisine sunmak misyonuna sahiptir.

Güzelin tavrı, rengi; işçilerin, emekçilerin, dünyanın lanetlilerinin yanında olmalıdır. Başka türlü bir düşünce elitizmin batağında kalmaya ve burjuvazinin insani olmayan ama öyle gösterilip-dayatılan azınlıklı yaşantısıyla sınırlı kalmaya mecburdur. Bu realiteyle sanatçıların insani olmayan akıntıya karşı durmaları gerektiğini ilan edebiliriz...

Genel olarak dünya görüşümüzü anlatan bu tespitlerin ışığında Devlet'in Tiyatroya bakışının sığ, hükümeti kanalıyla ve hepimizin çok iyi bildiği gibi gemiciğini yürüten kaptan misali olduğunu söyleyebiliriz. Bir banka hortumlatmasalar o bahsettikleri DT'li sanatçıların toplamının 50 şer sene çalışmasının parasının 100 katını, 1000 katını kaybetmezler. 1000 kişiyi bile bulmayan bu cari sorun aslında o kadar küçük bir sorundur ki konuşmaya bile değmez. Devletin görevinin sanatı geliştirmek, sanatçıyı koruyup kollamak olduğunu bundan 2600 sene önce oyuncuların elçi kabul edildikleri, Siteler arasında geçiş yaparken özel izinli olduklarını ve askere alınmadıklarını hatırlayarak görebiliriz.

“Devletin tiyatrosu olur mu?” gibi bir tartışmayı ise anlamsız bulmaktayım. Bu ülkede devletin kolluk kuvvetleri var. Devletin kuran kursları var. Devletin sanatçıları var. Devletin tiyatrosu niye olmasın.

Devletin yok olmasını isteyebilirsiniz. Ancak Devletin olmadığı bir sistem yaratabilirdeniz, Devlet olmadığından tiyatrosunun da olmadığı bir dünyada yaşarsınız. Böylece bu DT sorunsalı da ortadan kalkar.

Kendi içlerinde yasal farklılıkları olsa da Şehir Tiyatrosunun konumu da buna yakındır. Devletler hükümetleri aracılığıyla kendi bekalarını korurlar. Bunun içinde gerekirse sanat kurumlarını da kullanırlar. Kendi içlerinde özerk olması beklenen bu kurumlar üzerlerinde her daim devletin kara bulutlarını göreceklidir.

Burada yapılması gereken ne olabilir? Ne olmalıdır?

Tiyatro Platformunun görevi burada devreye giriyor. Biz tiyatro örgütleri hayatı da örgütlemeye çabalamak zorundayız. Bu da ancak ülkedeki diğer toplumsal dinamiklerle birlikte yol almaktan geçmektedir.

Aşağıda daha önce de yaptığım tespitlerle bu konudaki fikirlerimizi paylaşmak istiyorum

A- Burjuvazinin etkin çıkar gruplarının manipülasyonlarına, gündemi değiştirme istemlerine ve toplumsal olguları kendi lehleri yönünde çarpıtmalarına rağmen, ülkesindeki ve dünyadaki haksızlıkları doğru çözümlen tiyatro insanı; özgürlük ve eşitlik için, mevcut kirlenmiş-yoz akıntıya karşı çıkılması gerektiği gerçeğinden hareket etmelidir.

B- Sanatçılar, bilerek ya da bilmeyerek uyguladıkları oto sansürü kaldırmalıdır.

12 Eylül açık faşizminin tüm kalıntıları silinmeli ve bilinçlere uyguladığı mahpusluktan acilen kurtulup özgür düşün için çaba harcanmalıdır.

C- Tiyatro emekçileri sanat adına yapıldığı söylenen ve meta olmaktan öteye gidemeyen anlamsız, yararsız yoz kültür ürünlerini (ki bunlar müzik ve sahne sanatlarında bolca görülmektedir) teşhir edip seviyesizliği gözler önüne sermelidir...

D- Sanatçılar; tiyatroya, düşünceye, sanata ve bilim özgürlüklere "mevzuatlar" kisvesi, yalanı altında devlet tarafından uygulanan baskı, engelleme ve zulme tüm gücüyle karşı çıkmalıdır. Düşünceleri ifade etme özgürlüğünün tüm özgürlüklerin anası olduğu gerçeğine sarılmalı ve bundan taviz verilmemelidir.

E- Sanatın gücü iyi kavranmalı, insan ve insana bağlı değerlerin onurumuz olduğu unutulmamalıdır.

Tüm bunlar bireysel çabaların örgütlü bir toplumsal formasyona dönüşmesiyle gerçekleşebilecek ve böylelikle tiyatro etiğini de göz önüne alan örgütlü sanatçı, insani değerlerin yok edilmesine tüm benliğiyle ve örgütlü gücüyle karşı durup, etik ve onurlu mücadelesiyle tarihteki saygın yerini alabilecektir.

Metalaşmış, piyasaya düşmüş bir sanat olmaması gerektiğine inanan bizler; sanatı tüm alanlarında, emekten, özgürlükten, eşitlikten yana, olması gereken haklı zemine çekmek için elimizden geleni yapmalıyız inancıyla, hepinizi Amatör Tiyatrolar Birliği adına saygıyla selamlıyorum...

Kolayı seçmemelerini, bireysel kurtuluş ve başarı öykülerinin pazarlandığı tezgahlara müşteri olmamalarını dilerim.

**Röportaj
Aslı Öngören**

Devlet tiyatroları ve şehir tiyatrolarında yaşanan , yönetimin belediye bürokratlarına devri ile başlayan sürece nasıl gelindi?

Sesimizin boğulmak istendiği bu ortamda, güçlü bir sesle, insandan, sanattan, özgürlükten yana varoluş göstermek, bugüne, bu ülkeye ve dünyaya gerçekleri haykırmak tarihi bir sorumluluktur.

İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda yıllardır, Belediye Başkanı'nın bizzat atadığı Genel Sanat Yönetmenleri ile belediyenin görevli müdürleri arasında iki başlı bir yönetim sürmekteydi. Katma bütçenin kanun düzenlemesi ile kalkması üzerine, en küçük satın alma işlemi için bile müdürün dirayetine ihtiyaç duyulur olundu. Bu mesleğin gereği olan, değişen sahne ihtiyaçlarının edinilmesi konusunun böyle bir bürokrasiye mahkum kalması, yavaşlaması ve zorlaşması büyük bir sorun yaratıyordu. Öte yandan, repertuar kurulu denilen (bizce hiç olmaması gereken) kurula, Belediyenin Kültür İşleri Daire Başkanı başkanlık etse de ve siyasi erkle yakın duran atanmış iki üye içerse de, oyun seçimlerinde Genel Sanat Yönetmeninin ve biz sanatçılar arasından, kendi seçtiğimiz sanatçı üyenin vizyonları ağırlıklı ve belirleyici olabiliyordu.

Ayrıca hangi ilişkiler ya da seçimlerle gelmiş olursa olsun, atanan Genel Sanat Yönetmenlerinin tiyatro sanatçısı olması, bu mesleğin temel prensiplerini bilmeleri ve ödün verememeleri anlamına geliyordu. Repertuar seçiminden, bürokrasinin hantal-laştırdığı teknik sorunlara kadar, son kertede perde açılmasına ve kurumun kuruluş amaçlarına ve ilkelerine kaçınılmaz olarak hizmet eden Genel Sanat Yönetmeni, müdürün genişleyen iktidar alanıyla çatışmak zorunda kalıyordu. Yani atanan Genel Sanat Yönetmenleri, sanat üretmeye devam etme gayretinden vazgeçemedikleri için, sık sık görevden alındılar ve bir yenisi benzer sıkıntıları yaşadı.

Boş sanatçı kadrolarını yıllardır doldurmayan belediye, yeni sahneleri bize kullandırmayı reklam aracı yapsa da, aslında, oraları dolduracak kaliteli oyunlara ve kadrolara ket vuran bürokrasi

anlayışı ile, kurumu zor durumda bırakmayı başarmıştır. Hizmet alımı niteliğinde, taşeron firmalar üzerinden genç oyuncular istihdam edilme-ye başlanmış, çok cüzi yevmiyelerle ve ağır oyun yüküyle çalıştırılmak zorunda kalınan bu genç oyuncular, güvencesiz, keyfi bir bağla, üstelik bin dereden su getirerek kuruma aldırılmıştır. Özetle, mesleki gerekleri uzun süredir göz ardı edilerek hantallaştırılmaya çalışılan yine de istenildiği ölçüde kontrol edilemeyen bu sanat kurumu, son yönetmelikle bir anlamda ele geçirilmiş sayılabilir. Çünkü belediye bu yeni yönetmelik ile, zaten kendisinin atadığı Genel Sanat Yönetmeni'nin, kurumu temsil yetkisi başta olmak üzere, hemen her yetkisini kağıt üzerinde elinden almıştır. Repertuar kurulunu tamamen bürokratlara ve yandaşlarına teslim eder şekilde düzenleyerek, bizim kendi seçtiğimiz sanatçı üyemizi de iptal etmiştir. Zaten artık bu tiyatroyu da, "Sanat Kurumu" değil "Şube Müdürlüğü" olarak tarif etmektedir.

Yönetmeliklere bağlı bir özgür sanattan, özgür tiyatrodan bahsedilebilir mi?

Yönetmelikler öz olarak düzenlemeleri ve görev, yetki tariflerini içerir. Tiyatrolar birer sanat kurumudur. Ve her kurum gibi belli bir işleyişle yönetilmek durumundadırlar. Yönetmelik olarak kağıda dökülmüş olsun ya da olmasın. Buraya kadar bir sorun yok. Ne zaman ki, tiyatroyu yönetenler, o tiyatronun kuruluş amaç ve ilkelerini, hatta evrensel mesleki kriterleri yok saymak, kendi amaçlarına göre saptırmak, kısıtlamak isterler, işte orada sanatın özgürlüğü tartışılmaya başlanır. Şehir Tiyatrosu, halka tiyatro sanatını tanıtmak, sevdirmek ve yaygınlaştırmak, ulusal ve uluslararası yetkin örnekleri gişe kaygısı taşımadan sunmak amacıyla kurulmuş 98 yıldır bu yolda çalışmış, kamu hizmeti veren bir sanat kurumudur. Yönetmeliği de bu amaçla kaleme alınmalıdır. O zaman sanatsal özgürlüğü de yetkinliği de gelişmeye açık kalabilir. Kaldı ki, karşımızda sanata sınırlar ve yeni tarifler getirmek isteyen bir güçlü niyet varsa, ki öyle görünüyor-bu yalnız yönetmeliklerle değil, hayatın her alanındaki baskılarla, her türden sanat yapma yolunun, her türden özgürlüğün karşısında bir tehdittir. Kağıt üzerindeki tarifler, ayrıntıdan ibaret kalır.

Sanatta ve tiyatrodaki özgür ve bağımsız bir ortam bu koşullarda sağlanabilir mi?

Bu ortamı talep edenler birleşip, çoğalarak bunun mücadelesini vermek zorundalar.

Sanatsal özerklikten ne anlıyorsunuz?

Sanatsal özerklik deyince, sanatçının kafasının, ruhunun içindekileri, sanatın evrensel kriterlerini kullanarak, yeri geldiğinde yanlış yapma hakkını da saklı tutarak aktarmasının, sanatseverler ile buluşmasının önündeki her türlü yapay engelin kalkması olarak anlıyorum.

Bir tiyatro platformuna neden ihtiyaç duyuldu?

Yukardaki sorunuza verdiğim yanıt burada da geçerli. Sanatta ve tiyatrodaki özgür bir ortam bulma koşulları gittikçe zorlaşırken, bu tehlikeyi görenlerin birleşmesi doğal bir sonuçtur. Kaldı ki, bir çatı birliği kurulması, bugün gelinen noktayı hazırlayan her türlü nedenin eleştiri ve özeleştiri yoluyla irdelenmesi ve daha özgür ve özgün yapıtların peşinde bir sanat ortamı yaratılması için de gereklidir. Bir diyalog ve iyileşme ortamı ancak birliktelik çabasıyla mümkündür. Bunun iyi tasarlanmış, öz çıkar meselelerin barınmadığı güçlü bir birlik olması en büyük dileğim ve umumdur. Sesimizin boğulmak istendiği bu ortamda, güçlü bir sesle, insandan, sanattan, özgürlükten yana varoluş göstermek, bugüne, bu ülkeye ve dünyaya gerçekleri haykırmak tarihi bir sorumluluktur.

Yeni oyunculara, oyuncu olma yolunda yeni adım atan insanlara neler söylersiniz?

Bu sanatın, evrensel sınırlarını aşmayı hedeflemeliler. Bizim ülkemizdeki hali hazırdaki, sığ ortam oyunculuğu zanaat olarak görmeye bile yaklaşamaz oldu. Oysa sanatın ve tiyatronun değdiği her şey, oyuncunun uzmanlaşması gereken alana dahildir. Yani uçsuz bucaksızdır. Kolayı seçmemelerini, bireysel kurtuluş ve başarı öykülerinin pazarlandığı tezgahlara müşteri olmamalarını dilerim. İnsanı ve insanın "kaçınılmaz olarak toplumsal bir varlık olma" niteliğini iyi kavramadan oyunculuk yapmaya kalkmak, bu kulvarı sığlaştırmaktan başka bir işe yaramaz.

Muhalif

sonsuz seferiyim
iyi hancılar üzer hep beni

tek bir kuşun bile ulaşamadığı
bir gökse beyaz yalnızlığım
aynasını tutmalıyım sularınıza
günlerin ömre kıyımı ve kardeşliği kadar
yadsınamaz ne varsa dinleyin:

madem eski masallar
prangalı bir sabah değildi de
niye kar karası gülüşleri indi geceye
Şirin niye dağı delmedi Ferhad ile birlikte
ya Salah neredeydi büyük aşkların
lizol kokulu o taş perdede
son oyununu oynarken Afife Jale

muhalif tayfalarıydık
korsan menzilleri taşıyan sürgit geminin
ölüme en yakın forsa bağırdı ilkin: "Yeter,
yelkenin aşkı rüzgarın kendisi
öyleyse nedir bugünün kollarındaki zincirler!"

utkunun da ötesinde
hangi tutkuların yeşerdiğini benden soracaksa
ve beni bile vuracaksa
kanatsız tek kurşun selameti aşkına
Ernesto için ölüyorum
yoksa dost kalırsız bin kez sağolsun

çağların aykırılığımıysam
taşkınlığım alüvyonlarla yıkamalı ovayı
şüirler doğuracaksam babası Teşup* olmalı
ve benimle birlikte büyütmeli
vurgun fırtınalı çocuklarını

* Teşup: Hititler'de fırtınalar tanrısı

Atila Oğuz

Lirik Yaprak

Yesenin

Konstantinov köyünde yüz yıllardan beri esen rüzgâr, sonbaharın gelişyle hafif sertleşerek esmeye devam ediyordu. Sararan yapraklar nasıld a savrulup duruyor bir oyana bir buyana ve konacak bir yer bulduklarında nasıld a mezar sessizliğine gömülüp doğanın dingin ve ağır kollarına bırakıyorlar kendilerinin.

Doğa onları zaman içinde eritip başka şekillere ve başka bitkilerin hizmetine sunuyor, ondan ona sürüp gidiyor rüzgârın yapraklarla dansı ve her zaman doğa yeni bir günle merhaba diyor.

Konstantinov köyü Rusya'nın beklide binlerce olan köylerinden yalnızca biri, onu diğerlerinden önemli kılan ve bana bu yazıyı yazdıran Konstantinovlu ozan Sergey Yesenin'den başkası değildir.

Şair Yesenin deyimiyle "son ozanıym köyün" belki de adı sanı duyulmamış başka ozanlarda yetişmiştir Konstantinov köyünde ama bize ulaşan bir ozan yok, ancak 1916'dan beri dünya üzerinde dolaşmakta olan lirik imgeli şair Yesenin hala Konstantinov'dan sesini bizlere ulaştırmaya devam ediyor.

"Son ozanıym köyün ben
Çalısız ahşap köprüsüyüm şarkıların.
Ayaktayım veda ayininde
Gazellerle buhurdanlanan kayınların."

...

İnsan yüreği, tıpkı inşaat işçilerinin kum, çakıl ve çimento karış beton yapımaları gibi olmalı; yoksa nasıl dayanabilir bahar ayında daldan düşen yemyeşil bir yaprağın kendi elleriyle yüreğini katıp yazdığı veda şarkısına.

..."eriyip söner altın yalımlarda
Tensel balmumundan ışığım,
Ve ayın tahta kadranında
Hırıldar benim son satım."...

Dalından düşen yaprak gelecek bahar için yeni bir tomurcuk besler ve büyütür.

Yesenin'in dizeleri de her bahar bizlere yeni bir dünyanın kapılarını açar hiç hesapsız ve bunu yapar kimseye borçlu olmadığı halde. Çünkü Yesenin'in imgeleri dünya üzerinde yaşamakta olan insanlar için insanca bir yaşama taraf oldular ve bu taraflık hala sürüp gidiyor, belki bir gün bu taraflık son bulur son bulunduğu dünya üzerinde sömürü düzeni.

..."Mavi bozkırdaki çığırda
Demir konuk az sonra çıkar gelir.
Başaklarına tan dökülü yulaf tarlasını,
Kara elleriyle devşirir."...

Rüzgâr gelen sonbaharla birlikte sararan yaprakları yine dökmeye başladı, işte kuru dallara yine hüzn çökmüş ve çoğa gitmez çam ağaçları da beyaza boyanır ve soğuk hava kendini Rusya'nın steplerine hâkim kılacak, kuru dallar yine ilkbaharın sessiz gelişini bekleyecekler,

Ama insan yüreği Yesenin'in imgeleriyle karlanmaya devam edecek.

..."korkar mıyız başbuğlarından
Beyaz goril sürülerinin?
Yeni kıyılara doğru koşuyor dünya
Akışıyla coşkun süvarilerinin"...

..."çınla çınla bize,
Islak anayurdum benim
Tarlalarını ve ormanlarını
Mavi ellerin."...

Yesenin'in ördüğü duvar hala siper yoldaşlığı yapıyor açlığa mahkûm edilenlere ve yumruğu kara nasırlı ellere.

..."sağlam bir duvar olun, birleşin!
Öfkesi ulaşanlar sisten nefrete.
Nasırlı elleriyle güneşi
Çevirir altın bir trampete."

Yesenin'in örmeye davet ettiği bu duvar işçiliğine katılmak isteyenler ilkbaharı kuru dallar arasında yaşamayı göze alabilenlerdir.

Yesenin'in toplumsal tarihe kızıl puntolarla düştüğü not budur.

“Belki insanın Diego gibi bir adamla yaşarken ‘ne çok sıkıntı çektiğine dair sızlanmalar duymayı bekliyorsunuz benden. Ama ben, nehir akıyor diye kıyıların sıkıntı çektiğine, yağmur yağıyor diye dünyanın sıkıntı çektiğine enerjisini salarken atomun sıkıntı çektiğine inanmıyorum... Benim için her şeyin doğal bir telafisi vardır. Olağanüstü bir yaratığın müttefiki olarak üstlendiğim zor ve anlaşılması güç rolde ödülüm, kırmızı bir yığın içinde yeşil bir noktadır: Denge’dir benim ödülüm.”

Frida Kahlo 1949

*İspanyolca bir şarkı çalıyor
Ateş gibi sıcak.
Ayak ritimlerimi hissediyorum,
Kulağımın ardında kocaman bir çiçek
Fırfırlı elbisemi bir o yana bir bu yana savuruyorum.
Ve ellerimi çırpıyorum.*

Frida, ah frida... Adeta seni yaşıyorum. Boyalarının kokusu ve renkleriyle, yaşamın izlerini taşıyan gözle-
rinle dans ediyorum. Şak şakada şak şak... Tak taka-
da tuka...
Söyle Frida sana böyle derin baktıran ne? Örüklerin,
takıların, renkli elbiselerle, kültürünü gerçekliğin
perdesinden süzülen bir ışık gibi yansıttın tuvalleri-
ne, yarım kalmanın acısını duyumsattın bizlere...
Mısırların, ayçiçeklerin hep kan içinde...

Kadınlığın Soyağacı

Bahar Derin

*Çoğaltamadın "Düşüncelerimde Diego"yu
Anne olamadın kafiyeli bir şiir gibi
Ama resimlerine akıttın kadınlığı,
Bütün kadınlığı temsil eden soy ağacımızı
Canlı bir ritim eşliğinde akıttın içimize.
Bir elinde Meksika, bir elinde dünya
Yağmurun toprağa karışması gibi,
Anlattın bize gerçekliği...*

Bir Selah Özakin Var
“Julietta'm benim
uzun erimli sevdiğim...”

Okura kendini ve çağını duyumsatacak şiirler yazmak için salt yetenek ve şiir emeği yetmez. Tüm yaşamın şiir dilinde örgütlenmesi gerek. Çağlar öncesinden bugüne zamanaşımı bir bağla, hatta tüm sorunları duyguların ve düşüncelerin diyalektik bağıyla yazar, bizzat ezilenlerin sömürüye karşı kavgasının içinde olan şairin düşünle gerçeği, gerçekle düşü anlattığı bilimsel bir serüvendir şiir...

Böyle başlayan bir yazıyı bitirmek üzereydim ki Selah Özakin'in kitapları ulaştı bana. Aşkın ve Devrimin Kod adı Julietta'ya Mektuplar, Renk Gümbürtüsü, Seni Anca Anladım Müşerref Hanım Teyze adlı şiir kitapları ve Yalnızlık Kokusu adlı öykü Dalya-Göçebe Yıldızı, (bir düzyazı şiir) yapıtı. O kadar çok ortak yaşamışlık var ki hiç elimden bırakmadan bitiriverdim o hem bıçkın, kavgacı hem de toplumsal altüst oluş dönemlerinin lirizmini taşıyan şiirleri, öyküleri...

1945 yılında Adana'da doğan Selah Özakin 1971'de 12 Mart döneminde, öğretmenlik yaptığı Kilis ilçesinden gözaltına alındı. Faşizmin sorgularını bir öğretmen/şairden korkmuşlardı. Hemen ardından Ordu'nun Fatsa ilçesine sürüldü. Burada eşi ve şimdi hayatta olmayan arkadaşları Abdullah Gülbudak ile birlikte kurmuş oldukları TÖB-DER şubesi bünyesinde tiyatro çalışmaları yaptı. Çıkardığı bültenle dönemin siyasi tablosuna muhalefet eden yazılar yazdı.

Belediye başkanı ve yakın dostu Fikri Sönmez ile kurdukları Halkevindeki kültürel faaliyetlerini köylere kadar taşıdı. Aileden gelen bir yanı vardı: “çok okumak!” Yazmaya “Kıralım Demir Kapıları” adlı şiiriyle ilkokuldayken başlayan şair 12 Eylül döneminde düşünen ve direnen insanlara yaşatılan terörün canlı tanığı oldu, Selimiye Kışlasında defalarca “ağırlandıktan” sonra Afyon ilinin Bolvadin ilçesine sürüldü. Yüksek okul dahil çeşitli kademelerde ders veren Özakin okuldan istifa etmeye zorlandı.

2002 yılına kadar eşiyle birlikte açtığı dersane de çalışan şair, bu tarihten sonra bütünüyle yazmaya yoğunlaştı.

Daha önce basılmış kitapları: Seni Anca Anladım Müşerref Hanım Teyze, Artshop Yayınevi; Renk Gümbürtüsü, şiirler Selah Özakin, Desenler Firuz Kutal, Kutal Yayınevi 2010 Eylül; Selo ile Yelo (Çocuk romanı) Bence Kitap Yayınları, Mart 2011; Dalya, Göçebe Yıldız (Çocuk Romanı) Bence Kitap Yayınları, Mart 2011; Yalnızlık Kokusu, Öykü, (Bencekitap Yayınları, Mart 2011)

Edebiyat kastlarının içine girmeyip, hayatı doğrudan yaşayan ve yazan bir şair Selah Özakin. Garsonları, tekstil işçilerini, yani ter

atölyesinin ücretli kölelerini, “karabasan kahkahalı sorgucuları, eylemlerde saçlarından tutulup yerden yere sürüklenen nehirleri” yazmış, kuvars tomurcuklar gibi siyah beyaz gazetelerde ölüm ilanları masal çocuklarını...

Yalnızlığımız-Çoğulluğumuz

Feodaliteyle özgürlük arasında sıkışmış bir kuşağın iç hesaplaşmasını da görürüz şiirlerinde, öykülerinde. Çoğulluğu kadar yalnızlığını da haykırmasını bilir. Fotoğraf makinesi gibi sırt çantasında taşıdığı ama içinde boğulup kalmadığı bir yalnızlıktır bu: “Dürtüyor yanımdaki / hişt hemşerim! / kan mı ağlıyorsun ne?” Yalnızlık korkusu adlı öykü kitabında, tutsaklıkla geçen yıllarda sevdiği kadın tarafından terkedilmiş, ödediği tüm bedellerin yüreğindeki tortusundan öte bu hüznü boğmak için alkolün sınırlarını zorlamış bir eski arkadaşını yazar, yaşatır bize, yalnızlık kokusu adlı öykü kitabında. Yine aynı kitapta “bir kapkaç” hadisesinde hem hırsız hem de gaspedilen kadını aynı kimlik içinde bütünleştirerek av ve avcı arasındaki bağı sunar okura. En önemlisi de insanı hırsız ya da mağdur olmaya zorlayan kapitalizmin eleştirisini yapmış olmasıdır bu özdeşleştirmeyle.

Yaşanmışlık

Eylemler ve şiir bir yaşam tarzı bütünlüğü içindedir bu da içtenlik duygusu uyandırır okurda: “ah sevdiceğim / hiç hesap kitap gerektirmezdi eskiden direnmek / çıkardın yola / ve balıkçı deyişleriyle selamların yeri göğü / heyamola!”

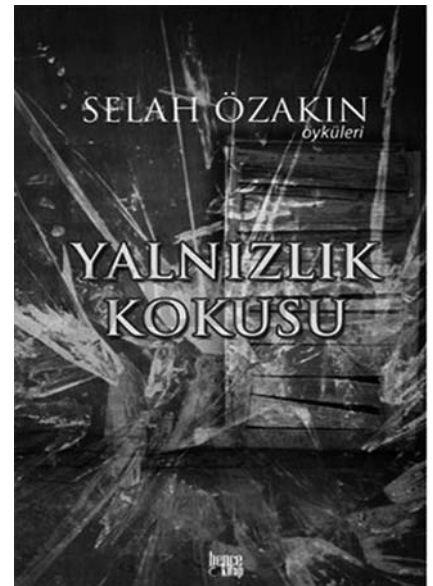
Görsellik

Film karelerini izler gibi, bir fotoğraf makinesinin ekranından bakar gibi hissedersiniz kendinizi: “Hiroşima'dan kalmış bir enkazım bu gece / hani büyük ikramiye gibi çalmıştı da kapıları orada ölüm / yaş ağaçları bile / bir saniye de yakmış / şipşak edip kavurmuştu / gökten yağın zorbaliğin emredicileri...”

İmgeler

Sembolist bir şiir değil Selah Özakin'in şiirleri. Her şiirin bir öyküsü olması gerektiğine inanıyor. Akıcı bir dille geçmişi, bugünü ve yarını anlatıyor. Bu anlatı içinde kendiliğinden oluşmuştur imgeler. İnce bir duyarlılık sezilir bu imgelerde: “Saklıyorum dudağımın çukuruna seni / bir suçu saklar gibi...”

Göçebe Yıldız Dalya adlı öykü/şiir yapıtında diğerlerinin aksine tümüyle semboller yoluyla aktarıyor içeriği. Aslında hepimizi anlatıyor. Dalya uzayda yüzmeyi doğar doğmaz öğrenmiş “ışık hızında” yaşayan göçebe bir yıldızdır. Çok yüksek bir düş gücü vardır ama bu güzelliği diğer yıldızlarla paylaşmamakta, onların ger-

çek olacağı günü umutla beklemektedir. Direngendir “Güneşler güneşine” bile kafa tutar yeri geldiğinde ve bir gün dünyanın yakınından geçerken Nejad’ı tanır, düşünür. İki düş karşılaşır daha doğrusu. Asya'nın en çorak ülkesinde anne ve babası sömürgeciler tarafından öldürülmüş yalnız bir çocuktur Nejad. Dalya onu izler ve hep yardım etmeye çalışır...

Bu kitaba hakkını vermek için sayfalarca yazmam gerekiyor. Lirik bir dille, savrulmayan imgelerle iyilik, umut ve özveriyi yazmış şair içtenlik ve ısrarla öneriyorum okura.

Evrensellik

Tüm yapıtlarında evrensellik ön plandadır. Tema kısıtlaması görülmez. Her konuyu kendi prizmasından süzerek yazar. Pakistan'daki seli, Angola'dan fışkıran kanı, piyasa işi dostlukları, Ernesto'yu, Eduardo Galeona'yu, Deniz'i, Mahir'i, İbrahim'i toplar okurun başına. Bir masalda yaşıyor gibi

oluşumuz. Anamalcı hırsın doğaya verdiği onulmaz yarayı da yazar, sarıp sarımalayıp bir imgeye: “bakışların, petrole bulanmış bir pelikanınki kadar, soran...”

Soyut ve somut tüm sirenleri işaret eder, uyarır okuru:

“duyuyor musun Julietta

sirenler bağırıyor bütün kuytularda”

Selah Özakın'ın ulaşabildiğim tüm kitaplarında en çok ilgimi çeken “aşk temasını” işleyiş tarzı oldu. İçindeki közü, cesareti, geleceğe olan özlemine yoğurup düşsel bir sevgili yaratmış ve bireysel, toplumsal gerçeklikleri o imgeyle işlemiştir: “Ölüme gülmek gibi” sever o Julietta'yı

“Kır beni / yık dök / sev / öldüresiye / hatta / 1917 Ekim'i gibi / aşktır benim sana bu duyduğum / ne yaparsan kabulüm” diyecek kadar...

Seni Anca Anladım Meşerref Hanım Teyze isimli şiir kitabında öz ve bütünsel çabalarının doğrultusunda buldum şairi. Vurulan bir çocuğun gözünden düşen bir damla kadar vurucu dizeler var. İnsanın hangi durumlarda şair olduğunu anlatıyor okura. Bu yapıtı da toplu tanıtım yazısının dışında ele almam gerekiyor.

Ama bir dizeyle sana “sıyrılıp gelmekte olanı” sunabilirim sevgili okur.

“Bir düş akarsa ırmakça şiir olur / Ayışığı yalpalarsa duru denizde / şiir aşk olur”

Böyle işte! Sirt çantasında fotoğraf makinesi. Yüreğinde şiirler yürür gider yeldeğirmenleriyle savaşmaya hiç yaşlanmayan Selah Özakın.

“ee ne de olsa

masalsı bir kuşağın elemanlarıyız...”

Gezi Notları

Munzur Festivali

Yaz sıcaklığının neredeyse bizleri kavurduğu şu günlerde rengini, tadını, gücünü içinden çıktığı topraklardan alan Munzur'un serinliğiyle selamlıyoruz sizleri. Yazdığım her bir kelime Munzur'un o soğuk sularını özlemle yad ediyor aynı zamanda.

Bu yıl 12.'si düzenlenen Munzur Doğa ve Kültür Festivali 26 Temmuz ile 29 Temmuz tarihleri arasında gerçekleşti. On yıldır her yaz yapılan festival hem Dersim'de oturanların hem Dersim dışındaki birçok bölgeden insanların büyük merakla beklediği 4 günlük bir dönemi kapsıyor. Bölgenin Munzur suyu ile can bulan doğası ve bugün de etkisini yitirmeden sürdüren politik geçmişi festivalin en önemli unsurlarını oluşturuyor. Tüm etkinlikler bunun üzerine kurulu diyebiliriz.

Festivalin içeriğine dair diyecek elbette ki çok sözümüz var. Festival 4 gün sürüyor ancak bu süre, içinde yoğun bir programı kapsıyor. Sadece Dersim merkezde değil, diğer birçok ilçede, Nazımiye, Ovacık, Hozat'ta da festival çerçevesince etkinlikler söz konusu. Tüm yıl boyunca yapılan hazırlıklar, dışarıdan festival için gelen binlerce insana Dersim'e ait bütün güzelliği o kısa süre içinde sunma imkanı verince haliyle tüm bir yıl o dört kısa güne sığmak durumunda kalıyor. Bizlere de diyecek çok şey düşüyor bu durumda. Hem Dersim'de

oturanlar hem de dışarıdan gelenler için festival, bu nedenle önemli bir yere sahip. Türkiye ve Kürdistan toprakları dışından, Almanya, Hollanda, Fransa gibi birçok yerden gelenler de ağırlıkta.

Festival için 24 Temmuz günü İstanbul'dan yola çıkıyoruz biz de. 3. kez bu yolculuğa şahit oluyorum. Her yıl olduğu gibi araçtaki herkes sevinç ve heyecan içerisinde. İlk kez gidenler de var her sene gidenler de. Bizdeki sevinç ise bu sene biraz daha farklı, çünkü kısa süre önce albümünü çıkaran müzik grubumuz Emeğe Ezgi Ovacık'taki festival etkinliğinde konser verecek. Yolculuğumuz araçtan kaynaklı bazı sıkıntıları da beraberinde getiriyor. Yolculuk gereğinden daha uzun sürüyor bu sebeple. 21 saatten uzun süren yolculuktan sonra Munzur suyu bize eşlik etmeye başlıyor. Doğanın onunla canlandığını, renklendiğini görüyoruz. Sabah 11.00 gibi, Dersim'e gidenler bilir, taş köprüden geçtiğimizde havasından görünüşüne kadar bambaşka bir coğrafyada olduğumuzu hissetmeye başlıyoruz. Merkeze 10 km kala yol ikiye ayrılıyor. Araç sola dönüş yapıyor, çünkü öncelikle Nazimiye'ye gideceğiz. Nazimiye bu sıralar önemli bir sorunla yüz yüze. Takip edenleriniz bilir son günlerde sermayedarların önemli bir kar aracı olan akarsular üzerine yapılan barajlar gündemde. Bunun önemli bir ayağını da Munzur oluşturuyor. Munzur üzerinde şu anda biri Dersim merkezde olmak üzere barajlar yapılmış ve halende yapılmaya devam ediyor. Bu barajlardan biri de Nazimiye'deki Peri Suyu Vadisi adı verilen yerde Munzur suyu üzerine inşa edilmek isteniyor. Bu bölgenin yöre halkı için değerli bir yanı var. Aslında Munzur'un Dersim için çok önemli bir yeri söz konusu. Yaşam adeta Munzur'dan doğduğu gibi bu akarsu üzerine kutsal değerler de atfedilmiş. Aynı zamanda barajlar sebebiyle akarsu kenarında yaşamını sürdüren onlarca kişi zorla yerinden ediliyor. Bu konuda orada yaşayanlardan biriyle konuştuğumda söyledikleri de işin bir başka boyutunu gösteriyor: "Burada herkes birbirine çok bağlı, barajlar yüzünden bizleri birbirimizden koparıyorlar, iletişimize de engel olmak istiyorlar. Bizim bağımızı koparmak istiyorlar." Dersim'in katliamlarla örülü geçmişiyle yoğrulmuş insanların gücünü bilen sermaye, bu gücü ortadan kaldırmak için

barajları da bir araç olarak kullanıyor aynı zamanda. Bölgeye devlet eliyle yapılan birçok unsur gibi bu da politik bir yaptırım. Bu sebeple barajlar çok büyük tepki topluyor. Peri Suyu Vadisi'nde yapılacak etkinliklerin amacı da baraj yapımına tepki çekmek. Biz de Nazimiye'ye indikten sonra vadiye doğru harekete geçiyoruz. Vardığımızda ise yemyeşil bir doğaya merhaba diyoruz. Sonrasında ise yürüyüşe başlıyoruz. 400'e yakın kişi baraj inşaatına doğru harekete geçiyor. En önde kadınlar pankartı tutarak "Munzur Özgür Akacak" "Munzuruma Dokunma" "Baraj Yapma Boşuna Yıkacağız Başına" sloganları ile inşaat şirketi önünde basın açıklamasını okumak üzere yürüyorlar. İnşaat çevresi kimsenin girmemesi için tel örgülerle çevrilmiş durumda. Etrafta ise bizlerden başka kimse görünmüyor. Ellerindeki kesicilerle kadınlar tel örgüleri keserek yolu açıyorlar. Yürüyüşe devam ediyoruz. Önümüzde 250-300 metrelik bir yol var. Bir süre sonra güvenlik güçlerini görüyoruz. Engel olmak istiyorlar ancak bir süre sonra korkudan olacak ki biri aracını bırakıp kaçıyor diğerleri geri çekilmek zorunda kalıyorlar. Yürüyüş şirket yetkililerinin olduğu binanın önüne gelince sona eriyor ve basın açıklaması okunuyor. Dönüş sırasında güvenlik güçlerinin sayılarını arttırarak karşımıza çıktığını görüyoruz. Bir süre sonra az önce yapamadıkları şeyi yapıyorlar, kitleyi dağıtmak için havaya ateş açıyorlar. Ancak bu durum var olan öfkeyi daha çok arttırıyor. Bu öfke ile inşaat malzemeleri ateşe veriliyor. Yaklaşık 2 saat sonra sloganlar eşliğinde etkinliğin yapılacağı alana geri dönüyoruz. Akşam Peri Suyu Vadisi'nde yapılacak olan konsere kalıyoruz ve Dersim merkeze geçmek için Nazimiye'ye doğru yola koyuluyoruz.

26 Temmuz festivalin ilk günü. Sabah erkenden Ovacık'a doğru yola çıkıyoruz. Ovacık Dersim'in önemli ilçelerinden birisi. Yaşamı sorgulayan ve değiştirmek için yola çıkanların çoğunlukta olduğu bir yer. Bu sebeptendir ki geçmişte devlet eliyle birçok katliam yaşanmış, köyler yakılıp yıkılmış, insanları işkenceye uğramış ve zorla göç ettirilmek istenmiş. Ancak tüm bu yaşananlar korku yerine o topraklara daha çok kök salınmasını sağlamış, bağlılığı daha çok arttırmış. Bir de Munzur'un doğduğu yer olunca Ovacık, oradan kopmak imkansız hale geliyor.

“Gözeler” adı verilen bu yer, tüm bir bedene kan pompalayan bir kalbi andırıyor. Dağın içinden çıkıp gelen su, birleşerek çoğalıyor ve o coğrafyaya can veriyor. Bazı yerlerde kayalıklardan çıkan suyun yanında dilek tutulup mumlar yakıldığını görüyoruz. Buradaki su hem çok soğuk hem de çok temiz. Çevresi ise oldukça serin. Kimilerinin kamp kurduğunu görüyoruz, kimileri ise piknik yapıyor. Festival süreci olması nedeniyle oldukça kalabalık. Özellikle şehir dışından gelenler var. Bazı yerlerden ise davul zurna sesleri geliyor, halaylar bu seslere eşlik ediyor aynı zamanda. Bazıları ise dağa tırmanıp suyun çıktığı yeri daha yakından görmek istiyor. Bizler de bu ortamın güzelliğini paylaşmak için oradakilerin yanına gidiyoruz, ikramları da geri çevirmiyoruz çoğu zaman da.

Akşama doğru Ovacık'taki etkinlik için yola koyuluyoruz. Konser Hükümet Konağı'nın olduğu meydanda. Burada da standlar kuruluyor. Ayışığı Sanat Merkezi olarak biz de standımızı açıyoruz. Şiir kitaplarımız, posterlerimiz ve Önsöz ile donattığımız standımıza zaman zaman oradaki insanlar geliyor ve sohbetler ediliyor. Akşam daha bir kalabalık oluyor meydan. Emeğe Ezgi'nin konser saatini heyecanla bekliyoruz. Çeşitli folklor ve tiyatrolardan sonra konserler başlıyor. Emeğe Ezgi sahnede yerini aldığı vakit bazılarımız önlere doğru gidiyoruz. Müzik grubumuzun bu etkinlikte yer alıp insanlara emeğin türkülerini, marşlarını okuyor olması bizim için büyük bir mutluluk. Heyecanımız çevredekilerin müzikle birlikte artan coşkusuna karışıyor. “Adım Deniz” parçasında çevredekilerin dikkatle sahneye odaklandığını görüyorum. Konser, türkülerden sonra halaylarla sona eriyor.

Bu yıl da standlar geçen seneki gibi Sanat Sokağı'nın olduğu yerde kurulmuş. Çeşitli siyasi yapılardan standların yanı sıra Mücadele Birliği ve Ayışığı Sanat Merkezi'nin standı da burada yer alıyor. Belediye binasının hemen yanındaki meydanda ise kitapçılar, takıcılar, otantik giysi satan tezgahları görüyoruz sırayla. Dikkatimi en çok renk renk yerel takı ve giysilerin oluşturduğu standlar çekiyor. Bunlara her yıl olduğu gibi bu sene de yoğun ilgi var. Merkez gündüz vakitleri epey kalabalık oluyor. Dersim'in nüfusu festival sürecinde nerdeyse iki katına çıkıyor. Yediden yetmişe binlerce insan şehri canlandırıyor. Konaklama açısından da pek zorluk yaşanmıyor, çünkü belediye bu açıdan çeşitli imkanlar sunuyor. Kimileri yurtlarda, otellerde konaklıyor, kimileri ise kendi imkanlarıyla ev kir alıyor. Ama kuşkusuz en güzeli sırtınıza çadırınızı alıp gitmeniz. Mavi Köprü'nün çevresinde Munzur 'un serin akan suyuna nazır ve doğa ile iç içe çadır kurmak için çok güzel yerler bulmak mümkün.

Merkezdeki festival programında paneller de söz konusu. Kadın sorunu, ulusal sorun, Dersim'in yerel sorunları üzerine neredeyse her akşam üzeri bir panel oluyor. Panellere olan ilgi ise konusuna göre değişiyor. Ama katıldığım kadın sorunu konulu panelin kalabalık olduğunu söyleyebilirim.

Son gün ise merkezdeki stadyumda yapılan konser birçok sanatçı ve grubun katılımıyla gerçekleşti. Festivale gelenler sanki bugünü bekliyormuş gibi akın akın stadyum alanına geliyordu.

Festivalin son gecesini Emeğe Ezgi'nin, yaktığımız ateş etrafında verdiği mini bir konser ile sonlandırmış oluyoruz. Getirirken epey zorlandığımız eşyalarımız bu kez yok denecek kadar az.

Munzur'un serin suyu, Dersim'in sıcak insanları ve edindiğimiz dostlarımızla vedalaşarak bir festivali daha geçirmiş olmanın sevinciyle yola koyuluyoruz.

“ Burada herkes birbirine çok bağlı, barajlar yüzünden bizleri birbirimizden koparıyorlar, iletişimize de engel olmak istiyorlar. Bizim bağımızı koparmak istiyorlar.”

ŞİİR YAZAMAMAK

Bana göre, şiir yazmak beynin gri kıvrımlarının, şiir yazma eylemine teslimiyeti veya diğer duyguların geçici de olsa izine ayrılması ya da geçici olarak şiir yazma duygusuna boyun eğmesidir. Elbette şiir imgesiz olamayacağı gibi düşüncesiz de olamaz. Tam da burada, Platon' un bir sözünü hatırlamakta yarar var. "Şiir büyük bir sözdür" der oysa ki şiir için yetersiz olan oldukça sefil bir sözdür bana göre. Ya da "Şiirin tanımı yapılsaydı yüzlerce tanımı olurdu" görüşü de şiirin beyinlere yolladığı ışık hızındaki lezzeti bu sözler ya da başka sözler tarifte kifayetsiz kalır. Şiiri en iyi tarif etme şekli TARİF ETMEMEK olmalıdır görüşümdedir. İşte burada tarifsizliği tarif etmek oldukça zor da olsa başarmak istiyorum. Bundan tam 33 yıl önce okuduğum ve bana şiir yazmamın AHMAKÇA bir eylem olacağına mahkum eden bu şiirden ezberimde kalanlar: "Gövdemin damından bir dal uzanır / bilirim özgürlüğüme kavuşmam / yaban tanrılarına yakardıkça ben./ Harcını ben kardım koca volvordun / ayaklarını ben parlatım vaşingtonun / Merdivenleri temiz tut dedi bana Sezar / işçiydim erhamlar yükseliyordu ellerimin altından..." İşte bu dizeler beni tam 33 yıl şiir yazmaktan uzak tuttu. Şu bir gerçektir ki, kendimi yetersiz görmemin zorunlu bir sonucu olmalı bu ertelenmiş şiir sevdam. Hiç geç kaldığımı düşünmüyorum, nasıl ki devrim ve sosyalizm yolunda mücadele ederken yaşlanmayı unutacak kadar tepeden tırnağa o muhteşem zafere odaklandığım gibi.

Şiiri ve düşünceyi hep birbirinden ayrılmaz ikili, kan kardeş görürüm. Çok sevdiğim bir söz vardır, "BANA ŞİİRLERİNİ OKU SANA KİM OLDUĞUNU SÖYLEYİM." Bu 33 yıllık şiirden uzak kalışımın buluşma noktasında, zihnimde SHEKSPEARE'den bir sahne canlandı. Sezar'ın senatonun sütunları altında kan revan içinde yattığını ve çevresindeki eli kanlı senato üyelerini görünce Antonius şöyle der " Ey düşünce yırtıcı hayvanların arasına mı kaçtın, biz insanları terk edip". Günümüz şairlerinin yaşadığı bu dünyada, düşüncenin ve düşünen insanların nasıl ağır bedeller ödediği, bunun içerisinde işkencelerden tutun ki, istilalar, işgaller, ilhaklar, sömürgeler ve vahşice sömürü uğruna işlenen cinayetler varken tabii ki şiir sınıfsal düşüncenin ana rahminden fıskırması bir başkaldırı şekli olmalıdır. Burada şiir düşünce ile cesaretle yolculuğuna devam etmelidir. Hem kültürel yaşam alanında hem de emperyalizm tarafından katledilen doğa için şiir asla tarafsız olmamalıdır.

Recep ÇÖL

Davudi Hüzünlerim

*İsyanımın
Burçlarından
İsyanlar döllendir.
Şifalı nefesinle
yüksele
umudumun filizleri
bilirim.
Asi akınlara
uğrayacaktır
hazine ambarlarımız,
sevdalım
cerrah- cerrah
yaralarımı
divana bırakmadan
saracaktı
infazın ziyade olmuş makamında.*

*Bu kaçınıcı kurşuna dizilişidir
nimet bahçelerimizin
bu kaçınıcı
ölümüdür,
sefaletim
dört kez laciverttir kollarında.
Zil- zurna
dizelerim
hasretinin merdivenlerinde
nöbetedir
eey kavgamın başkentinden
sürgün yemiş
gri sevdam.
En radikal
Pankartlarımla bekle beni,
Fırından yeni çıkmış
taze bir ekmek gibi
Kokan
davudi hüzünlerimle.*

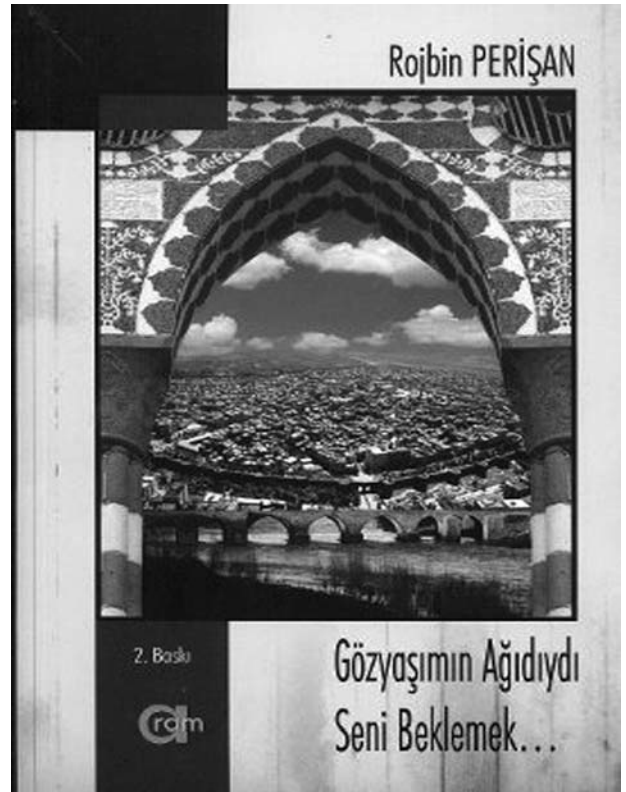
Ya özgürleşip seveceğiz ya da sevmeden öleceğiz

Bazen hiç gelmeyeceğini bildiklerimiz vardır, gittiklerinde dönmeyeceğini bildiğimiz, ama beklediğimiz. Çünkü beklemek umuttur geride kalanlara. Gözyaşı olsa da beklemek, umut olur, direnç olur ve vakti zamanı geldiğinde dirençle bekleyenler, beklenenlerin türküsünü söyler dillerinde. Irmak ırmak, dağ dağ dolaşır bu türkü. Ta ki herkes hep bir ağızdan bu türküyü söyleyinceye kadar.

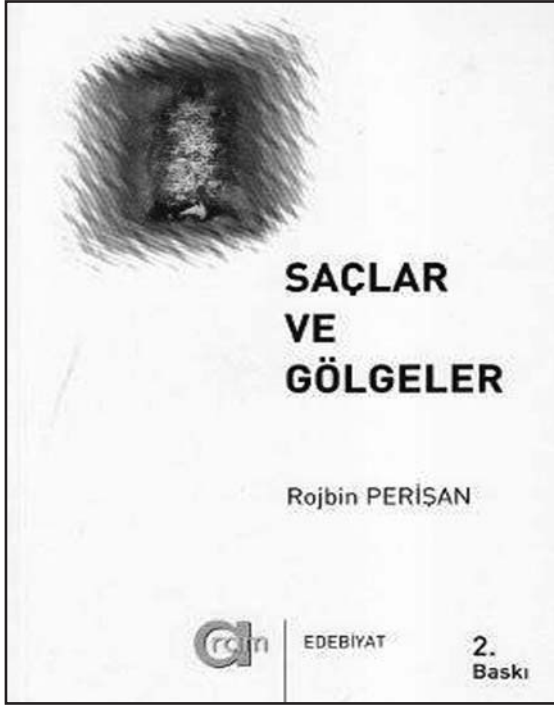
“Gözyaşımın Ağıydı Seni Beklemek” der yazar.... Üzerine söylenecek hiçbir şeyin olmadığı ama aynı zamanda söylenecek çok şeyin olduğu bir cümle bu. Kitabına bu ismi verirken kim bilir neleri hayal etti yazar? Gidenleri, bekleyenleri, türküleri, umudu...

Kürt halkının yıllardır yürüttüğü mücadelenin birikimiyle yazılan romanlardan biri. 90'lı yıllarda yükselen Kürt hareketini kitaptaki kahramanımız Sin ve arkadaşlarının yaşadıklarıyla görüyoruz. Bir Kürt kızı Sin. Kitabın başında ninesi ile başlayan konuşmasına tanık oluyoruz. O an beklenen birilerinin olduğunu öğreniyoruz. Bir süre sonra Sin'in birkaç sene evveline gidiyoruz. Arkadaşı Suna ile Diyarbakır'da gün be gün, sokak sokak koşturuyorlar. Kürt halkının devrim mücadelesini örnek için durmaksızın çalışan bu iki Kürt kızı karşılaştıkları birçok engele karşın dirençlerinden hiçbir zaman ödün vermiyorlar. Yazar romanında o yıllarda hem kendilerini hem de mücadeleyi daha ileriye taşıyacak olan Kürt kadınının geçmişte yaşadıklarını, gelişimini bizlere anlatmış oluyor aynı zamanda. Sin'in ninesi tarafından kadınlara dair anlatımları, Miran'ın annesinden duyduğu yaşam hikayesi Kürt kadınının gelişen ve değişen yönünü gösteriyor. Romanın bir bölümünde bir gün her ikisini de heyecanlandıracak bir görevi öğreniyorlar. Zor bir görev: Dağdan gelecek olan bir gerillanın şehirde saklanmasını sağlamaları gerek. Bunun için sıkı bir hazırlığa girişiyorlar. Güvendikleri insanlardan yardım istiyorlar. Tüm hazırlıklar tamamlanınca gerillanın gelişini bekliyorlar. Her ikisi de onu görecektir olmanın mutluluğunu taşıyor. Çünkü ilk kez bir gerilla ile tanışacaklar ve ondan dinlemek istedikleri çok şey var. Sonunda tanışıyorlar. İsmi Eşref olan bu arkadaşta ülkesini sevenlere dair umut somutlanıyor. Sin, onda, kısa süre önce dağa giden çok sevdiği kız kardeşi Zin'i de görüyor.

En küçüğünden en büyüğüne Kürt halkının özgürlük istemini bilince taşıdığını görüyoruz romanda. Sin'in bir sivil tarafından yakalandığında neredeyse öldürülecekken küçük bir çocuğun gösterdiği çaba ve ardından mahalledekilerin haberdar olmasıyla verdikleri tepki, kendi dilini konuşmak, kültürünü yaşatmak ve en önemlisi onurlu yaşamak adına her şeyi göze alan bir halkın ortak bilincini gösteriyor. Tüm bunların yanında bu mücadeleye ihanette bulunanların da olduğunu

Yarını daha güzel ve yaşanılır kılmak için yola çıkanlar adına, cezaevinde yaşanan tüm zorluklara rağmen, bizlere devrim mücadelesinde umudumuzu ve inancımızı pekiştiren böyle bir kitap sunduğu için yazar Rojbin Perişan'a çok teşekkür ediyoruz.

Roman sadece konusu itibariyle değil, dili ve anlatımı açısından da çok etkileyici. Söylenenlerin her biri ülkesini sevenlerin dağına, ırmağına, çiçeğine, havasına değmiş olsa ki roman şiir tadını veriyor her cümlesinde. Dilin akıcı olması, romanın hızla ilerlemesini sağlıyor. Bu da romanın bitmesini istemeyenler için zor oluyor tabii.

belirtiyor yazar. Küçük bir hatanın ölüm ile sonuçlanacağı bu yaşam, ihanetlerle kana bulanır bazen. Sin ve Suna'nın şehirde sakladıkları bir gerillanın yerinin tespit edilip hain kurşunlarla öldürülmesi yüreklerini dağlar. Başarısızlıklarının sonucu olarak gördükleri bu durum, onları derinden sarsar, aldıkları görevi başaramadıklarını düşünürler, oysa ellerinden gelen her titizliği göstermişlerdir. Ancak bir süre sonra ne yazık ki içlerinden birinin ihanetine uğradıklarını öğrenirler. En kötüsü de hala kim olduğunun bilinmemesidir, çünkü bu durum Sin'e herkesi şüpheli gösterir. Sin, güvenin en önemli unsur olduğu bu şartlarda herkese olan güvenini yitirir. Bir süre önce duygusal ilişki yaşadığı Miran da artık şüphelendiği insanlar arasındadır. Sin yüreğinin yandığını hisseder. Romanın ilerleyen bölümlerinde arkadaşı Suna da Miran da ortadan kaybolur. Hainin kim olduğu ise sonradan öğrenilir. Hain birçok görevde yan yana geldiği arkadaşı Yusuf'tur.

Romanın sonlarına doğru kendimizi Sin ve ninesinin yaşadığı mekanda buluyoruz. Sin tüm bu yaşananlardan sonra mücadeleye olan umudunu hiçbir şekilde yitirmemiştir. Ninesinden dinlediği hikayeler, köydeki gerilla cenazeleri, onların yaşam hikayeleri, söylenenler, verilen sözler Sin'i yaşama sınırsız bağlayan şeyler olmuştur. Ancak Sin her şeyini paylaştığı arkadaşı Suna'yı ve Miran'ı hiç unutmamıştır. Hiç unutmadığı biri de gerilla olan kız kardeşi Zin'dir. Ona, gittiği günden beri haber alamadığı için büyük bir özlem duyar. Yaşayıp yaşamadığını bile bilmez. Ama onu beklemeyi bırakmaz.

Romanın sonunda köydeki öğretmen arkadaşı Sin'e bir mektup getirir. Sin şaşırır, bir yandan da heyecanla mektubu açar. Önce bir fotoğraf görür. Fotoğrafa bakınca donar kalır. Çünkü kız kardeşi Zin ve Miran gerilla kıyafeti içinde kollarına asılı silahlarıyla birbirine sarılmış durumda Sin'e gülümseyerek bakmaktadırlar. Sin, mutluluktan gözyaşlarını tutamaz. Umudu iki katına çıkar, çünkü bundan sonra artık iki kişiyi bekleyecektir...

Roman sadece konusu itibariyle değil, dili ve anlatımı açısından da çok etkileyici. Söylenenlerin her biri ülkesini sevenlerin dağına, ırmağına, çiçeğine, havasına değmiş olsa ki roman şiir tadını veriyor her cümlesinde. Dilin akıcı olması, romanın hızla ilerlemesini sağlıyor. Bu da romanın bitmesini istemeyenler için zor oluyor tabii.

Yazarın ismi Rojbin Perişan. Onun ismini söylemeyi sona bıraktım çünkü ona iletmek istediğimiz mesajlar da var. Yazar 1991 yılında Kürt Ulusal Mücadelesine katılmış ve 1992 yılındaki Newroz kutlaması sonrası tutuklanmış. Şimdi Mardin E Tipi Kapalı Cezaevinde. Biz onu, Gözyaşımın Ağıydı Seni Beklemek romanıyla tanıdık. Ancak Saçlar ve Gölgeler adında bir romanı daha var. Kürt kadınlarının yaşamlarından örnekler sunduğu bir kitap. Aynı zamanda şiir de yazıyor. Romanındaki şiirsel ifadeleri de buradan geliyor olsa gerek. Önsöz'ü kendisine de ulaştırmaya çalışacağız. Umarım kitabı için yaptığım bu kısa değerlendirmeyi beğenir. Şayet bir hatam varsa da şimdiden özür diliyorum kendisinden. Ancak biz kendisini daha yakından tanımak ve şiirlerini de okumak isteriz. Bu arada Gözyaşımın Ağıydı Seni Beklemek adlı romanı elimize geçtiğinden bu yana, başka bir nüshası da olmadığı için, birçoğumuz tarafından sırayla okundu ve sırada da daha çok kişi var.

Yarını daha güzel ve yaşanılır kılmak için yola çıkanlar adına, cezaevinde yaşanan tüm zorluklara rağmen, bizlere devrim mücadelesinde umudumuzu ve inancımızı pekiştiren böyle bir kitap sunduğu için yazar Rojbin Perişan'a çok teşekkür ediyoruz.

Türkülerin hiç susmayacağı bir dünyayı kucaklamak umuduyla... Sevgiyle...

Yoldaşım... Canım... Her şeyim...

Yoldaşım, canım, her şeyim... Seni merak etmek korkunçtu... Hepinizi merak etmek korkunçtu... Yaralananları ve sonsuzluğa gidenleri öğrenmekte... Önce aralıkların listesini gördük, uzayıp giden bir liste... Uzadıkça yürekte dayanacak güç kalmıyordu "ama" diyordu insan yine de "demek halâ yaşıyorlar..." "demek halâ hayatta kalma şansın var". Sonra bir başka liste... İsimler sıralanıyor alt alta. Bu öylesine itici ve öylesine soğuk sıralanış, sıradaki her ismin karşısında kahredici o dört harfli sözcük, açılan bir parantez, parantezde kurşun, yanık gaz... gaz, yanık, kurşun.... kurşun, kurşun, yanık... İsimler sıralanıyor. Tanıdık tanımadık yüzler, bildik bilmedik yürekler, dost isimleri... Murat'ın ismi... Yoldaşım, canım, her şeyim... Yaşadıklarımız korkunçtu, yaşayacaklarımız belki daha korkunç olacak ama bu, o güzel gün daha da yaklaştı demek...

O altı bayanımız aklımdan çıkmıyor. Şefinur'un camdan el sallayışı, Seyhan'ın gülümseyişi, zafer işareti... Sonra Özlem, sonra Nilüfer, sonra Gülseren, sonra Gülser... Birden bire, bir anda gözlerimizin ö-nünde tüm camlardan birden yükselen ateş... Sonra ne o el sallayış, ne o gülümseyiş... Bir anda oldu, her şey bir anda oldu... Kan yağmurlarına aldırmadan cama fırladım, bağırdım, bağırdım! Ses veren yok, alevlerden ses gelmiyor... alevler... Çok değil az önce üst katta kıl payı kurtulduğumuz alevler... "Kurtulduğumuz" Bu kelime ne kadar ağır, bu kelime ne kadar kahredici, bu kelime kurtulamayanlar karşısında ne kadar haksız ve ne kadar a-cımasız...

Yoldaşım, canım, her şeyim... Büyük bir gürültüyle ilk anda uyandığımda ışığı açmamla yağın kurşunlar arasında aklıma ilk gelen, yoldaşlarım... Yaptığım her şeyde, yaşadığım her saniyede bir an bile aklımdan çıkmayan ve acı bir sezgiyle onların başında aynı ölümün dolaştığını anladığım an daha güneş doğmamıştı. İşte o an ateş, gaz, duman ve kan yağmurları arasından bizim zilin çaldığını duydum.. Ulaşmak, delicesine bizimkilere ulaşmak için çırpınan kalbim o an durdu. O an her şey sanki bir değnek dokunmuş gibi dondu; ne gaz, ne duman, ne a-teş, ne kırılan duvar, dökülen taş sesi... O an karanlığın içinde kulaklarımda sadece uzayıp giden zilin sesi... Fatma'nın gayri ihtiyari yerinden fırlamasıyla ileri atıldım ve kolundan yakaladım; "Nereye gidiyorsun!..." "Ne bileyim ben!" dedi şaşkın bir ifadeyle: "Belki Murat Ördekçi gelmiştir..." Sarıldım ona, sımsıkı sarıldım Değnek

dokunmamıştı, karanlığın içinde çalan zilin sesi, kurşun, gaz, duman, kırılan duvarlar içinde sarıldım: "Ördekçi ne arasın Fatma, Ördekçi ne arasın!..."... Ördekçi... Murat, Murat'ımız...

Yoldaşım, canım, her şeyim... O anda belki vurulmuştu Murat, belki vuruluyordu, belki diyemiyordum artık. Çünkü öyle değilse bile kesin vurulacaktı... Sonra o zilin sesi, çıkan yangından dolayı kısa devre yapan o zilin sesi hiç susmadı, susmadı saatlerce ve sürüklenerek, dövülüp, dipçiklenerek götürüldüğümüzde bile arkamdan uzaklaşan sesini duydum.. Çağırın kim!, Çağırın kim. Ama çağırın Ördekçi değil, o Şerifin kollarında vermiş son nefesini... O an bu kahredici gerçeği bilmiyorum...

Boş bir salondayız. Yaraklarımızı biz bile tanıyamıyoruz. Yıllardır yanyana olduğumuz insanlar hem de... Üstümüz ıslak ve durduğumuz her yerde küçük bir göl oluşuyor... Arkadaşlar gidiyor birer birer hastaneye. Bir kısmı da ringlere götürülüyor ama biz bilmiyoruz. Sonunda beş kişi kaldık. Bir pencere kenarına yaklaştık. Pencerenin hemen önünde ince bir yol, yolun karşısı bir uzun duvar, duvarda rakamlar 18-17,16-15, 14-13, 12-11,... İlk defa havalandırma duvarlarımızı dışından görüyorum. Çatılarda askerler, demek sürüyor... 18-17'nin duvarı delik, çerde hiç kimse görünmüyor. Sonra dışarda bir hareketlilik başladı. İki itfaiye a-racı geldi önce, sonra aynı yola sıra sıra askerler dizdiler. Öylece donmuş izliyoruz. Kara bir delik açtı iş makinası 16-15 havalandırmasının dış duvarından... Sonra bir merdiven dayadılar dışarıdan... Kızlar bağıyor "Bu sizin Muharrem!" Koşuyorum göremiyorum. Delikten sedyelerle yaraklar veriliyor dışarıya... Sonra arkada uğraşırken "Aa! bak işte Cuma!" diyorlar, koşuyorum cama, yapışıyorum cama, göremiyorum. Ama içeriden birileri görünüyor, bak iki kişi sedyeye yaralıları veriyor. İki kişiden biri bizim İbo, öteki Kenan. Nasıl da rahat yüzleri var, nasıl da ı-sıklı... El sallıyoruz, işaret yapıyoruz görmüyorlar. Kenan daha Seyhan'ın öldüğünü bilmiyor, Kenan 12 gün sonra öğrenecek Seyhan'ın yaşamadığını... Arkasından Savaş, Savaş bilmiyor Nilüfer'in o ince gülümseyişinin artık gerilerde kaldığını...

İşte İbo bizi farkettiler, el sallıyor, gülümsüyor. Kenan el sallıyor, Ramazan, Hasan Demir, Nizam, demek 12. koğuş 15-16'da... Kenan eliyle işaret yapıyor, altı işareti yapıyor... Altı... Ne demek altı? Altı ne? Altı kim? Hemen yanımdaki pencere, camları kırık ve ben bir boşluktan faydalanıp şaşkınlıktan kimse ne olduğunu anlamadan koştum o cama: "İboo! İboo! Bizden altı kişi gitti İboo!" Saçımdan tuttular. "İboo... altı kişi gitti bizden! Yaktılar... Yaktılaaar!" çekiyorlar. 'Devrimci Tutsaklar Tes....' ağzım kapatıldı... götürüldük... Artık onlara seslenmek mümkün değil... Onlar sesimi belki duydu, belki duymadı... Uzaktan o numaralı duvarın tepesini görüyorum. 15-16'nın orda... O duvann üzerinde kuşlar. Hepsi de güvercin, bir havalanıp, bir konuyorlar... Rüzgar yangın dumanlan vurdukça uzaklaşıyorlar, sonra inatla ve ısrarla topluca gelip aynı yere konuyorlar. Kuşlar bırakıp gitmek istemiyorlar.

Gazeteler gezdiler, yaşadığımız yerleri... Gazeteciler gördüler görmek istedikleri şeyleri... Sonra bir küçük kedi gördü gazeteciler, dolanıyormuş yanan koğuşların içinde... Sonra havalandırma duvarının üzerinde güvercinleri gördü gazeteciler. Günler geçmişti oysaki, demek gitmemiştiler. Belki de bekliyorlardır halâ güvercinler. 15-16 havalandırmasında bir el onların kafesinin kapılarını açtı. Havaladırmada halay çekiliyor, zeybek oynuyor birkaç kişi. Yanan koğuşların arasında final halayı çekiliyor, marşlarla... Tepedeki-ler şaşkın, tepedekiler artık bitti gözleriyle bakarken ne olduğunu anlayamıyorlar. Halay çekiliyor, kuşlar havalanıyor, sonra kan yağmurlan... Topluca üzerlerine yağın kan yağmurlan, Cengiz ve Mustafa Yılmaz yan yana... "Mustafa, Cuma'nın kollarında ölümsüzleşmiş" diye duyduk sonra... Sonra "1. ekipten Ökkeş, Murat tam önümüzdeydi, siper etmişlerdi" denildi bir mektupta... Murat bir buçuk saat yaralı kalmış, bacağınanmış yarası, a-tardamardan... Bir buçuk saat oluk oluk akmış canı... Selam söylemiş hepimize, tek tek isimlerimizi saymış...

Yoldaşım...

CANIM... HERŞEYİM...

Yıkılan Duvardan Yayılan Işık

Elifcan

Tarihte öyle anlar vardır ki, kendinden önce biriken her şeyi toparlar, tüm duyguları birleştirir. Bir patlamadır sanki yaşanan. Nasıl bir yanardağın patlama seviyesine gelişi ağır ağır birikim sonucusuysa ve patlama anında tüm birikintileriyle yeryüzüne çıkıyorsa, işte öyle... 19-22 Aralık günleri de işte böylesi önemli günlerden biridir. Tüm devrimci tutsakların tek bir bedene dönüştüğü, kimi az, kimi çok, ama hepsi bir bütünün parçası olarak, biriktirdiği, yeşerttiği ne varsa hepsini ortaya sunar... Zindanlar savaşında pek çok deneyim ve bilgi sahibiydik. Onlarca yıllık deneyim 19-22 Aralık günlerini şekillendirdi. Cüret ve kararlılık, teslim olmama 20 cezaevinde birden sınanıyordu. Her türlü vahşet ve katliama bilinç ve yürekle karşı koyuyorduk. Elimize geçirdiğimiz her şey silaha dönüşüyordu. Korku çekilmmişti inine. Biz kazanacaktık, başka bir alternatif yoktu. Devrimci tutsakların direnişi, umut olacaktı, o büyük gün için büyük bir adım. Aradan yıllar da geçse yaratılan kahramanlık destanı dilden dile dolaşacaktı. Tarih yazıyorduk, her birimizde bunun haklı gururu içindeydik.

Çanakkale E Tipi Cezaevinde siyasi tutuklular B, C ve D blokta bulunmaktaydı. B bloktaki iki koğuştaki kadınlar C ve D blokta ise erkek tutsaklar. Operasyon başladığında B bloktaki kadın tutsakların bulunduğu spor salonunun alt katına tüm ölüm oruççuları toparlandı. Çekileceğimiz son yer orası olacaktı. Genel olarak koğuştaki iki katlı idi. İkinci katta bloklara üstten girişler vardır. Operasyon başladığında biz yalnızca alt ana maltayı kontrol altında tutabiliyorduk. Üst maltaya idare ve adli kısım tarafından (E blok) askerler girmişlerdi. Bizim bulunduğumuz alt kat ana maltanın idareye bakan ve E blok ve mutfak tarafına bakan iki kısım kapısında karşılıklı barikatları kurmuştuk. Kadın tutsakların kaldığı B bloktaki koğuştaki idare kısmından giriş bulunmaktaydı ve oraya da barikat kurulmuştu.

Ana maltanın alt kısmındaki barikatı kurarken, idaredeki kapının arkasına askerler kum torbalarıyla siper hazırlıyorlardı. Barikatlarımız kurulduğunda askerlerin siperleri de hazırlanmıştı. Ve komutanları megafonla sadece arama yapmaya geldiklerini, bir sorun çıkmasını istemediklerini vs. söylüyordu. Arama yapmaya sabaha karşı 4.45 sularında gelmişlerdi! Ve arama yapmak için önce kendilerine siper hazırlıyorlardı! Robokop kıyafetleri ve uzun namlulu silahlarıyla sesleniyorlardı. Sadece arama yapacağız! (Günlerdir böyle bir katliamın hazırlığında oldukları yansıyor basına. İlk anda başka cezaevlerinde de operasyon olup olmadığını bilmiyorduk, ama kısa bir süre sonra tv'den 20 cezaevine birden operasyon başlatıldığını öğrendik.) Bize bir şey olsun istemediklerini ve bundan dolayı teslim olmamız gerektiği söylüyordu. Mantıksız cümleler kuruyordu. Bizim barikattan da bir yoldaş çağrı yaptı askerlere, silahlarını komutanlarına yönelmeleri gerektiğini, eğer bize yönelirlerse karşılığını alacakları üzerine. Teslim olun çağrılarını 'bize ölüm yok', 'devrimci tutsaklar teslim alınamaz' slogan-

ları arasında kayboluyordu. Barikatlarımızı kurduğumuzda marşlarımız daha bir coşkun ve gür sesle söylenmeye başlamıştı.

Fidan Kalşen... Fazla sohbetimiz olmamıştı. Ölüm orucu ekibinde yer aldığında tanımıyordum bile. Ara sıra sabah voltaları için Berna'yla (Berna Saygılı Ünsal, 1. ekipte yer alıyordu. Daha sonra tahliye oldu. 2005'te Mercan vadisinde 16 yoldaşıyla katledildi) birlikte bizim havalandırmaya gelirlerdi. Hemen arkadaşlarla birlikte eşlik ederdik onlara, kalabalık bir volta atmaya başlardık. Dersimli, hemşire olduğunu o zaman öğrenmiştim. Sohbetlerimizde sıcak, içten davranışlarıyla hemen öne çıkardı. 19 Aralık sabahı saat 7'yi biraz geçerken Fidan Kalşen'in "feda eylemi" yapacağı açıklandı. Kısa bir süre sonra işte Fidan geliyordu. Kırmızılar içinde, alın bandını takmış bir düğüne gider gibi geliyordu, elleri kınalanmış. Öyle mutluydu ki, sekerek önündeki engelleri aşıyor, bir yandan da, "bana bu görev verildiği için çok mutluyum. Partimi, halkımı sizleri çok seviyorum" diyordu. Yüzündeki hiç solmayan gülümseme ve gözleri daha da canlanmış, ışık saçıyordu adeta. B bloğun maltaya açılan kapısından çıkmış, hızla ilerliyordu, öyle sabırsız görünüyordu ki. Enerjisi hepimize yayılmıştı. Maltanın üst kısmındaki barikatın yarısı açıldı. Fidan askerlere konuşma yapmaya başladı. Operasyonun durdurulmasını ve çekilmelerini istedi. Kendi iradesiyle bu eyleme karar verdiğini açıkladı. Konuşması bitince taşın üzerinden aşağıya indi. Karşı taraftaki askerler kameraya çekmeye devam ediyordu. Fidan sanki sıradan bir iş yapıyormuşcasına üzerine "yanıcı sıvıyı döktü bir çakmakla ateşe verdi kendini. Ne yapacağımızı bilemeden düşmana olan öfkemizi kapılara vurarak çıkarıyorduk sanki. Bir arkadaş, "arkadaşlar, sloganlarımızla uğurlayalım" diye seslenince, başladık sloganlarımızı haykırmaya. Uzun süre dimdik ayakta idi. Ölüm orucu eylemini "feda"yla birleştirmişti. Tüm gücünü bu eyleme saklamışcasına tek bir kıpırtı dahi olmadan dimdik duruyordu ayakta. Malta elektrikler kesik olduğundan karanlıktı. Fidan'ın zafer işareti yapmış ellerini ve tavana yansıyan ışığını görebiliyordum. İradenin nelere kadir olduğu apaçık ortadaydı. Son ana kadar ayakta. Yere düştüğünde elleri ve tüm vücudu ayaktayken nasılsa öyle kalmıştı. 7.27'de ölümsüzleştğinde sloganlarımızla uğurluyorduk

Fidanımızı. Sedyeye konulup, kızıl bayrakla örtüldüğünde eller üzerinde taşınmaya başlandı. Fidan'ın geçtiği yerde bulunanlar hemen yürüyüş kortejinin arkasında yerimizi alıyorduk. Alın bandını, zafer işareti yapmış ellerini görüyorduk, zaferi gösteriyordu elleri. Sloganlarla arkasından ilerledik B blok kapısına kadar. Ölüm Orucu eylemcilerinin bulunduğu spor salonuna götürüldü ve yoldaşları ayrıca onun için bir tören yaptı.

Operasyonu durdurmak için Fidan kendini öne atmıştı. Diğer cezaevlerinde de ölümsüzleşenlerin haberleri geliyordu. Tüm tutsaklar tek bir yürek olmuş, kahramanlarının bıraktığı emaneti taşır haldeydi.

Maltadaki üst barikatı yeniden kurmuştuk. Asker "şoku" atlatınca yeniden saldırı, kendine gedik açmak için uğraşmaya başladı. Üst kat maltadan D-3 koğuşuna girmeye çalıştı. Koğuşun ikinci katındaki kapı zorlanmaya başlamıştı. Arkasına ranzalar çektik. Kaynak makinesiyle kestikleri kapı biraz aralanmıştı, aradan gaz bombası atılıyordu. Biz de "ses"ler çıkararak onların paniğe kapılmasına yol açtık. 10 kişi kadardık. Bizim varlığımız bir süre geri çekilmelerine yolaçtı. Sonra yeniden geldiler. Orada daha fazla durmamızın bir anlamı kalmadığından koğuştan çıktık. (Bizim için çok önemli değildi orası çünkü ana maltaya tek bir kapı açılıyordu.) Yine de onları orada rahat bırakmamaya kararlıydık. Ara maltadan girip, D3 koğuşunun alt katında bulunan televizyonu patlatmaya karar verdik. Mazgal deliğinin hemen yanında bulunuyordu televizyon. Yaktığımız ateşi delikten içeri attık, bir patlama gerçekleşti. Koşarak çıktılar üst kata. Komutanlarının korkusundan olacak ki bir süre sonra geri döndüler. Ve ana maltaya açılan kapıyı kaynak makinesiyle sökmeye çalıştılar. Bu kez kapıdaki mazgalı açıp içeri yanan çaput attık, tam kaynak makinesinin üzerine. Yeniden korkuyla geri çekildiler. Ve tekrar geri döndüler. Bir yoldaşın, arkasına dönüp "Benim MP 5'im verin" demesi üzerine (o kadar ciddiye aldılar ki) tümünden terkettiler. Yaptıkları işin anlamsızlığı ortadaydı oysa ki, kapı açıldığında bizlerin arasına ilk kim girebilirdi ki! Bunu sonradan düşünmüş olacaklar ki bir daha gelmediler, o kapıya. Kaynak makinesinin tüpü de orada kalmıştı. Biraz daha ateşle uğraşıp patlatmaya çalışıldı, ama nafiye, patlamadı.

Bizim için asıl tehlike ve geri çekilmemize

yolaçacak yer D5 koğuşuydu. Çünkü oraya girdiklerinde maltanın bir bölümünün kontrolünü ele geçirebilirlerdi. Elimizdeki alanları tutabileceğimiz kadar tutmalıydık. Bu yüzden D5'e bir ekip çıkarıp yakmaya karar verdik. Ancak içerisi gazla dolu olduğundan ateş uzun süreli yanmıyordu. Ses çıkararak korkutmaya çalıştık. Sonra geri döndük, yapabileceğimiz pek bir şey kalmamıştı. Kapıyı maltadan kilitledik. D5'in kapısı ana maltanın alt kısmına kurduğumuz barikatın altında kalıyordu. C blokla D blok arasında bulunan kısım kapısına yeni bir barikat kurmaya başlanmıştı, geri çekiliğimizde gideceğimiz barikat orası olacaktı. 20 kişi kadar D5'in orada ve ilk barikatımızda beklemeye başladık. Koğuşun kapısındaki mazgal kapağını açıp içeriyi kontrol ediyorduk. Bir ara kapağı açtığımızda G-3 (veya başka uzun namlulu) silahıyla robokop kıyafetli asker duruyordu karşımızda. Kendi attıkları gazbombalarına karşı gaz maskesini de takmıştı. Ateş etmeye başlamıştı, içeriden. Mazgaldan geçen kurşunlar üzerimize yağmaya başladı. Mazgalı kapattık. Başlangıçta kapıdan kurşunlar geçmiyordu. Sonra silahını değiştirmiş olmalı, çünkü kapının her yerinden kurşunlar gelmeye başladı. On kadar arkadaşın atış menziline geçerek gelmeleri gerekiyordu. Onları kurşunlardan korumak için ranzaları ters çevirerek yol açmaya çalışıyorduk. Ateşe ara verildiğinde hızla geçilebiliyordu. Ama bu ara çok kısa oldu. Bu arada yerden seken kurşun Dursun Önder isimli arkadaşın kafasının sol yanından sıyrarak geçti. Üç gün boyunca üç kez kafasından hafif sıyrıklarla yaralandı. Edirne F tipi cezaevine götürüldü. Bir süre sonra tahliye oldu. Tokat'ta girdiği çatışmada katledildi. Barikattaki tüpler alt barikata taşındı. Ve başka yaralanan arkadaş olmadan, boşalan barikat ateşe verilip geri çekildi. Ateş askerlerin girişini engelliyordu. Gerek gaz bombalarından gerekse alev almayan ateşten yükselen dumanlardan gözgözü görmediğinden gelemiyorlardı. Mümkün olduğunca karşı karşıya gelmemeye çalışıyorlardı. Önce gazbombaları sonra ateş ederek ilerliyorlardı.

Saat öğleyi geçmişti. Koğuşlardan girmek artık onlar için avantajlı değildi, barikatı da yaramadıklarından, bizim bulunduğumuz ana maltanın üstünden kompresörle delik açmaya başladılar. Açılan tek delikten gazbombaları atıyorlardı, onla-

rı yavaşlatabilmek için elimizdeki tüm imkanları kullanıyorduk. Açılan deliğin altına su dolu leğen koyduk, gazbombasını etkisiz hale getirmek için. En kısa zamanda sonuç almaya çalışıyorlardı. Gerek sayıca, gerek ellerindeki olanaklar bakımından bizden kat be kat üstün durumdaydılar. Ancak bizim için hiç farketmiyordu. Çünkü haklı olan bizdik. Haklılığımızı tarihten alıyorduk. Tarih bizden yana ilerliyordu. Saldırıları da bu yüzden değil miydi? "Hayata Dönüş" koymuşlardı operasyonun adını. Onların hayatına dönüş! Önce cezaevlerini devrimci öncülerini teslim alıp, sonra emekçi halkın yükselen eylemliliğinin önüne geçmek. Kendi sistemlerini, özel mülkiyet sistemini yaşatmak bir süre daha. Aslında hayata dönecek olan onlardı!!! Onların estirdikleri bu terörün önüne geçmek bizim direnişimizi sürdürmemizle bağlantılıydı. Ne kadar uzatırsak onları ne kadar köşeye sıkıştırırsak, dışarıda da umut yaratabilirdik. Güç dengelerinin böylesine eşitsiz olduğu bir koşulda, teslim olmaktansa ölmeyi tercih eden devrimci tutsakların varlığı dışarıdaki ezilen güçleri biraraya getirip, ileri atılmalarını sağlar.

Ağır ağır geri çekiliyorduk. Spor salonuna kadar geldiğimizde akşam saatleri olmuştu. Yürüme mesafesi olarak iki dakikalık alanı 12-15 saatte anca gelebilmişlerdi. Tam koğuş çatılarının üzerinde uzun namlulu askerler vardı. İftar saatleriyle birlikte ara verdiler operasyona. Anlaşılan nasıl ilerleyeceklerine karar vereceklerdi. Spor salonuna üst kat maltadan giriş yoktu. Bizim elimizde B1 koğuşu ve spor salonu vardı. Gece B1 koğuşunu da kullanamaz duruma gelmiştik. Spor salonunun üst katından duvar kırmaya karar verdiler. Onlar duvarı kırmaya çalışınca bizimkilerde tam karşısından duvara vurmaya başlayınca geri çekildiler.

Ortalık sakinleşti. 6 yoldaş birarada konuşmaya sohbet etmeye başlamıştık. Ne, nasıl oldu, bundan sonra ne yapmamız gerektiği üzerine. Sonrası eğer sağ kalanımız olursa açlık grevine başlayacak ve bir süre sonra ölüm orucuna kimlerin gireceği belli olur demiştik. Sonra... Sonrası nasıl olacaktı. O sırada pek düşünemiyordum "sonrası" üzerine. Sağ mı kalacaktım... Daha öncesinden üç kişilik özel birim üzerine hayaller kurardık. Dışarı çıktığımızda "özel"imiz olacaktı, salt cezaevleri konulu çalışma alanı olan. Özel'imiz yine olacak, adımı ise ölümsüzleşenlerimizden alacak... Fazla uzatmadan

sohbetimizi, alt ve üst katta nöbet tutacak yoldaşlar ayrıldılar. Ama ayrılmadan önce birbirimizle vedalaşalım” denildi. (Kim söyledi bilmiyorum, belki de kimse böyle bir şey dile getirmedi. Sadece o an hepimizin aklından, bir daha karşılaşamama düşüncesi geçti.) Birbirimizle kucaklaştık, bir gün mutlaka görüşecektik... Sonra diğer dostlarla vedalaşmaya başladık. Herkes birbiriyle vedalaşıyordu... Okan'ı (Okan Ünsal, Mercan vadisinde katledildi 16 yoldaşıyla birlikte) Eşinin, yoldaşının ölüm orucu eylemcisi Berna'nın yanındaydı, sohbet ediyorlardı. Kucaklaştık. Ölüm oruççularını iyi korumalıydık, bizden önce onlara bir şey olmama-lıydı. Biliyordum Okan Berna'ya iyi bakacaktı, ama yine de ona sarılırken “Berna'ya iyi bak” sözleri döküldü dudaklarımdan... “Kendine de iyi bak” Ne söylenebilir ki bu kucaklaşmalarda... Sözler anlamsız kalmaz mı, asıl sezgidir söze bürünen. Ölüm öylesine yakınımızdaydı... Sultan Sarı'yla da son defa orada vedalaştım. Ölüm beni alır kollarına sanıyordum, yanılmışım. Sultanımız kucaklaştı ölümle... sevdasıyla yanyanaydı... Minicik bedeninde ki kocaman göğüs kafesine bir gaz bombası çarpmıştı, üçüncü gün... “Ayakta ölmeye” diyerek çıkmadan bir saat kadar önce...

Radyolardan ölüm haberleri geliyor... Bayrampaşa'yı ele geçirdiklerini zafer nidalarıyla duyuruyorlar, 30 ölü deniliyor. 30 insan... Kimler... Birçok tanıdık yüz geliyor gözlerimin önüne... Kimler var...

Radyolardan haberler geliyor... 20 cezaevinden sadece 2 cezaevi kalmış. Ümraniye, Çanakkale... Kendi kendimize Ümraniye'yle yarışmaya başlıyoruz. En son buraya girebilecekler...

Radyodan haberler geliyor... Ankara'da yapılan yürüyüşe saldırı, yaralılar varmış...

Radyodan haberler geliyor... Polis otosu tarandı... İşgaller yapılıyor... Dışarısı bizimle birlikte onlar için uzatmalıyız.

Radyodan ölüm haberleri geliyor... Operasyonlarda ölü sayısı...

Bizim buradan ancak ölümü çıkarırlar... Marşlar söylüyoruz... Bir ateş etrafında halaylar çekiliyor. Bu halay, Ulucanlardan taşındı buraya... Bu halay zafer halayı... Bir arkadaş bir mermi de benden aslanım şiirini okuyor...

Ara ara bir araya geliyoruz yoldaşlarla. Bazen biz nöbetçilerimizin yanına gidip ne var ne yok

diye soruyoruz, bazen fırsat bulduklarında onlar bizim yanımıza geliyor... Her an bir arada olmak istiyoruz ama mümkün değil. Biz de gecenin ilerleyen saatinde üst kata çıkan merdivenlerin tam orta yerine karton atıp oturduk. Hava çok soğuk, ama pek fazla duyumsamıyoruz. Biraz uyuyalım diyoruz, gücümüzü toparlamak için. Bizi almaya geldiklerinde ölümüne karşı koymak için güçlü olmalıyız... Ama uyku girmiyor gözlere, merakla nöbetçilerin yanına gidiyoruz ara ara... Arada kısa süreli dalsak da uyumak mümkün değil.. Ortalık çok sessiz. Ne planlıyor olabilirler... Hangimiz en çok hangi şarkıyı seviyoruz. Gecenin sessizliğinde konuşacak çok şey var, fısıltıyla sohbet ediyoruz...

Sabaha karşı (20 Aralık) saldırı yeniden başladı. Spor salonunun üst katına yüklenmeye başladılar. Elden geldiğince geri püskürtülmeye çalışılıyor. İş makineleriyle duvarları yıkmak için ilerliyorlar. Makinelerin önüne ellere ne geçerse atılıyor. Kepçenin şoförü kaçıyor bu yağmurdan. Ona destek için çatının üzerinden asker ateş açmaya başlıyor. Siper alıp beklemek dışında yapılacak pek bir şey yok. Yine de askerler ilerliyemiyor. Öğle saatleri, üst kattan geri çekiliyoruz. Sadece spor salonunun alt katındayız, ama yine de üst katı tam olarak bırakmış değiliz, bu yüzden üst katı ele geçiremiyorlar gün boyu. Korku hareketsiz kılıyor onları. Korkuyorlar, bunca uğraşa rağmen teslim olmayışımızdan. Korkuyorlar, bilmediklerinden ne için savaştıklarını...

Üst katı tamamen bıraktık bir süre sonra. Alt katın camları atılan bombaların etkisiyle kırılmıştı. Sağlam kalanları da biz kırdık ki üzerimize düşmesinler. 100'den fazla tutsak biraradaydık. Spor salonunun alt katı iki bölmeden oluşuyordu. En korunaklı alana battaniyelerden çatır kurulmuştu ölüm oruççularının gazdan etkilenmemesi için. Bir bölüm gazla dolunca, diğer bölüme (kapı boşluğu var iki bölüm arasında) geçiyorduk. Akşam saati yine ara veriliyor. Kullanılan gaz bombaları çeşitli çeşitti. Sinir gazı da vardı atılanlar arasında. Benim dışımda tüm yoldaşların durumu iyiydi. Birkaç arkadaşla birlikte bütün gün atılan gaz bombalarını etkisiz hale getirmek için koşturdular. Tatlı bir yorgunluk vardı üzerlerinde. Mutlulukla parlıyordu gözleri.

Üçüncü gün, savunmamız için elimizde pek bir şey kalmamıştı. Düşman daha yoğun saldırıya

geçti. Üst katın zemininde kompresörle delikleri açtılar. Onlarca delik oluşmuştu, bombalar, kurşunlar yağmur gibi yağmaya başladı. Gaz bombalarını attıktan hemen sonra deliği kapatıyorlardı. (Sonradan öğrendiğimize göre 5.048 gaz bombası kullanılmıştı, kimi küre, kimi uzun silindir şeklinde bombalar) Bir süre sonra kapaklar yeniden açılıp ateş edilmeye başlanıyordu. İki bölme arasında yer değiştirmeler sıklaşmıştı. Ara verdiklerinde biz de marşlara başlıyorduk. EMEP'li arkadaşlar çıkacaklarını açıkladılar. Gitmek isteyen gidebilirdi, kimse zorla böylesi bir tarihi yazamazdı. Gittiler. Hep birlikte Enternasyonal'i söylemeye başladık, zafer marşları söyleniyordu. Biliyorduk ki çıkanların olmasından umuda kapılıp, daha da vahşi bir şevkle saldıracaklardı. Öyle de oldu. Teslim olun çağrılar artmaya başladı. Ancak bizim coşkunluğumuz öyle kırılmazdı.

Radyolar susmuştu... Ümraniye ne olmuştu acaba... Radyolar susmuştu... Dışarda neler oluyordu?

Tek bir haber alamasak da biliyorduk, “tüm gözlerin çevrildiği yerdeydik” Marşlarımız daha gür çıkıyordu, sloganlarımızı haykırıyorduk. Aklıma okuduğum “Moskova Önlerinde” isimli romanda anlatılan Panfilov bölüğü geliyor. “Tek bir adım dahi geri çekilinmeyecek...” bizim de şiarımız bu.

Her kapak kalktığında en az on yaralının ismi söyleniyor. Ara verildiğinde sağlıkçı arkadaşlar yaralıların bulunduğu yerlere gidiyorlar. Gülnihal'de sağlıkçılar arasında. Tutsak düştüğüm günlerden beri tanırım Gülnihal'i. (Ölüm orucunda ölümsüzleştii.) Bir dönem tıp fakültesinde okumuştum. Hızla ilerliyor yaralılara doğru. Kan kesici iğneler yapıyor öncelikli olarak. Sonra pansuman... Ancak yaralı sayısı hızla artıyor... yaralılar arasında Sultan Sarı ismini duyuyorum. Sesleniyorum... Cevap gelmiyor... Sultan Sarı ölümsüzdür sloganı atılmaya başlanınca öylece kalıyorum... Adıyamanlı, ancak Adana'da büyümüş. Aynı komünde kalıyorduk, birlikte yaşadıklarımız geliyor aklıma. Güneşin kızılığını seyredişimiz. Mütevaziliği, sınımsız gülüşü... Bu gülüşü göremeyecek miydik, bir daha çocukluklar yapamayacak mıydık? Ne kadar da sessizce gidişin. Vakit tamam diyip yumdun gözlerini... Seninle kucaklaşamadım, alnından öpmek isterdim seni,

güneşin kızılığın karıştığında... Seni hep günbatımında buluyorum, kızılıkla doluyorsun... Sultan Sarı ölümsüzdür, sloganlarla uğurluyoruz seni, zaferimizde sen de olacaksın...

Köpüklü su, tazyikli su, gaz bombaları... Görüş alanımız çok kısıtlı. Dış duvarlar, ara maltanın duvarı, spor salonunun yan duvarı her şey yıkılmış. Adeta açık cezaevi haline dönmüş gibi. Biz kurşunlardan bombalardan korumak için yere uzanıyoruz.. Ama artık yeter. Ayakta ölelim... Korunma koruma duygusu kayboluyor. Söz ağızdan ağıza dolaşıyor, ayakta ölmeye... Ölümün üzerine yürümeye başladık. Yürüyüşümüz oldukça güçleşmiş durumda. Ölüm oruçcularını yaralıları koruma kalkanı ile yavaş yavaş harekete geçiriyorlar. Kendiliğinden oluşan kortej yürümeye başlıyor. O kadar çok yaralı var ki, her birimiz birilerine dayanıp yürümeye çalışıyor. Ölümsüzleşen kahramanlarımızın isimlerini haykırıyoruz. Ulucanlardan Çanakkale'ye zafer, Bize Ölüm Yok sloganları atılıyor. gaz bombaları ve otomatik silahlarla ateş etmeye başlanıyor. Yürüyelim arkadaşlar, “ayakta ölmeye” sesleri yükseliyor. Bastığımız zemini göremiyorduk, birçok engel çıkıyordu karşımıza. Elimizle ayağımıza takılanları kaldırıyorduk. Bazen yaralanıp düşenler geliyordu ellerimizin arasına, kaldırıp sağlam bir arkadaş taşımaya başlıyordu. İlker Babacan Ölümsüzdür, sloganı duyuluyor. Üçüncü ekipte yer alıyordu. Ölüm Oruçcularının yakın korumasındaydı. Görevini başarıyla yerine getirmişti... Sloganlar haykırılıyor, İlker Babacan Ölümsüzdür... Yürüyüş devam ediyor. Geriden bir ses Fahri Sarı Ölümsüzdür... Onu taşımak için giden bir arkadaş ve yoldaş bir türlü ona ulaşamıyordu. Üç adımlık yer taranıyordu aralıksız. Fahri vedalaşırçasına gülümsemiş. Ve kurşunlar ona isabet etmiş, gözlerini kapatmış... Fahri Sarı Ölümsüzdür... Yürüyüş devam ediyor. Ara maltanın yıkılan duvarına doğru ilerliyoruz. Karşımızda askerler siper almış ne yapacağını bilemez halde. Devrimci tutsakları hiçbir şey durdurmuyor, üzerlerine doğru geliyorlar. Taş atmaya başlıyorlar bu kez... Yıkılan duvardan öğle güneşinin ışıkları yayılıyor. Işığa, zafere yürüyorduk (...) Yürüyüş devam ediyor...

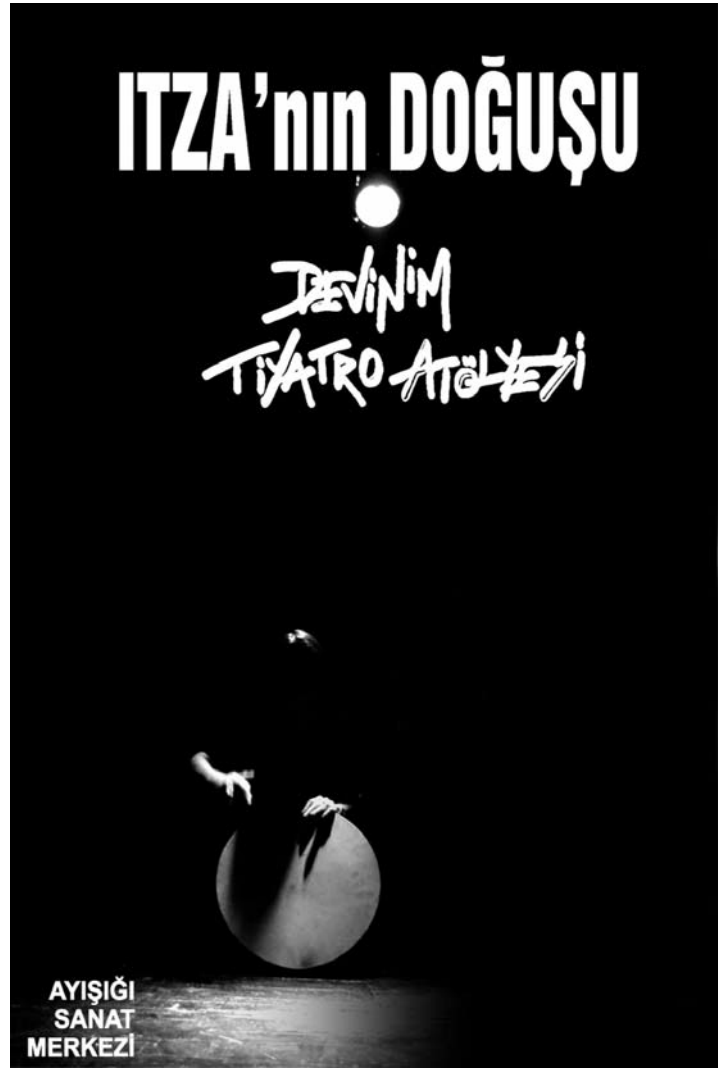
Devinim Oyuncuları ve Itza'nın Doğuşu

Devinim Tiyatro Atölyesi, Ayışığı Sanat Merkezi'nde yapılan sanat çalışmalarının tiyatro alanında da yoğunlaştırılması amacıyla 2005 yılında çalışmalarına başlamıştı.

Devinim Tiyatro Atölyesi'nin daha verimli çalışmalar yapabilmesi için geçtiğimiz aylarda Kemal Oruç yönetiminde 4 aylık bir Yaratıcı Drama Çalışması yapıldı. Kimilerimiz Ayışığı Sanat Merkezi'nin sanat çalışmalarında tiyatro alanında daha iyi çalışmalar yapılabilmesi için, kimileri gerçekten iyi bir oyuncu olmak için, kimisi kolektif bir paylaşım, üretim için, kimisi kişisel gelişim için katıldı çalışmaya. Tahmin ettiğimizden çok daha zevkli, coşkulu bir çalışma oldu. Kendimizle ve çalışmaya katılanlarla ilgili, oyunculukla ilgili hiç bilmediğimiz, bir çok şeyi öğrendik, farkındalıklarımız arttı, birlikte üretip paylaşmanın daha bir tadına vardık.

Çalışmaya katılanlar hep birlikte bir oyun çıkarmayı, birlikte bir şeyler üretmeyi çok istiyorduk ve nasıl bir oyun çıkarabiliriz diye konuşuyorduk. 8 Mart yaklaşırken ve çalışmalara katılanlardan tiyatroya devam kararı alanların çoğunluğu kadın

olunca da zaten üzerinde çalışılmakta olan Songül Yücel'in yazdığı bir metin Devinim Tiyatro Atölyesi'nin ortak yazını haline gelerek tamamlandı. Birlikte yazdığımız oyunu şimdi birlikte sergilemekteydi sıra...

Büyük bir heyecanla başladık çalışmaya. İlk oyunumuzu çıkarmak için ezberler yapmaya, akşamları geç saatlere kadar prova yapmaya, hafta sonlarımızın bir gününü ayırmaya, rolü tekrarlamaya, olmadı başka bir role alışmaya, repliği tamamen atıp yeni bir replik öğrenmeye hazırдық büyük bir coşkuyla. Oyuna çalışmaya başlayınca metnin içeriğinden, sahne düzenine, sahnedeki dekordan ışığına, oyunun karakterlerinden repliklerine, oyuncunun sahneyi kullanımından, duruşuna, konuşmasından, sesine kadar pek çok konuda bocaladığımızı gördük. Hemen tiyatroya yıllarını vermiş dostlarımızdan yardım istedik. Mehmet Esatoğlu, koreografi için Erkan, reji konusunda Sedat hocamız, oyun yazımı ve sahneleme de Abdullah Gün, ses konusunda Selah Özakin ve daha bir çok dostumuz bize yardıma geldi. Oyunun konusu, oyunun metni, oyundaki kurgu, sahneleme, koreografi, karakterler, rollerin paylaşımı, sahneyi, bedenini, sesini nasıl kullanması gerektiği, oyunun akışı ve daha bir çok konuda imkanları elverdikçe bizimle çalışmalara katıldılar, önerileriyle, eleştirileriyle bizlere destek oldular. Kısa bir zamanda en iyisini yapmamız için bizi gayretlendirdiler, karamsarlığa kapıldığımız zamanlarda bize moral verdiler.

Önerilerle metin de bir çok yer, defalarca elden geçti, kimi bölümlerde oyun büyük değişiklikler geçirdi. Replikler kimi zaman konusu gereği, kimi zaman canlandırılan karakter gereği, kimi zaman oyuncunun değişmesinden kaynaklı defalarca değiştirildi. Her değişimde yeni bir şey öğrendik. Oyuncu olmak için replik ezberlemek, kıyafet değiştirmek yetmiyordu tabii.. Şive de bilmek gerekiyordu, dans da, düşmek de gerekiyordu, yüksek bir yere rahatça inip çıkabilmek, elleri havada durabilmek de, bir karakterin hangi durumda nasıl davranacağını da.... Her provada farklı bir hocayla farklı bir şey denemeye alışmak da... Çalıştıracak, danışacak kimse olmayınca yazıp bozarak, tekrar tekrar deneyerek kendi kendimize çözüm bulmak da...

Oyun, tekstil işçisi Leyla'nın işten atılması üzerine kurduğu grev çadırından, güç toplamak için tüm kadın kuşaklarının deneyim ve birikimlerine yolculuğudur. Leyla grev çadırını kurduğu ve kendine dayanak yaptığı ağaçtan sesler duymaya başlar. Ve ses ona yol gösterecek olan tarihin derinliklerinden yardıma gelen Itza adında bir kadındır. Itza anaerkil döneme ait bir kadındır. Tarihsel yenilgiyi yaşamış, ikincil konuma düşüşe tanıklık etmiş ama kadın kuşaklarına geleceğin onlara ait olduğunu söylemekle görevlendirilmiş bir kadındır. Sıra Leyla'ya güç vermektedir.

İlkel komünal dönemde her şeyin yaratıcı üreteni kadın, zamanla dini törenlerde kurban edilen, pazarlarda satılan bir köle, ezilenlerin ezileni olma konumuna nasıl ve neden gelmişti? Ya şimdi ne durumdaydı kadın? Ne yapmaktaydı? Ne yapmalıydı herkesin yeteneğine ve gücüne göre üretime katıldığı ve ihtiyacı kadarını alabilmek için ortak olandan?...

İlkel komünal dönemde kutsal olan, her şeyin yaratıcı üreteni kabul edilen kadın, feodal dönemde üretim ilişkilerinin değişmesiyle bu konumunu yitirmişti. Üreten, yaratan artık kadın değildi. Tanrıların erkeği egemen kılan gücüyle savaşmak durumundaydı artık kadın... Bir büyücü kadın anlattı o çağları bize...

Üretimde, sanatta, bilimde erkekler egemen olsa da kendini bilime adayın kadınlar da vardı elbette... İskenderiyeli matematikçi ve gök bilimci Hypatia bunlardan biriydi...

Bir adadaki 4 kadın ise 1946-49 yılları arasında Yunanistan iç savaşı sırasında Trikeri Adası'ndaki kamplarda işkence gören ama asla pişmanlık göstermeyen yiğit komünist kadınları anlattı.

Yaşamını devrim mücadelesine adanmış Alman komünist kadın Olga Benario'nun, Meksikalı komünist kadın ressam Frida Kahlo Calderon'un yaşamı aslında tarihin her döneminde dünyanın değişimine kadınların da hep katıldıklarını gösteriyor bize...

Günümüzde bir yandan kadının var olma mücadelesi sürüyor.. Kadın ezilenin ezileni olmaya, her türlü şiddete maruz kal-

maya, namus cinayetlerine kurban gitmeye devam ediyor. Bunlardan biri de Bitlis'te başlayıp İstanbul'da biten bir türkü olan Güldünya....

Sınıfsız sömürsüz bir dünya için yaşamını devrim mücadelesine adanmış yüzlerce kadın var kuşkusuz. 19 Aralık 2000'de cezaevlerindeki katliamdan sonra başlanan Ölüm Oruçlarında bir çok kadın yaşamını koydu ortaya. 22 Nisan 2001'de ölümsüzleşen Sibel Sürücü'nün yaşamından bir bölümle onları andık.

sevinçle öneriyi kabul ettik, kimi zaman ayak diredik, gülme krizlerine girdik, isyan bayrakları da açtık, red ve itirazlarda da bulunduk, biraz daha öğrenmek için tekrar gelmelerini de istedik...

İşten binbir zorlukla bir saat erken çıkıp koşa koşa altı katı çıkarak çantasını yere bırakıp nefes nefese sahnedeki provaya katılan, gece çalışıp uyumadan gündüz provalarına gelen oradan da oyun sahnelemeye giden, uzak bir bölgedeki, işçi eylemi, dergi dağıtımı, afişleme, bildiri dağıtımından yetişmeye çalışan, başka bir kolektif çalışmadan çıkıp tiyatro çalışmasına tiyatro çalışmasından kursa giden, part time zamanlı işleriyle tiyatro çalışmalarını bir arada yürütmeye çalışıp geceleri de kostüm diken, haftanın birkaç gününü kurumlar arasında dolaşarak toplantı-tiyatro-organizasyon-toplantı-şeklinde geçiren, işyeri sorun çıkarttığı için çalışmalara gelemeyip yedek oyuncuyla rolünü tekrar düzenleyen, okul- tiyatro-kolektif çalışma-yeni rol arasında kaç parçaya bölüneceğini bilemeyen bir kadroyla oyunu çıkarmaya çalıştık.

Devinim Tiyatro Atölyesi'nin ilk oyununu sergilemek için salon aramaya başladık. Oyunumuzu ilk kez 22 Nisan 2012'de Sibel Sürücü'nün anısına Aksaray'daki Su Gösteri Merkezi'nde sergileyecektik. Heyecan doruktaydı ama hala bir çok eksigimiz vardı.

Beklenen gün geldi çattı dekorlar, kostümler taşındı. Prova yapmak için bir kaç saat önceden gittik. Ayışığı'nın küçük sahnesindeki konumlanışla buradaki çok farklıydı. Işıkla ilgili ayarlamaları yaparken vakit akıp gidiverdi. Dışarıya vermemeye çalışsak da ilk oyunumuzda hepimiz heyecanlıydık. Burada da öğrendik ki, oyuncuların farklı yerlerde ve farklı şartlarda gelişecek olan durumlara

Yaşamı boyunca hiçbir konuda söz sahibi olamamış, ailesi ve kendisi hakkında hiçbir kararı verememiş kadınlar da var aramızda. Hiç yaşamamış kadınlar...

Kürt halkının verdiği özgürlük mücadelesinin her safta yer alan Kürt kadınları... Bir çok ana ilk kez cezaevindeki oğlunu ziyaret ederek başladı belki de özgürlük mücadelesini vermeye...

Leyla, tüm bu kadınların yaşamları konusunda Itza'yla yaptığı sohbetlerin sonunda bir karar vermek zorundadır bundan sonraki yaşamı için...

Oyuncular repliklerini ezberlemeye, rolünü yapmaya çalışırken, replikler, bölümün kurgusu defalarca değişirken, metnin tümüne hakim olma savaşımı verirken, hocalarımızla çalışırken yerlerde de süründük, kimi zaman söylenecek büyük bir ciddiyetle uygulamaya çalıştık, kimi zaman coşkuyla,

karşı da bir tecrübesi, pratikliği gerekiyor. Sahneyi kullanımda, rollerde, repliklerde, seste bir çok eksiklerimiz var. Hiçbir şey Ayışığı'nda olduğu gibi değil. Sahneye giriş çıkışta bir telaş... Sırasını soran, repliğini tekrarlayan, kostüm değişimlerinde bir koşturmaca... Kimisi dekorları sahneye yakın bir yana yığıyor, kimisi makyajla uğraşiyor, kimisi kıyafetleri hazır duruma getirmeye çalışıyor. Ve sonunda beklenen an geldi. Küçük oyuncumuzun bendir vuruşları ile start verildi. Nasıl başladık nasıl bitirdik bilmiyoruz. İlk alkışımız, ilk çiçeğimiz ile kendimize geldik.

Oyunu beğenen de olmuştu, bazı yerlerini anlamayanlar da, çok duygulanan da... Seyredenlerin çoğu bizim hazırlık aşamamızdan haberleri olan dostlarımızdı. Oyun hakkındaki düşüncelerini aldığımızda, hep kısa oyunlarla gördükleri Devinim oyuncularının çabasını takdir ettiklerini söylediler.

Oyunumuzu Mayıs ayında Alibeyköy Pirsultan Abdal Derneğinde anneler günü için, 26 Haziran tarihinde Halis Kurtça salonunda Aysun Bozdoğan için oynadık. Her seferinde aynı heyecan ve coşkuyla... Biraz daha deneyim kazanmış olarak...

Çalışmalara yorgun da geldiğimiz oluyordu, coşkulu da geldiğimiz oluyordu, hasta, morali bozuk da... Ama Ayışığı'nın merdivenlerini çıkıp çalışmaya giriyorduk. Bir çay-sigara molasında hastalık da paylaşılıyordu, moral bozukluğu da, parasızlık da, sevinç de... Gecenin geç saatlerinde çalışmadan çıktığımızda konuşmalar yarınlara ilişkin daima...

Her seferinde kolektif bir çalışmanın, birlikte üretmek ve başarmak için sarfedilen çabanın, paylaşımın mutluluğunu yaşadık.

Ve ilk uzun oyununu sahneleyen Devinim Tiyatro Atölyesi emekçileri olarak bundan sonra da hep birlikte yola devam etmeye, bu mutlu anları çoğaltmaya, özlemini duyduğumuz günler için birlikte çalışmaya karar verdik. Başka ve daha iyi oyunlar için ise yeterli olmadığımızı bildiğimizden tiyatro eğitimlerine devam etme kararı verdik. Bu konuda yardımcı olacak dostlara ulaştık ve Burhan Gün'le ilk dersimizi 14 Ekim Pazar günü yaptık. Herkesi birlikte çalışmaya ve üretmeye bekliyoruz. Aynı heyecanı ve aynı coşkuyu yaşamak için...

sahnedeki ilk oyunculuğum

İşte iyi bir fırsatı değerlendirmeyi bilmişim! Ayışığı Sanat Merkezi'nin drama eğitimine katılmış, üç ay kadar bir sürenin sonunda ekip arkadaşlarımı tanımış ve oyunculuk için gereken önemli bir başlangıç ile birlikte tanışma aşaması tamamlanmıştı. Grubumuzdaki yazar arkadaşımızın uzunca bir süreden beri emek verip ortaya çıkardığı bir oyun vardı. Bu oyunu sahneleme girişimleri bir türlü gerçekleşmemiş ve hazırlık sürecinin olgunlaşmasıyla beklenen sahneleme zamanı da gelmişti. Oyunda tarihi süreçler içinde kadının toplum içindeki yeri ele alınmıştı. İlk kez öğrendiğim bazı olayların yanında yakından tanıdığım günümüz olayıyla oyun sonlanıyordu. Tanıdığım bu olay sanki aynen benim yaşadığım bir olayı sahneliyordu. Hepimizin tanıdığı Paşabahçe Hastanesi Temizlik İşçisi Türkan Albayrak'ın yaklaşık üç ay süren hastane önündeki çadır direnişini amatör bir fotoğrafçı olarak belgelemeye çalışmışım. Oyun metni de yaşadığım bu hikayenin merkezinde işleniyordu. Günümüzde yaşayan direnişçi bir kadının arkasındaki ağacın içinden canlanan kadınlığın simgesi tanrıça; kadının mücadele serüvenini, tarihe mal olmuş olayları anlatarak temsil ediyordu. Oyunu yazan arkadaşımız yönetmenliğimizi de üstlenerek oyun kastını yaptıktan sonra provalara başlamıştık. Üstlendiğim ilk rolüm beni oldukça duygulandırmıştı ki repliğimin ilk okumasını yaptığımda duygum dinleyen arkadaşlarıma da geçmişti. Bu beni oldukça mutlu etti; başlangıç olumluydu. Bundan sonrası da keyifli olacağı benziyordu. Repliğimi evde ezberlemeye başladım. Ezberim uzunca bir mektuptan oluşuyordu. Hafızama kaydetmek için bildiğim önemli bir yöntemi kullanarak defalarca yazdım. Kelimeler yazım dilindeki simgeleriyle hafızama oturmaya başlamıştı artık. Ayna karşısındaki tekrarlarımla hatasız bir ezber olmuştu. Öylesine bir çalışma ki sabah uyandığымda hatta uykumun arasında repliğim zihnimde aniden beliriyor ve dilim ağzımın içinde otomatikman kelimeleri seslendirmeye çalışıyordu. Uykumu bölen bu ani şim-

Nur Çehre

şekler şeklindeki belirmeler rolüme iyice odaklandığı gösteriyordu.

İlk kez ezberlediğim bir rolü sahne provasında ekip arkadaşlarıma oynayacaktım. Bunu yapacağım “o ilk kırılma anı” geldi çattı. Evet yüreğimin vuruşları adeta tüm vücudumu titretiyordu. Heyecanım beni dondurmuydu. Kaygılarım yüzünden adeta kilitlenmişim. En büyük kaygımın kaynağı acaba nasıl görünüyorum, rolümü iyi yapabiliyor muyum gibi cevabını veremediğim sorularımdı. Cevapları ararken oldukça karamsar, şüpheli ve tedirgindim. Her “ilk” bir kırılma yaratıyorsa işte ben de sahnede bu “ilk” provamdan sonra her defasında kafamdaki sorulara ekip arkadaşlarımla getirdiği olumlu-olumsuz eleştirilerin yardımıyla cevap buluyor ve sahnedeki öz güvenimi kazanmaya başlıyordum. Hiç yaşamadığım ama yaşamayı çok istediğim “sahnede bir rol oynamak” hayalim gerçek olmuştu. Hayalin gerçek olması verilen emeklerin değer bulması, ortaya çıkması, görünen hale başka bir deyişle somut bir hale gelmesiydi. Bu emekleri uzunca bir süre ekip arkadaşlarımla seyirci önündeki ilk oyunumuzu sergileyinceye kadar ortaya koymaya çalıştık. Tiyatro, sanatın içinde kolektifi en yüksek bir gösteri sanatıdır, diyen üstatları yaşayarak anlama fırsatı buldum. Arkadaşlarımla göz göze gelirken bakışlarımızı konuşuran yeni lisanı öğrenmeye başlamıştım.

Seyirci önüne çıkacağım gün gelip çatmıştı. Defalarca yaptığımız provalar sanki gökyüzünde dağılıp güneşe uçmuştu. Başka bir deyişle seyirci önünde üzerimize giydiğimiz rolleri yapamayacak kadar çıplak hissetmiştik kendimizi. “Provalarımız yetersiz kaldı, keşke biraz daha çalışsaydık deyip durduk birbirimize.” Kulisteki hazırlığımız sahne sıramızı beklememiz, ekip arkadaşlarımızın aynı

duyguyu, heyecanı paylaşmamız kolektif bir iş yaptığımızı ve paylaşımın hazzını hissettirmişti bizlere. Hepimiz heyecanı, gerginliği ve mutluluğu bir arada yaşıyorduk. Mutluluğumuzu büyütüyor ve bizi “BİZ” yapıyorduk. Evet, biz Devanim Tiyatro Oyuncularıydık ve ben bu ekibin bir oyuncusu olarak çok mutluydum. Bu ekibe ait olmak “özel” ve “güzel”...

Sahnedeki yerimi alıp, uzun mektubumdan ibaret repliğime başladığımda sahne ışıkları üzerime dönünce ben ve seyirciler başbaşıydık. Sanki “o an” bir fotoğraf karesindeki gibi donmuştu. Sözlerim dilimden tane tane dökülüyordu. Rolümü hissediyordum. Kendimce duygularıyla hareketlerimi ve sesimin tonunu en iyi şekilde kullanıyordum. Ya peki seyirciye duyguyu aktarabilmişmiydim??? Kulise döndüğümde yönetmen arkadaşımın göz göze gelerek birbirimizi onaylamıştık, kazasız bu sahneyi de tamamladık dercesine. Hemen diğer rolün kostümünü giymek üzere odaya koştum heyecanla. Perde arkasında rol sıramı beklerken sahnedeki arkadaşlarımla oyununu izliyordum. Bu arada seyircileri de gözlemeye çalışıyordum. İlgiyle izlediklerini görmek ve sessizliklerini duymak çok güzeldi. Kaldı ki son sahnemizde topluca seyirciyi selamlarken duyduğumuz “alkış sesi” ile duyulan mutluluk duygusu benzersiz ve tarifsizdi.

Bu duyguyu tanıdık ve artık bu tarifsiz hazzın esiriyiz. Bu nedenle ekip arkadaşlarımla sahnede daha iyi oyunculuklar sergilemek üzere çalışmalarımıza devam ediyoruz seyircimize duygularımızı aktarmak üzere. Devanim içinde olacak bir topluluk olan “Devanim Tiyatro”sunu yaşatmak istiyoruz. Nice oyunlarımızla yaşam boyu paylaşmak ve seyirciyle bütünleşmek için “DEVİNİM” diyoruz...

Babacık

Ciran

**Bir kızın kalbi her zaman babasına aittir, babanın kalbi de kızına.
Emrah Serbes*

Bir Pazar günü adam erkenden kalktı. Koca evde yalnızdı. Duvarda duran çiçekli elbiseye baktı. Bir hafta boyunca biriktirdiği ekmek kırıntılarını aldı. Parkın yoluna düştü. Parkın girişindeki yaşlı kadından pamuklu şeker aldı. Banka oturdu. 1 yıl boyunca her Pazar o parka ve o banka gider tek başına otururdu. Bir şeyleri hatırlardı. Islanan taşlık yola baktı. İki tarafı ağaçlık yoldan çiçekli bir elbise içinde 5 yaşında küçük bir kız geliyordu. Adamın tam karşısında durdu küçük kız. Adam gülümse-di ve elindeki pamuklu şekeri küçük kıza uzattı. “Sağol babacık” dedi küçük kız... Sonra kayboldu. Adam ağladı. Gözyaşı taşlık yola düştü...

Bir Pazar günüydü. Küçük kız babasını öperek uyandırdı. “Hadi ama babacık... Geç kalıyoruz.”

Her Pazar kızını parka götürürdü. Parkın girişindeki yaşlı kadından pamuk şekeri alır parkın bir köşesinde duran güvercinlere ekmek kırıntılarını verirlerdi. Küçük kız bütün bir hafta boyunca ekmek kırıntılarını saklardı kuşlar için.

“Hadi babacık bizi beklerler ama”

Çiçekli elbisesini giyip kapının önünde babasını bekledi küçük kız. Adam sadece pazarları isteyerek erken kalkardı. Hazırlandı ve tuttu kızının elinden düştüler parkın yoluna. Pamuk şekeri aldılar. Güvercinlere koşar adım gittiler. Küçük kız çiçekler topladı. En çok papatya... Babasının şiir kitaplarının arasında çiçek kurutuyordu. Sonra da onu mektupla uzaklarda çok sevdikleri birine yolluyordu.

“Babacık çiçekler şiir kokar değil mi?”

Güvercinlere geldiler. Küçük kız ekmek kırıntılarını çıkardı. Güvercinler ayak diplerine kadar geldi. Ekmek kırıntılarını yediler. Küçük kız ayaklarının üzerine çıkan kuşları görünce mutlu oluyordu.

“Babacık bak ne kadar çok acıkmışlar”

Adam güldü. Güvercinlerin orada saatlerce dururlardı. Adam kızına pamuk şekeri yedirir, çiçekli elbisesi içinde parkta oynamasını izlerdi. Adam güldü... Bulutları kovaladılar. Küçük kız bulutlara baktı. Yüzüne hüznü düştü.

“Annem çok mu uzakta?”

“Uzaklar” dedi ve yağmura dokundu adam.

“Yağmur yağdığında uzak diye bir şey yoktur. Bütün uzaklar yağmurda pencerene gelir. Gökyüzüne gül. O zaman yağmur kalbine

düŒer. Uzak, vazgeçilmiŒ yolculuktur. Yolculuđundan ve düŒlerinden vazgeçme. Uzaklarını sev. Gökyüzüne gül.”

Açtı avuçlarını, bulutlara ve yağmura güldü kız.

“Bak güldür avucumda kokan babacık. Her çocuk kalbinde taşır yağmuru. Bak dokun kalbime. Islanan gökyüzü annemdir artık.”

Adam sarıldı kızına. Yanında getirdiği şiir kitabının arasından bir gül düŒtü. Küçük kız gülü kaldırdı yerden.

“Ama babacık bu gül ölmüŒ...”

‘O zaman canlandırırım onu’

“Nasıl? Gül hiç canlanır mı ki ?”

“Canlanır tabi. Gülün kalbi ağrımıştır.”

“Gülün kalbi olur mu ki babacık? O insan mı ?”

DüŒündü adam. Gülün kalbi olur muydu? Olurdu. Sadece gülün değil, yağmurun, bulutların, yolculukların... Her şeyin kalbi olurdu.

“Gülün kalbi” dedi adam.

“Gülün kalbi çocuktur.

Gökyüzü kalbine dokunur.

Yağmur gövdeni ıslatır.

Kokun bahçeye yayılır.

Anne bahçedir. Çocuk gül, çocukluk gülün kalbi.

Çocukluđumuz kalbimizde bizi bekler.

Anılar gülün kalbindedir.

İslandıkça o eski yağmurlarda.

GeçmiŒin kokuları dolandır.

Uzak yağmurlar çocukluđumuza getirir.

Gülün yaprağına dokunur yağmur.

Çocuksun sen. Bak dokun kalbine.

Avucunda yağmuru biriktirir çocuk.

Baba üzerini gülle örter yağmurda üŒüyen kızının.

Yağmur babasız evler içindir. Gülsüz çocuklar için.

Yağmur çocuksuz evler içindir. Kızı olmayan babalar için.

Çocukluđumuz yaralıysa, gülün kalbi yaralıdır. Yiten her çocuklukta yaralanır gülün kalbi.

Erken ölen her çocuk gülün içinde saklı bir ülkede yaşar. Gül çocuk, hep gül çocuk. Yağmur dokunur bir gün yaralarına.”

Adam durdu. “Hadi” dedi “Hadi kalbini açalım

gülün. Gör bak iyileŒecek o zaman gül. Bak burası hastanemiz olsun bizim. Gül hastanemiz.”

Küçük kız güler ve ilgiyle izledi babasını. Gülü yavaşça toprağın üzerine koydular. Yapraklarını teker teker açtılar.

“İŒte bak. Gülün kalbi”

Küçük kız heyecanlandı. “Evet, bir sürü yarası var” dedi güler. “Œimdi ne yapacağız ki ?”

“Yağmurdur” dedi adam. “Yağmurdur kalbin yarasını iyileŒtirecek olan.”

“Yağmur mu?” dedi küçük kız. “Yağmuru sevmiyorum babacık. Sanki gökyüzü bize küŒüyor. Onun için ağlıyor sanıyorum.”

“Gökyüzü bize küŒmez ki ?”

“Annemde küŒmez değil mi?”

“KüŒmez. Uzaklar onu bekleyenlere küŒmez.”

Bir güvercin küçük kızın hemen yanından gökyüzüne uçtu.

“Babacık bak. KuŒlar anneme gidiyor.

KuŒlar cennete uçuyor.”

Küçük kız güler ve heyecanla izledi güvercinleri... Ve gözü tekrar güllere takıldı.

“Babacık. Peki ya iyileŒmezse gülün kalbi. Ya ölrse...”

“ Her çiçek ölrken kokusunu bırakır bir çocuğa. DüŒlerin güzel kokusu bundan” dedi adam ve sarıldı kızına.

“Babacık... Çocukların inandığı o güzel masallar gibisin”

O gün o parkta o baba ve kız gülün kalbini yağmurla iyileŒtirdiler.

Küçük kız kalbi yaralı olan

bütün gülleri toplayıp gül hastanesine getirdi. O gün o parkta kalbi iyileŒmeyen tek bir gül kalmadı.

Adam hatırladı tüm bunları. Tam bir sene önce kızı annesinin gittiği uzaklara gitmiŒti. Her Pazar kalkar parka gelir. GiriŒteki yaŒlı kadından pamuk Œekeri alır, güvercinleri izlerdi. Ve tek başına o parkta kalbi ağrıyan gülleri iyileŒtirirdi. Ve beklerdi.

Yağmur yağdığında uzak diye bir şey yoktur. Adam bunu bilirdi. Ve o parkta kendisinin de uzaklara gideceği o günü beklerdi.

Hoşçakal Ezgi

Ekim ayının ikinci haftasında aramızdan bir arkadaşımızı ölüme uğurladık. “Her ölüm erken ölümdür” diyor şair ama bu ölüm çok erken oldu. Hiç beklenmeyen yerden beklenmeyen bir şekilde çıktı karşımıza. Ayışığı Sanat Merkezine gelen güzel sanatlar lisesinde okuyan Ezgi Gültekin Samandağ’da trafik kazası sonucu aramızdan ayrıldı.

Ezgi yaşama olan bağlılığı ile geçtiği her yere pozitif enerji saçan, sanat merkezine sürekli merak ettiği ve kafasını kurcalayan sorularla gelen, gülümsemesi yüzünden eksilmeyen bir dostumuzdu. Keman dinletileri ve güzel sesiyle bizlere farklı renkler katıyordu.

Ayışığı Sanat Merkezinin çalışmalarına katılan Ezgi en son 2 Temmuz etkinliğinde Ayışığı müzik grubu ile sahne aldı. Sesi kendisi gibi temiz olan arkadaşımızı 2 Temmuz’da Pir Sultan’a, Madımak’ta yakılan ozanlara ağıtlar yakarken seyircilerin göz yaşlarını tutamadığını görmek gerekirdi. Etkinliğe gelenlerden bir dostun yorumu şöyle olmuştu “Ne kadar saklamaya çalışsam da Ezgi şarkı sözlerine girdiğinde tutamıyordum kendimi, göz yaşlarım damla damla avuçlarıma akıyordu”

2 Temmuz çalışmasını yaptığımız süreçte devlet baskısını arttırmıştı. Ailelere dönük yaptığı çalışmaları yoğunlaştırmıştı. Ellere aldıkları çikolatalarla Ezgi’nin ailesinin de kapısını çalmışlardı. Başta etkinliğe çıkmasına dahi izin vermeyen aile uzun sohbetlerimiz ve ısrarlarımız sonucunda Ezgi’nin etkinliğe katılmasına ikna olmuşlardı. Devlet Ezgi’nin kattığı güzellikleri elimizden alamamıştı. Hatta Samandağ’da yapılan etkinliğe seyircilerin ön sıralarında ailesi de yer almıştı. Annesini ön sıralarda görünce mutluluktan

heyecanlanmıştı güzel yüreği... Aylarca çalıştığı türkünün sözlerini unutuverdi birden seyircilerin yoğun alkışlarıyla toparlamıştı hemen kendini... Şimdi düşünüyorum da kim bilir o küçücük yaşamda ne büyük mutluluk olmuştur bu ona... Polislerin kurduğu baskıyla ilk karşılaşmada bize öfke ile yaklaşan anne, baba başsağlığına gittiğimizde bizlere sarılıp benim çocuklarım sizlersiniz diyerek hıçkırıklara boğuldular.

Kimisi barikatlarda savaşarak ölümsüzleşir, kimisi zindanlarda bedenlerini ölümlere yatırarak. Kimisi de sanata kattığı güzelliklerle. Ezgi’mizin büyük üretimler katacak kadar uzun bir ömrü olmadı ama 17 yıllık yaşamına bizleri sıdırdı, bizlere katabileceği en güzel renkleri sundu. Daha onunla birlikte emeğin türkülerini söyleyecektik. Emekçilerin acılarını açlıklarını, umutlarını, kavgalarını, yarınlarını dillendirecekti o güzel sesiyle... Emeğe Ezgi’nin içinde yer almak istiyordu. Güzel yüreğinde büyük düşler yaşıyordu. Şimdi ise bizlere güzel yüreğinden akıp kulağımıza işleyen türkülerini ve onun düşlerini yaşatmak kaldı yalnızca... Artık her 2 Temmuz’da, söylediği türkülerini her duyduğumuzda onun anısı geçecek yüreklerimizden. Umut dolu bakan bütün yeşil gözlerde onu göreceğiz. Grevlerde onunla birlikte söyleyeceğiz emeğin türkülerini. Emeğe Ezgi’nin seslendirdiği bütün türkülerde onun da sesi işleyecek kulaklarımızı.

Onu yüreğimizde yaşatacağız.

Hoşça kal Ezgi... bize kattığın renkler için sonsuz teşekkürler.

Şair tarihin çizgisine yön verecek yüreklerle sesleniyor:

Ölmek Yeni Bir Emre Kadar Yasaklanmıştır!

Güneşe Yolculuk

Bayram arifesiydi
Toplanmış konu komşu dost akraba
Nazlı gelin çay demlemişti odun ateşinde
Herkes çayını aldı başladı koyu bir sohbet
Geçmiş bayramlardan, paylaşım savaşımdan,
Ermeni göçünden...

Beş oğlu vardı Lilit ananın; Ader, Alex,
Jivan, Loris ve Simon.

Fırat nehri boyunca gece gündüz dağ bayır
demeden günlerce kaçmışlardı...

Derviş baba onları yanına almış kullanmadığı
kamyandan kulübeyi ev olarak vermişti.

Bir süre sonra ağanın adamı Ramazan bunu
öğrenmiş ve hemen ağasına yetiştirmişti.

O zamanlarda Antiochia'ya hükmeden üç
ağa vardı. Muzaffer ağa, Adil ağa ve Halef ağa.
Halef ağa her tarafa korku salmıştı. Köyün orta-
sında bulunan kocaman çınar ağacına ip bağla-
mış, kendince hata yapan köylüyü istediği zaman
asıyordu. Muzaffer ağa alçak, gözü başkasının
karısında kızında, küfrü eziyeti eksik olmayan
biri idi. Adil ağa ise ayyaş kumarbazın tekiydi.

Halef ağanın canı kan çekti o gün. Getirtti
Lilit ananın çocuklarını, 'Bakın bizlere hizmet
ederseniz sizin canınızı bağışlar, hükümete tes-
lim etmeyiz' dedi. Lilit ana çocuklarının canı
kurtulacak diye ölçsüz sevindi. Bir umut diye-
rek olmadık işlerde geceyi gündüze katıp günler,
aylarca çalıştılar Lilit ananın çocukları. Bir süre
sonra Halef sıkıldı, fikir değiştirdi 'Bakın güzel
bir fikrim var abdestinizi alın sizi Müslüman
edelim böylece hükümet sizi affeder' dedi.

Gençlerde bir ümit ışığı doğdu, 'Böylece
kefenimizi koltuk altında taşımak yok' diye
sevindiler. 'Kim bilir belki kara gözlü esmer bir
kıza âşık olup evlenirim' dedi Loris.

Alex derin hayallere daldı çocukluk aşkı
olan sarışın Sofi'yi hatırladı. Sofi düşlerdeki
prensesi aratmayacak kadar güzeldi. Beraber
Fırat nehrinin kıyısında saatlerce yürürlerdi.
Sofi'ye bakmaya, dokunmaya kıyamazdı Alex.

Simon'un aklına yeni tanıştığı Arap kıızı
Hatice geldi. Hatice, alımlı, kara gözlü uzun
boylu bir kızdı. Teyzesinin oğluna vereceklerdi
ama Hatice'nin gönlü Simon'da idi.

Ader bir çıkmazda idi, yaşı küçüktü ama
kafası büyük şeylerle meşgul idi: Niye evlerinde
yatmıyorlardı? Komşuları, arkadaşları neredey-
di? Bu daha ne kadar sürecekti? Yoksa kötü bir
rüya mıydı yaşadıkları?

Ağanın ne kadar samimi olduğu düşüncesi
Jivan'ın da kafasını kemiriyordu.

Gençler abdest aldı. Ağanın adamları onları
Asi nehrinin kenarına aldılar. Onları kurşunlaya-
caklar, yuvarlanıp Asi nehrine düşeceklerdi,
böylece defin işinden kurtulmuş olacaktı. İlk
kurşun Simon'a geldi. Devrildi suya düştü, ikin-
cisi Ader'e, üçüncüsü Alex'e geldi. Amansız kur-
şunların dördüncüsü Loris'in beynine isabet etti
tam o sırada Jivan kendini nehre attı. Ağanın
adamları ne olduğunu anlamadılar ama suya
doğru bir yayılım ateşi başladı ve akşama kadar
sürdü.

Lilit ananın feryadı Torosları yırttı,
Ağıdı Kaf dağının ardına uzandı:
Simon'a pembe ipekten kamis diktim
Alex'e beyaz ipekten gömlek diktim
Ader'e mavi ipekten yelek diktim
Loris'e yeşil ipekten don diktim
Jivan'a rengarenk ipekten puşi diktim giy-
meye kısmetleri olmadı.

Ve Lilit ananın gözünün yaşı, ağıdı ölene kadar dinmedi.

Karanlık basınca Jivan bitkin bir halde Hamırlı köyünün kıyısında buldu kendini, bir ağacın kovuğuna kıvrıldı. Kaç gün kaç gece kaldı bilmiyordu o çınar ağacında. Ta ki Köyün çobanı olan Hasan Kireyni yemeğini yemek için ağaca yaklaşınca kadar orada aç-susuz saklandı. Hasan, yemek olarak getirdiği biraz çökelek ve domatesi Jivan'a yedirdi. Karanlık basınca onu eve aldı. Komşuları olan Fatima anayı çağırdı, 'Bak ana bunun yaraları için senden deva istiyorum' dedi. Fatima ana büyük bir ustalıkla doğadan kopardığı otları ezdi kaynatı yaraya sürdü ve kalan merhemi bitene kadar her gün sürmelerini öğütleyerek onlara verdi.

Artık onu saklayacak bir yer bulmalıydı Hasan. Düşündü aklına kafa dengi olan İsmail dayısı geldi, hemen onun yanına gitti mevzuu anlattı. Dayısı 'Hemen bana getir, ben onu ölü-
m ü n e
sakla-
r ı m '
dedi.

İsmail misafiri gündüzleri buğday ambarında saklıyordu, akşamları çıkarıyordu. Jivan yemeğini yiyor dolanıyor kendisine ölümüne kucak açan İsmail dayıya dua ediyordu.

Bu böylece kırk gün sürdü.

İsmail dayının bahçesinde kocaman bir çınar ağacı vardı, dut çalısından elde ettikleri iplerle çınarın orta yerinde tahta ve kamışları bağlayıp Jivan'a yatacak yer yaptılar, yarası da onmuştu iyice rahatladı.

Akşamları Hasan ve Jivan saatlerce ağacın altında oturup sohbet eder bazı şeyleri tartışıyorlardı.

Hamırlı köyünde topal Mustafa diye bir ağa vardı, köylüye kan kusturuyordu. Erkeklerle işkence ediyor çocukları falakaya yatırıyor kadınlara boyunduruk takıp çift sürüyordu. Koynunda hocaya yazdırdığı himayyili (muska) taşıyor ve onun sayesinde hiç kimsenin ona bir şey yapamayacağına inanıyordu.

Bu topal deyyusu ortadan kaldırmak gerekiyordu ama nasıl? Jivan ile Hasan sürekli buna kafa yoruyorlardı.

Onların bu düşünceleri sezilmiş, ağanın kulağına gitmişti. Ağa yalaka olan Mahmut'a 'Ne olursun beni koru, beni öldürecekler' diye yalvardı. Mahmut kabul edip ağayı aylarca korudu. Tabi köy yerinde gizli bir şey kalmaz, bu bilgi de gizli kalmadı ve dolanıp Hasan ile Jivan'ın kulağına gitti. Duyup boş durmak olmazdı, hemen harekete geçip Mahmut'u bir köşede kısırdılar ve ölesiye dövdüler. Yediği dayaktan sonra Mahmut fazla yaşamadı, cenazesine de üç beş insan katıldı sadece.

Olayı duyan topal ağa korkudan ışığı olmayan bir gecede oradan kaçtı.

Onu, günlerce, aylarca takip ettiler. Ava gittiğini gör-

düler, peşine düştüler. Dağın yamacında kısırdılar onu. Eşek sudan gelene kadar bir güzel dövdüler, sonra da beynine kurşunu sıktılar. Oracıkta öldü.

Olayı tez zamanda köylüler, civar köyler tüm Antiochia'da yaşayan insanlar duydu öyle ki sağır sultan bile duydu.

Hasan yaptığı iş için hem sevinçli hem tedirgindi. Köylüler onu ele verecekler bunu biliyordu, diğer yanda oradaki tüm ağalar bir korkuya

düştü; Hasan için ölü ya da diri kim onu bulup onlara yerini söyleser yüz altın vereceklerdi.

Hasan Kreyyni, kurtuluşunun dağda olacağına kara verdi.

Dağları mesken eden Hasan, ağalara öyle bir korku salmıştı ki köylüyü yıllarca aşar vermektен kurtardı.

Buğdayı köylüler eker biçer, onda birini alır, dokuzunu ağalara verirdi. Bu bir rüya mıydı onlar için yoksa gerçek olabilir miydi? Kendi ürettiklerini kendileri tüketiyordu hem de ağaya zırmık vermeden.

Hasan, hasat zamanı köye iniyor yoklama yapıyordu. Köylülerden bir kaç ağaya yaranmak için ürünün bir kısmını kimseye çaktırmadan ağaya gönderiyordu.

Ağalara yaranmak isteyen köylülerden biri olan Ramazan boş durur mu, hemen Hasan'ın yerini ağaya bildirdi.

Antiochia da çınar ağaçlarının kutsallığı bir nebinin kutsallığı gibidir.

Hasan'ın başına gelecek beladan haberi yoktu. Ramazan onu uzun zamandan beri takip altına almıştı. Köye iner inmez haberi ağaya yetiştirdi. Ağa hazırlıklı, hemen karakoldaki askerleri köye çağırdı. Hasan gafil avlanmıştı. Etrafına bakındı. İki yüz yıllık bir çınar ağacının kovuğuna sığındı.

Ramazan, çınar ağacını biliyordu, askerlere gösterdi. Askerlerle Hasan çatışmaya başladı. Kovuktan ses kesildiği halde jandarmalar bir gün boyunca ağaca mermi boşalttılar ağaca doğru, sonra da karakola döndüler.

Üç gün çınar ağacına kimse yaklaşmadı, Hasan Kreyyni'nin ölüsü bile onların üstünde inanılmaz bir heybet veriyordu. Üç gün sonra Hasan'ın akrabası olan sarı Selim ağaca yaklaştı; 'Hasan ben halanın oğlu Sarı Selim beni duyuyor musun, bana ateş açma' diyerek. Sarı Selim, ağaca iyice yaklaştı, eğildi Hasan'ın mermilerden delik deşik olan bedenini gördü hıçkırıklara boğuldu; Hasan'ı örnek almıştı onun yaptıklarına hayrandı.

Derken ses kesildi...

Zehra nine telaşla; Eyvah! Gene bir kız çocuk doğdu.

Sarı Selim'in oğlu ölmüş, bir kızı vardı
Karısu gebe, oğlu olacaktı

Adını Hasan koyacaktı. Oğlu, Hasan gibi ağalara beylere meydan okuyacaktı

Kendince emindi

Bir kızı daha doğdu

Karısına çıkıştı Selim; 'Ya benden vazgeçersin, ya da kızı dereye atarsın' diyerek. Dışarıda boran göz gözü görmüyordu.

'Merhamet yok mu' dedi karısı.

'Merhamet yok ya kızı atarsın ya kızı alıp buradan gidersen' diye cevap geldi Sarı Selim'den. Bir kızına baktı Saliha bir kocasına, kararını itiraza izin vermeyen net bir sesle söyledi; 'Ne senden vazgeçerim ne kızım'dan' Sarı Selim'in kızı Zeynep bebeğin hayatla savaşı başladı; hem de doğar doğmaz.

Zeynep kız yedi sene çobanlık yaptı ve büyüdü. Tam on dört yaşına geldi. E artık münasip birine vermeli.

Askerlikten izine gelen Arif'e verdiler.

Başladı karabasan geceler, kısır döngü bir hayat.

Sekiz defa gebe kaldı Zeynep... sekizi düştü bebele-

rin...

Saçları döküldü, hastalandı, aylarca yatakta kaldı.

Zalim hayata direndi Zeynep ve kazandı...

Sekiz defa daha gebe kaldı Zeynep...

Ay parçasına emsal sekiz evlat...

Bugünleri göreceğine inanmamıştı.

Yufka açarken elinin altından kapıp kavga eden sekiz can...

Haziranın sarı sığığında sürgüne gönderdi birini.

Eylül işgalcileri aldılar yıllar yılı elinden birini.

Yedi tepeli şehir kaptı başka birini

En küçüğü şizofrene yakalandı.

Bir çıkmazdaydı Zeynep.

Acı bir bekleyiştedir şimdi akıbetini.

Güneşe yazıyor...

Haziran 2012

Yüzleri çok tanıdık bir grup masala

Ankara'da yıllardır sokak müziği yapan bir grup:Masala. Yüzleri çok tanıdık; bir çok yerde çalıp, insanlara farklı etnik müzikleri, ezgileri tanıştıran yüzler. Ankara'nın ciddi, asık havasından insanları kısa zaman için olsa da uzaklaştırabiliyor.

Sokakta insanlara müziğinizi taşırken yarattığınız etkiyi görebiliyor musunuz?

Masala: Kesinlikle, özellikle o çember oluştuğunda müziği biz onlara ulaştırıyoruz ve anında onlardaki tepkiyi okuyabiliyoruz. Bunu hissetmek bizi daha da şevklendiriyor. İnsanlar bizi dinlerken onlarda bir şey bıraktığımızı düşünüyoruz.

İnsanları müziğe doyuran ve sanatın, sanatçının yerinin kavranabileceği bir toplumu nasıl şekillendiriyorsunuz?

Masala: Bizim hayal gücümüz orada kalıyor açıkçası. Artık daha küçük hayaller kurmaya başladık biz. Çünkü gidişat kötü ve gözden çıkarılmış bir halde. Biz kendi işimizle, müziğimizle mutlu kalmaya çalışıyoruz. İnsanlar müziğine karışmaya başlıyor. Bizim açımızdan da sıkıntı oluşturuyor. Bunun dışında bir mekanda çalışırken, bir grup insana ulaşma imkanınız varken, sokakta her türden insana ulaşabiliyoruz.

Artık müzik meta ilişkisi çok net hissedilir oldu. Siz müziğinizi yaparken aslında bu durumu kırmak gibi bir durumu yaratıyorsunuz...

Masala: Aynen öyle. Piyasa müziği çok çabuk tüketilen bir şey. Hep birbirinin tekrarı ve özgünlükten yoksun. Biz kitlelere İran müziğiyle, Ermenice, Kürtçe şarkılar taşıyoruz. Belki hayatında ilk defa dinlediği bir ezgiyi ulaştırıyoruz onlara. Müziğimizi pazarlamadan sadece insanlarla iletişim kurarak yapıyoruz bunu.

Bir yandan da baktığımızda sokak piyasasının da oluşmaya başladığını görüyoruz. Sokak müziğini aslında sadece farklı olmak veya para kazanmak amacıyla yapan pek çok insan var. Artık piyasa kültürü her yerde oluşmaya başladı. Sokakta bile bu kadar hissedilebilir bir noktadaysa gerisini düşünmek mümkün değil.

Biz işimizi mümkün olduğunca ciddiye alarak yapıyoruz. Ben mesela santur için İran'a gittim, orada kendimi geliştirdim. Diğer bir grup arkadaşımız günde 6 saat çalışma yaparak hazırlanıyor. Biz müziğimizin çok iyi olduğunu iddia etmiyoruz. Ama iyi bir iş yaptığımızın farkındayız. Sokaktaki insan için de bizim için de keyifli bir hal alıyor.

DAF (KAPAN)

Ekinsu

Niçin vardı sınırlar, kimin içindi, kim koymuştu? Mülkiyetin özel alanını çizen sınırlar uğruna, yönetildiğini dahi anlamadan egemenlerin emriyle savaş meydanında parçalanan bedenler kimindi? “vatanın her karış toprağına canımız feda!” diyenlerin, her karışının sermayedarlar tarafından parsel parsel alınıp satıldığı toprak adına feda ettikleri can ne uğrunaydı?

Tiyatro Avesta tarafından ilk gösterimini 6 Ekim’de yapan DAF tüm zamanların yakıcı bir sorununu gündeme getiriyor: Sınırlar... Türkçesi Kapan olan oyun Tiyatro Avesta tarafından hazırlanan Kürtçe bir oyun. Kürt tiyatrosu deyince akla gelen ilk isimlerden biri olan Tiyatro Avesta’da yer alan Aydın Orak tarafından kaleme alınan oyun, kendisinin ve Remzi Pamukçu’nun oyunculuğuyla Uludere olayını da hatırlatıyor ilk bakışta. Yaşamını dikenli teller arasında gidip gelmekle kazananların ve özelde ise kimliklerinden ötürü üzerine yağın bombalarla ölen 35 kişi, DAF ile canlılığını gündemde tutuyor.

Salona girdiğiniz anda kendinizi dikenli tellerle ayrılmış bir mekanda buluyorsunuz. Tellerin ilginç yanı oyunun dekoru olmaktan çıkıp izleyicinin yaşam alanına giriyor olması. Çünkü sahneyi ortadan ikiye ayıran tel, izleyici koltuklarını da ikiye ayırıyor. Bu haliyle oyun büyük bir ilgi uyandırıyor daha ilk bakışta. Sınırın soğuk gerçekliğini seyirciye somut olarak hissettiriyor. İzleyicinin alanına müdahalede bulunuyor bu durumla.

Sınırın bir tarafında asker Miran (Aydın Orak), diğer tarafında asker Apol (Remzi Pamukçu) var. sınırın iki tarafında kendilerinden başka kimse olmayan bu ıssız yerde sınırı korumakla görevli iki askerin, bu görev sebebiyle insani değerlerinden vazgeçişleri çarpıyor gözümüze zaman zaman. Kendilerinin bile farkında olmadan yaptıkları anlamsız davranışlar, tepkiler sorgulanmayan bir yaşamın ve görevin sonuçlarını ifade ediyor:

...
MİRAN- İşte buldum! *(Miran yerde bir izmarit bulur. İçmeye çalışırken öksürür ve tükürür.)*

APOL- Ne yapıyorsun lan?! Ne tükürüyorsun bizim tarafa?

(Miran öksürmeye devam eder.)

MİRAN- Ö-hö ö-hö... Boğuluyordum be! Ne diyorsun kardeşim?! Ö-hö ö-hö ...

APOL- İstersen geber buraya tüküremezsin! Sizin tarafa da tükür.

MİRAN- Çattık ha! Ulan ne tükürmesi kardeşim, boğuluyordum boğuluyordum .

APOL- Sizin tarafa da tükür yoksa ben de tükürürüm.

MİRAN- Şaka mı yapıyorsun ya? Çocuk musun birader?

APOL- Ne şakası lan, vatan toprağı bu. Şehitlerin kanı var bu toprakta.

MİRAN- Tam da orada mı ölmüş sizin şehitler? Tam tükürdüğüm yerde mi? Allah'ım yaaa!

APOL- Kapa lan o ağzını. Kapa o çirkef ağzını. Şehitlerimizin adını o çirkef ağzına alma. Yoksa alırım tüfeği elime, kapatırım o ağzını.

MİRAN- Hadi lan! Sen emir gelmeden yerden çöp alamazsın, değil tüfek.

APOL - Tüküreceksin lan! Sizin tarafa da tüküreceksin. *(Miran tepki vermez. Gider su içer; sakız alır.)* Gel lan buraya. Tüküreceksin olum.

(Miranın tarafına doğru tükürür. Miran umursamaz. Arkasını döner.)

APOL - Bak lan tükürüyorum sizin tarafa. Ne biçim askersin lan sen, toprağına tükürüyorum ... dönüp oturuyorsun.

Kuş uçmaz kervan geçmez bu ıssız yerde insan olduklarını unutmamak adına çabalayan iki asker bir süre sonra birbirlerini tanıma gereğı duyarak sohbet başlar. Bu sohbetler içinde buldukları durumu sorgulama anlarında da tanıklık eder:

MİRAN - Yaa, ooff... Bırak bu işleri, devlet su işleri. Hem kaç yüzyıllık mevzudan bahsediyorsun. Sizin de değil. Burası hiç kimsenin toprağı değil ki kardeşim. Önceleri de bu toprağın sahibi başkalarıydı. Sonra siz geldiniz. Sonra biz. Toprak dün senindi, bugün benim. Yarın kim bilir kimin olacak.

...
MİRAN - Hakikaten ne işimiz var burada? Zaten her tarafta mayın var. Burada yaşayan kimse var mı ki? Sana soruyorum, yaşayan kimse var mı buralarda?

Ölümün her an kol gezdiği, mayınlarla dolu sınırda bu iki asker psikolojik olarak rahatsızlık da duymaya başlar. Şüphelerini, korkularını gizleyemezler:

...
APOL - Ben uyuyamıyorum, niye biliyor musun? Çünkü buralar ceset kokuyor ceset! Geceleri gözümeye uyku girmiyor. Buraya geldiğimden beri gözümeye uyku girmiyor.

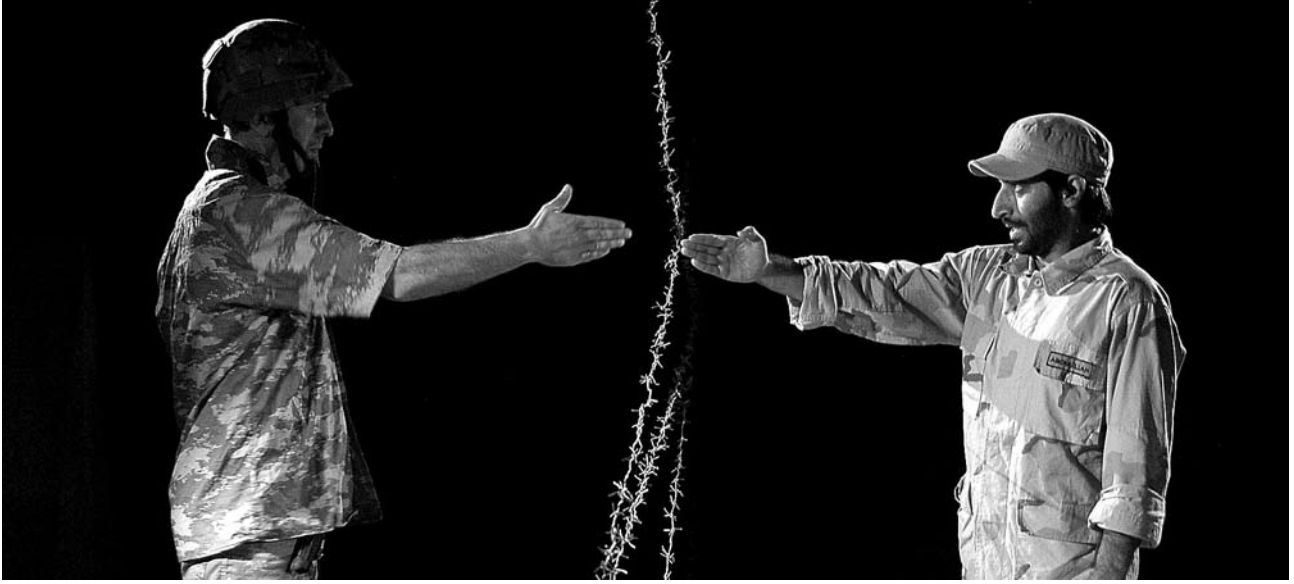
MİRAN - Ne cesedi kardeşim?

Ve korkulan olur nihayet... Ölüm kendini açıktan hissettirirken Apol ve Miran ellerinden geleni yapar. Ancak sınırların acımasızlığı bu çabayı yarıda bırakır:

APOL- Ben de bilmiyorum. Sana duyduklarımı söylüyorum. Bildiğin gibi bu insanlar ancak bayramdan bayrama buluşuyorlar artık sınırda. O da denk gelirse. *(Kuzuların çingirak sesi gelir.)*

Hayır! Hayır! Gitme! Gitme o tarafa, orada mayın var gitme o tarafa! Uzak dur oradan! Hayır! Hayır! Girme mayınların içine. Orada mayın var, gitme oraya! Lanet olsun! Çalışmıyor. Kimse akıl edip sormuyor ki acaba bu sınırda ne oluyor ne bitiyor diye.

MİRAN - O çoban ahmak mı? Aklı başında bir insan mayınların içine girer mi?

APOL- Ahmak sensin! O çoban mayınların içine bilerek mi girdi sanki? O sürüden bir tane bile hayvan eksilirse, sigara bile vermezler ona artık. Çocuğu aç kalır. Ne kadar serseri, boş bir adamsın sen.

MİRAN - Mayınların yeri belli değil mi? Nerede gömülü olduğunu bilmiyorlar mı?

APOL- Kimse bilmiyor. Bu şerefsizler her tarafa mayınları döşeyip haritalarını da kaybetmişler. Mayınların nerede olduğunu da hiç kimse bilmiyor. Bu şerefsiz telsiz de lazım olduğu zaman çalışmaz.

MİRAN - Haritayı mı kaybetmişler? Ohoo Nasıl yani?

APOL- Haritaları kaybettikten sonra mayınların nerede gömülü olduklarını bilmiyorlar. Yani senin anlayacağın kendi döşedikleri mayınlara kendileri basıyorlar. Dünyadan haberleri olmayan çocuklar, mayınları bulduklarında merak ediyorlar, sadece bir demir parçası sanıp, oyun oynuyorlar. Ellerinde patlıyor. Şimdi buralarda okullarda mayın dersleri verilir. Eğer bu dersi verecekseniz, çocukların ayaklarının altına mayın döşemeyin o zaman.

(Şiddetli bir mayın sesi gelir. Anlıyoruz ki, çoban mayına basmış. İkisi de yerlerinde donmuş bir şekilde kalakalırlar.)

Oyun, bir bölümünde alegorik bir anlatımın yer aldığı gölge oyununu da barındırıyor. Hayvanlar üzerinden yürüyen hikaye, günümüz insanına aşılacak istenen “bana dokunmayan yılan, bin yaşasın.” mantığını güzel bir dille eleştirirken izleyenlere, çözümün bir parçası olmak

gerektiğini hatırlatıyor.

İki askerin gözünden bazen izleyicileri güldüren, bazen hüznendiren, bazen de kızdıran DAF, vatanseverlik, milliyetçilik, şovenizm alanına yaptığı eleştirilerin yanı sıra, çoğunluğunu kendisine bir yaşam alanı sunulmayan işçi ve emekçi çocuklarının oluşturduğu askerlik alanının kimler tarafından ve ne adına oluşturulduğunu da akıllara getiriyor. Tam da bu noktada güncel bir sorun ardı sıra bu düşünceyi takip ediyor: Yanı başımızda süren savaş, Suriye... ve sadece Suriye ile yetinmek istemeyen TC hükümetinin Türkiye işçi ve emekçilerini şovenizm bataklığına çekerek emperyalistlerle birlikte sürdürmek istediği savaş oyunu... Türkiye ve Kürdistan’da gelişen devrimci dalgayı kırmak, içine girdiği siyasi, ekonomik ve sosyal bunalımdan kurtulmak için savaşı bir çözüm olarak gören TC’nin bu savaşta birçok askere ihtiyacı olacak. Bunun için fedakar yurttaşlar, vatansever askerleri topluma yaymaya çalıştığı şovenizmle, milliyetçilikle yaratmayı planlıyor. Oysa daha dün fabrika başında sermayesine sermaye katmak için gece gündüz bizleri sömüren sermayedarlar, bu yetmiyormuş gibi şimdi de kendileri için kanımızın son damlasına kadar savaş meydanlarında ölmemizi emrediyorlar. Oysa savaş sadece bizler için ölüm demek, sadece bizler için gözyaşı demek, yıkım demek... Çünkü savaş bir çocuğun yaşanmamış geleceği demek... Bu geleceği faşizmin çöplüğünde öldürmek yerine, daha güzel bir dünyada yeşertmek, büyütme ve bunun için kapitalizmi yıkmak bizler için tek savaş nedeni olmalıdır...

Ayışığı'nda Ortadoğu'dan Konuklar

20-21 Ekim tarihlerinde, Halkların Demokratik Kongresi bileşenlerinin Boğaziçi Üniversitesi Nasuh Baytan Salonu'nda yaptığı, “Halkların Adalet, Özgürlük Arayışları ve Müdahaleler” başlıklı Ortadoğu Konferansı'na katılan Suriye Komünist Partisi/Birlik Siyasi Büro Üyesi Enaam Almasri ve Filistin Gelişimsel Kadın Araştırmaları Derneği Başkanı Mariam Abu-Daga ile Ayışığı Sanat Merkezi'nde sohbet ettik. Emperyalizmin Ortadoğu ve Suriye'deki saldırıları konusundaki görüşlerini aldık.

Suriye'deki gelişmeleri yakından takip ediyoruz ve bir savaşa doğru gidildiğini görüyoruz. Zaten pratik olarak da savaş başlamış durumda. Diplomatik ve ekonomik olarak savaş başlamıştı. Türkiye şu anda Ortadoğu halklarına karşı sürdürülecek bir savaşın üssü olmaya aday durumda. Suriye'li komünistler olarak Türkiye'nin Suriye'ye açılacak bir savaşın üssü durumuna getirmesini nasıl değerlendiriyorsunuz? Bu durumda öneriniz nedir, bu konuda sohbet etmek istiyoruz.

Bize partinizi ve siyasi görüşlerinizi kısaca aktarır mısınız? Suriye'deki komünistlerin emperyalizme karşı tavırlarını az çok tahmin edebiliyoruz ama Baas Partisi ile olan ilişki yakınlığını duyuyoruz bu konuda biraz aktarımda bulunabilir misiniz?

Enaam Almasri: Suriye Komünist Partisi/Birlik'in kökeni 1924'te kurulan Suriye-Lübnan Komünist Partisi'ne dayanır ki, bölgedeki en eski komünist partilerinden biridir. 1967'deki Arap-İsrail savaşındaki yenilgiden sonra 3. Kongrede Lübnan Komünist Partisi ayrıldı. Partimiz Fransa'ya karşı verilen kurtuluş savaşından büyük bir ruh almıştır; ölümsüzleşmiş savaşçılarımız vardır. 1972'deki Hafız Esad, Baas Partisi, Nasırcılar ve komünist, ileri güçler ile birlikte kurulan cephenin içinde yer aldı.

Suriye'nin bir kurtuluş savaşından çıkmış olması, ekonomik ve sosyal açıdan yeniden yapılanmasını sağlamak için ulusal bir cephe kurulmuştu. Partimiz de bu cephe içinde yer alarak Suriye'nin ekonomik ve sosyal açıdan yapılanma projesinde ve yoksul köylüler için toprak reformu yapılması sürecinde Baas Partisi'nin dahi takdir ettiği önemli katkılarda bulundu.

Ayrıca Suriye, Filistin'in İsrail'e karşı verdiği mücadelede direnişin güçlendirilmesine önemli katkıları bulunan bir ülkedir. Suriye Komünist Partisi de bu direniş sürecine en büyük desteği verenlerden biriydi. Gerek Suriye'nin yeniden yapılanma sürecinde gerekse Filistin direnişine destek verilmesi konusundaki projeleri hayata geçirenler içinde, Suriye Komünist Partisi'nin de bulunduğu komünistlerdir.

Zaman içinde Baas Partisi ve onun önderliğindeki Halit Bektaş ve bazı arkadaşlar kendi çıkarları için partiyi kullanmaya başladılar. Ve Suriye Komünist Partisi tamamen Baas Partisi'nin gölgesinde kaldı. Suriye'nin büyük sosyal ve ekonomik projesini uygularken yavaş yavaş yandaşlar ve bürokrasi yerleşmeye başladı. Özellikle de Rusya'dan kopyala-yapıştır şeklinde alınan uygulamalar ve bürokrasi dinamik güçleri de rahatsız etmeye başladı.

Baas Partisi'ndeki bürokratlaşma, imtiyaz sahibi olması ve çeşitli yolsuzlukları, SKP'nin Baas Partisi'nin gölgesinde kalması SKP içindeki dinamik güçleri rahatsız ediyordu. İlk ayrılış 1986'da Yusuf Faysal önderliğindeki daha devrimci dinamiklere sahip grubun bu konudaki eleştirilerini dile getirmesiyle yaşandı. Yusuf Faysal ile hareket eden grup daha devrimci dinamiklere sahip, Suriye'nin içinde yer alan halk mozayigini temsil ediyordu. İçinde yer aldığımız geniş ulusal cephe de kısa sürede Yusuf Faysal ve grubunun ayrı bir parti olarak temsil edilmesini kabul etti.

1991'de Suriye Komünist Partisi/Birlik'in 7. Kongresi yapıldı. Kongrenin hedefi partiden çeşitli nedenlerle ayrılanlar, kızanlar, uzak kalanlar, kısmen küskünlük yaşayanları, komünist bir partide yer almak isteyenleri bir araya getirerek Yusuf Faysal grubuyla birlikte Suriye Komünist Partisi/Birlik kuruldu. Geniş bir komünist cepheyi birleştirmesi nedeniyle de Birlik ibaresi eklendi. Ve hala ulusal cephe de iki tane komünist partisi yer almaktadır.

Suriye Komünist Partisi/Birlik'in dış politikası özellikle Suriye'ye karşı sürdürülen emperyalist politikalara karşı bütün partilerle aynıydı.

İç tüzüğümüzde en önemli üç madde: 1-Ulusal Sorun, 2-Ekonomik ve sosyal projemiz, 3-Olağan üstü halin kaldırılması ve demokratikleşmedir.

1991'den bu yana partimiz Baas Partisi'nin ikti-

dar tekeline karşı çıkararak demokrat ve devrimci kişilere demokrasi yolunda mücadele etme ve bu tekele son verme çağrısı yaptı. Programımızda sınırlarımız içindeki ulusal azınlıkların tam özerklik hakkına sahip olduğunu belirttik. Ulusal sınırlarımız içindeki ulusal azınlıklar kendi dil, din, ırk, anadilde eğitim ve diğer kültürel haklarını kullanmak ve yerel yönetimlerini tayin etmek hakkına sahiptir. Başta da Kürt halkı olmak üzere.

Bunun da nedeni 1962'de yapılan sayımda kırsal bölgelerde bulunan binlerce Kürt sayılmadığı için kimliksiz kalmıştı bu sayımın iptal edilip yeniden sayım yapılmasını ve bütün Kürtlere kimlik verilmesi gerektiğini belirttik. Daha önce sosyal haklarının hiçbirini kullanamayan başta Kürt halkı olmak üzere ulusal topluluklardan kişilere kimlik ve pasaport verilmesi, sosyal haklarını kullanmasının sağlanması ve devlet memuru olma hakkına sahip olması gerektiğini belirttik. Arapça'nın yanında anadilinde eğitim hakkı vardır. Kültürel yaşamını sürdürebilmesi hakkına ve zaten Kürtler en büyük ulusal topluluk olarak Kürtler Kamışlo, Afrin ve Haseki'de olmak üzere üç bölgede kendi yönetimlerine sahipler.

Biz SKP/Birlik olarak özellikle olağanüstü halin kaldırılması ve demokratikleşme hareketinin hemen başlaması için çalışma yürütüyoruz. Bu konuda mücadele ederken, işçiler, işçi sendikaları ve ilerici kitlelerle sürekli işbirliği içindeyiz. Sosyal alanlarda özellikle bizim mücadelesini yürüttüğümüz sosyal proje, işçiler, emekçilere ve yoksullara yöneliktir. Onların sosyal haklarını kullanması, gelir düzeylerinin yükselmesi, adaletli davranılması yönünde. Ve sosyalizme geçişin sağlanacağı bir sosyal projenin hayata geçirilmesi yönündedir.

Bizim parti olarak hem cephe içerisinde, hem parlamentoda, hem bürokratik alanda 13 senedir temsil yetkimiz var. Bu cephenin bir karargahı var ve bu karargah hepimizden oluşmaktadır. Suriye'de olup bitenlere ve dış politika konusunda izlenecek yol konusunda yönlendirme yapılmaktadır. Yani dış politika konusundaki uygulamalarda bizim de katkımız bulunuyor.

1972'den 2011'e kadar bu cepheyi oluşturan 10 tane parti vardı. Yeni Anayasa'nın yürürlüğe girmesiyle birlikte bu cephe çözüldü ve şu anda Suriye'de 20 ayrı yasal parti var. Bu cephenin dağılıp 20 partinin kurulmasıyla, Baas Partisi'nin seçimlerdeki tekelini kırmış olduk. Anayasa'nın 4. maddesi olan Baas'ın ülkenin güvenliğini sağlayarak onun önderliğinde seçimlerin yapılmasına ilişkin ifade kaldırıldı. Bütün partilerin propaganda yapma ve seçime katılma serbestlikleri var.

Şu anda Baas Partisi de içlerinde bu 20 parti de emperyalizmin Ortadoğu'ya ilişkin politikalarına karşıdır. Çünkü bütün o partiler direniş cephesinin en önemli savunucusunun Suriye olduğunu aynı zamanda bölgedeki anti-emperyalist üçgenin tek hamisinin Suriye olduğunu biliyorlar. Sola baktığınız zaman iki komünist partisinin dışında iki etkili olan yeni sol parti var. Demokrat partilerde dahil hepimiz bir noktada birleşiyoruz. Baas Partisi'nin bıraktığı kötü birikimlerden bir an önce kurtulup. müreffeh ve insanca bir yaşama ulaşmak için mücadele veriyoruz. Suriye'nin şu anda içinde bulunduğu noktaya gelmesinin nedeni Baas'ın uygulamış olduğu ekonomik globalleşme politikalarıdır. Çünkü yolsuzluk artmıştı ve yönetim tekelleşmişti, bürokrasi üst boyutlara ulaşmıştı devleti onlar yönetiyorlardı. Baas, uluslararası emperyalist sermayeyle işbirliği yaparak Suriye'de neo-liberal politikalar uygulamaya başladı. Birkaç yıldır uyguladıkları neo-liberal politikalar nedeniyle Suriye'de yoksulluk daha da arttı ve vatandaş devletin korumasına yönelik yasaların gericileştirdiğini, işçilere yönelik yasaların artık tamamen sermayedarların çıkarlarına yönelik yeniden düzenlediğini, özellikle de Türkiye'deki sermayedarlarla işbirliği yaparak uygulanan politikalar sonucunda Suriye'nin yerel üretiminin durmasına, büyüklü küçüklü yüzlerce fabrikanın ve üretim yapan işletmelerinin kapanmasına yol açmıştır. İnşaata yönelindi. Buna bağlı olarak yüzbinlerce işçi işsiz kaldı. Böylece Körfez ve Türk sermayesinin bu uygulamaları nedeniyle artık hayat pahallılığı, özellikle gayrimenkullerde çok yüksek düzeylere çıktı. Suriye'de yakıt korkunç bir zam geldi. Bu da her şeyin pahalılaşmasına yol açıyor. Bunun bir nedeni de Suriye ve Türkiye'deki bürokratların Türkiye'ye kaçak mazot-benzin götürmeleridir. Bunun faturası maalesef Suriye halkına çıkartılmıştır. Yakıt pahalılaşması nedeniyle yoksul köylüler üretim yapamadılar ve tarlalarını bırakıp kentlere göç etmek zorunda kaldılar. Artık ciddi bir iç göç var. Bu sebeplerle Suriye'de insanlar sokaklara çıktı, devrim süreci başladı.

Biz bunu ekonomik ilhak olarak tanımlıyoruz.

Enaam Almasri: Biz hem ekonomik hem de demokratik ilhak olarak değerlendiriyoruz. Bunu oluşturan çatı da siyasi yapılanmadan dolayıdır. İlk başta devlet bu ayaklanmanın seslerini duydu, bunu gözlemledi ama bürokrasi yolsuzluktan beslendiği için bunu gözardı etti. Bunun yerine bürokrasi güvenlikçi bir çözüm arayışına ve uygulamasına yöneldi. Bunu kafalarına vurarak susturabilirim diye düşündü.

Bizim partimizin kongresi olayların başladığı

dönemde Mayıs ayında idi. Biz kongremizde bu olayları değerlendirerek halkın haklı talepleri olduğunu ve bu taleplerin yerine getirilmesi gerektiğini ifade ettik bürokrasiye. Özellikle ulusal ve demokratik bir çatı altında toplanılmasını ve devletin talepleri diyalog kurularak sorunları çözmesi gerektiğini söyledik. Temmuz 2011'de bizim önderliğimizde bu diyalog başladı. Suriye'deki mozaığı oluşturan bütün etnik grupların temsilcileri, ulusalcılar, devrimciler bir çatı altında toplandı. Ve her kesim orada kendi çözüm önerisini dile getirdi. Ama o toplantı başlamadan önce ABD Dışişleri Bakanı Clinton, muhalefete "oraya katılmayın" çağrısında bulundu ve büyük bir çoğunluk da buna uydu. O dönemdeki muhalefette hepsi ulusalcı yapılardan ve şahsiyetlerden oluşmaktaydı. Ondan sonra Amerika, Fransa ve Türkiye işbirliği yaparak Suriye'nin Dostları Meclisini kurdular. Haliyle buna bir mali destek gerekliydi o da körfez ülkelerinden geldi. Katar destek verdi. Uluslararası medyayı kışkırtarak Suriye'deki bu süreci hazırladılar.

İlk başta ezilenler, işçiler, yoksullar sokaklara döküldüklerinde kışkırtılarak emperyalistler tarafından farklı bir çerçeve çizmeye, farklı bir atmosfer yaratmaya ve göstermeye çalışıldı.

İlk sokağa inişlerde emperyalizmin parmağı yoktu diyorsunuz?

Enaam Almasri: Tabii ki, Suriye halkının haklı talepleri vardı ve bunun için sokağa çıkıyordu. Fakirlik, cehalet giderek artıyor, özgürlük yok. Sizin ülkenizde olduğu gibi. Arap devrimlerinden de etkilendiler ve o dönemde bunu desteklediler. Suriye halkı hep destekledi, bütün partiler de destekledi, Suriye devleti de Tunus ve Mısır'daki devrimleri destekledi. Esad da çıkıp desteklediğini söyledi. Halk haklıdır dedi. Mısır ve Tunus'taki halkın talepleri haklıdır diyor. Ama burada cephedekilerin çoğu sokaklara indi. Halkın burada haklı taleplerle sokağa çıktığını kabul etmiyor. Tunus ve Mısır'daki yönetimler tam emperyalisttir ve Mısır İsrail'le bir barış anlaşması imzalamış bir devlettir. Suriye devleti de bu nedenle halkı destekledi.

Suriye'de sokağa çıkanların ilk istekleri Anayasa'nın değiştirilmesi, ki Baas'ın devletin hamisi olmaktan çıkması, genç insanlardan oluşan yeni partilerin kurulması, sosyal ve ekonomik hakların garanti altına alınmasıdır. Suriye'deki ezilenler emperyalist gerici oluşumların programlarını beğenmediler çünkü gericidir, olumlu yönü yoktur. Hemen Türkiye üzerinden körfez sermayesiyle birlikte yavaş yavaş Suriye'ye paralı askerler ve karşı propaganda yapan insanlar gönderildi. Milyonlarca dolar şu anda

Enaam Almasri:

para akıyor Suriye'ye Katar üzerinden. Yalnız emperyalistler değil, gericiler değil, ama devlet bürokrasisinde bizim önerdiğimiz programı (reform programını) baltalamak için, bir kaos yaratmak için yardımcı oluyorlar. Son süreçte tam demokratik, özgür, herkesin eşit yaşaması gerektiğini belirten programımız konusunda bir çok bizimle birlikte hareket eden var ve bürokrasiye doğru kayanlar da oldu. Özellikle ABD'nin ve Türkiye'nin gerici programına hizmet eden işbirlikçiler hep birlikte Suriye'yi bu hale getirdiler. Suriye'nin yıkılması için şu anda katkıda bulunuyorlar. Yalnız toprak olarak değil Suriye halkına yönelik bir saldırıdır. Amaçları Suriye ordusunu tamamen sindirip zayıflatmaktır. Devletin en önemli kurumlarını dize getirmektir. Ekonomik bir ambargo da hali hazırda var.

Bu süreci emperyalist güçler arası bir savaş olarak mı değerlendiriyorsunuz, emperyalist işgal olarak mı değerlendiriyorsunuz?

Enaam Almasri: Uzun yıllardır ABD emperyalist tek güç ve dünyanın hakimi durumunda. ABD kendi müttefiklerine bile acımadı. Yunanistan, İspanya ve Fransa'ya. İran, Rusya, Çin'e düşmanca davranmaya başladı. Şu anda Rusya kendine göre yeniden bir ulusal güçlenme yaşıyor. Çok önemli nokta Çin'le birlikte

ortak çıkarları gündeme geldi. Şanghay İşbirliği Örgütüyle. Rusya'nın başını çektiği platform dünyanın en kalabalık nüfusunun içermektedir. Bundan ötürü yeni denklemler ortaya çıktı. ABD tek olmaktan çıkmaya başladı. Emperyalizmin sermayenin saldırısına karşı yeni bir sermaye olarak çıktı Çin ve Rusya Şanghay işbirliğiyle gerçek ve büyük çaplı bir üretim yapmaktalar. ABD tam tersi finansman üzerinden çalışmaktadır. Yani ABD finansman üzerine çalışmakta ama diğer taraf üretim üzerinden yükseliyor. Bir çıkar çatışması var ama bu çıkar çatışması emperyalistler arasındaki bir çıkar çatışmasıdır. Halklar açısından bir çıkar söz konusu değildir.

Biz buna üçüncü dünya savaşı diyoruz. Üçüncü dünya savaşı şu anda sürüyor.

Enaam Almasri: Biz buna yeniden bir üçüncü dünya oluşuyor diyoruz. Ama bu tek taraflı değil. Türkiye şu anda kendi çıkarlarının tersine de kendini kullanıyor. Recep Tayyip Erdoğan, Turancı-Osmanlıcı düşüncede bir adam..

Yeni Osmanlıcı.

Enaam Almasri: Onun hayalinde islami devlet var. Yeni Osmanlıcı bir yapılanma... Türkiye'yi, Türkiye'nin ve bölgenin çıkarına olmayan bir savaşa sürüklüyor. Kesinlikle biz sunni-şii çatışmasını doğru bulmamaktayız. Bence İran başta olmak üzere kalkınmak isteyen bir platformdur. Suriye kendi siyasi konumundan dolayı kendisi daha yaşam koşulları ve özgürlük için savaşıyor. Biz ABD ve Batı Avrupa sermayedarları tarafından dayatılan programa hayır diyoruz. Bütün Suriye'deki partiler, komünist olsun ulusalcı olsun.

Suriye Komünist Partisi'nin ve diğer ilerici güçlerin Suriye'deki halk hareketine önderlik edip, Baas'ı da alaşağı edip Rojava'da Kürtlerin yaptığı gibi Suriye'de kendi halk iktidarlarını kurmayı düşünüyorlar mı?

Enaam Almasri: Suriye muhalefeti olarak üç toplantı yaptık. Bu toplantıların ikisinde 62 parti, kurum, kuruluş, dergi, platform bulundu. Bunlar hepsi üç konuda ortaklaştılar. Kesinlikle şiddete karşıyız, Kesinlikle ne şekilde olursa olsun dış müdahaleye karşıyız. Etnik çatışmaya da hayır diyoruz.

3. toplantıda ise eskiden varolan ulusal cepheyi oluşturan partiler -Baas hariç- toplantı yaptık. Onların yanında işçi sendikaları ve köylülerin platformları da katıldı. Ve şu noktalarda ortaklaştık. İlk olarak ulusal barışın sağlanması, aramızda kin öfke olmadan barış içinde yaşamak. Siyasi diyalog, teröristlere karşı ortak işbirliği, dış müdahaleye karşı birlikte davranmak, devletin kurumlarını ayakta tutmak ve ordunun ayakta bütün olarak kalmasıdır. Suriye'de tek silah taşıma hakkı ordundur. Bu üçüncü toplantıda Suriye'de bulunan etnik, fikir, inanç, siyasi, ekonomik yapıların temsilcileri bulundular. Ve hala bu görüşmeler devam ediyor. Dışarıdaki muhalefet güçlerle de irtibat kurmaya devam ediyoruz. Ama görünen şu ki, emperyalist ve gerici güçler de bizim bu diyalogu sürdürmememiz için elinden geleni yapıyor. Suriye'deki olaylar gün geçtikçe daha karmaşık ve kanlı olmaya başlıyor. Sizin dikkatinizi çekmek istediğim bir nokta şu: Kuzey Suriye'deki yani Batı Kürdistan'daki olaylardan Suriye devletinin haberi vardır. Ve bu doğrultuda gelişmeler yaşanıyor. Ondan sonra 11 Kürt partisi bir kongre düzenlediler.

Suriye devletinin bilgisi dahilinde oldu yani.

Enaam Almasri: Evet Suriye devletinin bilgisindedir. Oradaki kurulan milislerin Türkiye ile olan sınırlarını onların savunma hakkı olduğunu kendisi de kabul ediyor. Ve o bölgeye çeteci Suriye ordusunun girmesini engellediler. Ve şunu ispatladılar Suriye ordusuna... Siz kendi görevinize başlayın, bunu başarın biz buradaki savunmamızı kendimiz yaparız, korumayı sağlarız. Bu bölgeye terörist sokmayız. Bu yaptıklarını bütün Suriye'deki ilericiler tarafından takdirle karşılanmıştır. Yalnız devrimciler değil hem Suriye devleti hem de Suriye halkı bu gözle bakmaktadır. Şöyle bir şey var. Suriye'de yaşayan Kürtler'e hiçbir zaman diğer ülkelerdeki gibi farklı, dışlayan bir gözle bakılmadı. Her zaman birinci derecede vatandaş olarak görüldüler. Onlara farklı bir uygulama yapılmadı. Diğerlerinden farklı bir statü koymayı da kendileri kabul etmiyorlar. Ve Kürtlerle, muhalefetle, diğer etnik gruplarla oluşturulan şiarımızı sürekli tekrarlıyoruz. Suriye'nin toprak bütünlüğünü korunması ve emperyalizmin saldırısına karşı mücadelede hep birlikteyiz.

Suriye ordusunun dağılmaması bizim için temel önemde dediniz? Suriye'de bulunan tüm komünist güçler, ilerici güçler Baas'ın etrafında Suriye yönetimi etrafında kenetlenmişler diyebilir miyiz?

Enaam Almasri: Artık Baas yok.

Suriye Devleti diye düzeltelim o zaman.

Enaam Almasri: Demokrasi mücadelemiz Suriye'nin bir iç sorunu, yolsuzluklar, işçilerin haklarının alınmasına karşı hep birlikte bir mücadele veriyoruz. Diyalogla bunları çözmeye çalışıyoruz. Bu büyük kapsamlı üç toplantı bunun için yapıldı.

Yani biz Suriye halkı emperyalizme karşı mücadele vereceğiz. Ve kendi iç sorunlarımızı da bir şekilde kendimiz dışarıdan müdahale yaptırmadan çözeceğiz demek istiyorsunuz herhalde..

Enaam Almasri: Hayır. Suriye'de 24 etnik köken vardır. Bu mozaikçi oluşturan insanlar iç içe yaşamaktadır. Herhangi bir yanlış başlangıç ya da uygulama tüm Suriye'ye zarar verebilir. Biz SKP/Birlik olarak medeni, tam demokratik, eşit, laik bir ülke olmasını hedefliyoruz. Şu anda tüm güçlerimiz diğer ortaklaştığımız güçlerle birlikte emperyalizmin saldırısına karşı ön safhalarda savaşacağız. Ondan sonra Suriye'yi hep birlikte inşa edeceğiz. İki mücadeleyi birlikte veriyoruz. Ama tabii ki emperyalizme karşı mücadele daha önceliklidir. Suriye'yi yeniden inşa edeceğiz.

Mariam Abu-Dagga: Zaten Suriye'de Irak'taki gibi bir durum olursa Suriye olmaz artık.

Enaam Almasri:Ordu her etnik kökenden insanlardan oluşuyor ve bu ordu bizim emperyalizme karşı mücadelemizde bize destek olmalıdır. Ordu öncelikle dış düşmanlara karşı bir güveniktir sonrasında ise iç güveniğin sağlanmasında yardımcı olacaktır.

Yaşanan bu olaylardan sonra binlerce insan mağdur oldu, binlerce dul ve yetim var. Özellikle kadınlar bu savaşta çok ağır bedeller ödüyorlar tüm savaşlarda olduğu gibi. Olaylar başlayalı iki yıl oldu. Bu nedenle göç edenlerin sayısı 500 bin. Suriye'nin nüfusu ise 23 milyondur. Suriye eski yapısını hala muhafaza etmektedir ve hala birliktedir. Biz bunu görüyoruz ve kazanacağımıza inanıyoruz.

Suriye'den göç edenler hep bu Müslüman Kardeşler grubundan olanlar mı?

Mariam Abu-Dagga: Savaş atışının ilk maddesi her zaman insandır. Gariban insanlardır. Bedeli onlar öderler.

Antakya'da yaşayan arkadaşlarımız var. Onların söylemleri var.

Enaam Almasri:Olaylar başlamadan önce emperyalistlerden biri dedi ki biz Suriye'ye demokrasi getireceğiz. Demek ki, bunlar bu olayları planlamışlardı. Şu anda dünyadaki bütün devrimciler ve ilericiler dünyanın tek kutuplu olmadığını ve Suriye'de şu anda yaşanmakta olan olaylardan dolayı ikinci kutup yavaş yavaş Rusya önderliğinde ortaya çıkmaya başladı.

Suriye şahın önündeki taş... Şahın önündeki taş devrilirse şah gider..

Enaam Almasri:Biz kesinlikle bu savaşta bize kim bir yardımda bulunur, bir nefes verirsek biz ona minnettar oluruz. Özellikle şu süreçte tek bir büyük yardımdansa sürekli ve küçük yardımlar bizim için büyük önem taşıyor. Türkiye'de bize destek verenleri saygıyla selamlıyoruz. Çünkü halklar her zaman yan yanadır. Onlar da bunu gösteriyorlar. Halklar hiçbir zaman düşman olmadılar. Düşmanlıklar bize hep zorla dayatılıyor.

Teşekkür ederiz.

Enaam Almasri: Bizlere bunları anlatma fırsatı verdiğiniz için teşekkür ederiz. Gelecekte güzel günlerde de hep bir arada olacağımızdan eminim. Bunu kendi partilerimiz değil, bunu kendi ülkelerimiz halklarımız için istiyoruz. Çünkü demokratik bir ortamda insanca yaşamak halklarımızın hakkıdır. Onların haklarının tek savunucusu biz komünistleriz.

Türkiye devleti'nin, Türkiye'de ilericilerin, devrimcilerin yaptığı savaş karşıtı eylemleri Esad yanlılarının yaptıkları eylemler gibi gösterdi. Buradaki devrimcileri vatan haini ilan edeceklerdir zaten.

Enaam Almasri: Bizim inandığımız şudur. Burada Başer Esad'ın kalması da gitmesi de ne ABD'nin, ne Türkiye'nin ne de bir başka devletin sorunudur. Bu bizim iç sorunumuzdur. Bu Suriye halkının tercihiyle bağlıdır. Sandıklara gider ve halkın tercihiyle karşı çıkamazsınız. Ama şunu da belirtmek isterim ki, bizim için emperyalistlerin dayatması sonucu Esad'ın iktidarı bırakıp gitmesi de bir vatan hainliğidir. Çünkü şu anda halkı ve devleti temsil eden kişidir. Ancak seçimle gider. Suriye halkı karar verir ve öyle gider. Bir emperyalist dayatmayla değil.

Biz emperyalistlere karşı savaşımızda bize güç verilmesini istiyoruz. Bizim için emperyalistlere karşı yapılan Türkiye'deki her destek önemlidir. Çok da anlamlıdır. Bu emperyalist işbirliği İstanbul'da sağlandı. Burada emperyalistlere karşı yapılan 3 kişilik bir yürüyüş bile bize güç verir. Sizin ve bizim emperyalistlere ve işbirlikçilere karşı gücümüz yüksek olsun.

Enaam Almasri: Tekrar teşekkürler, kalbimiz Suriye halkıyla beraberdir.

Merhaba Mariam, sizinle de Filistin üzerine ve emperyalistlerin Ortadoğu'daki savaş politikaları üzerine konuşmak istiyoruz. Filistin Halk

Kurtuluş Cephesi dünyadaki olayları ve emperyalistlerin Suriye'ye saldırısını nasıl değerlendiriyor?

Mariam Abu-Dagga: Öncelikle teşekkür ederim. Böyle bir ortam ve sıcak dostluk ve dayanışma isteğiniz için. Mücadele içinde yer aldığım süre içinde Arap, Türk, başka milliyetlerden insanlarla çalıştım ve birlikte savaştım. Özellikle geçmişte bizimle birlikte savaşan yoldaşlarınız bana yabancı değiller, biz onlarla birlikte yaşadık devrimi, onun için savaştık. Suriye'den de, Türkiye'den de gelenler oldu. Ama onlar Türkiyeli yada Suriyeli değildir onlar birlikte savaştığımız yoldaştır. FHKC ile sizin düşünceleriniz arasında marksizm leninizm açısından bazı farklılıklar olabilir ama emperyalizme karşı birebir aynı. Düşüncelerimiz aynıdır. Ahmed Saadet İsrail tarafından kaçırıldığında Türkiye'deydim. Tutuklandığında İsrail'e karşı büyük bir yürüyüş düzenlenmişti ve Ahmed Saadet'le dayanışma platformu oluşturuldu. Biz halk cephesi olarak dünyadaki devrimcilerden farklı bir konumda yaşamaktayız. Çünkü Filistinliler bölgenin her yerinde yaşamaktadır. Ülkelerin gündeminde olanları Filistinliler yakından bilirler. Dünyadaki bütün devrimcilerle çalışmışlığımız var. Bölgelerdeki gelişmelerden uzak değildir Filistin. Biz Oslo anlaşmasını kabul etmiyoruz. Buna karşı büyük çapta örgütlenme yaptık. Bizim ondan sonraki ilk kongremizde konumuz Ulusal Kurtuluş ve Demokratikleşmedir. Şu anda ulusal kurtuluşumuz için savaş devam etmektedir ve bütün gücümüzü bunun için birleştiriyoruz. Bu kurtuluş savaşı devam ederken toplumumuz ve kurumlarımız demokratik bilinç ile mücadeleyi büyütme

çalışıyoruz. Bizim bir sorunumuz var 1970'ten bu yana FHKC dünyada terör örgütlerinin en başında sayılmaktadır. Araplardan, birleşmiş milletlerden gelen tüm yardımlar sağ kesime yani Arafat ve diğerlerine gitmiştir. Bizim özellikle sosyalist ülkelerden gelen yardımlarımıza el konuldu. Bütün yoldaşlarımızın hareket olanakları sınırlı oldu. İçeride hem yönetimin hem de İsrail'in baskısı vardı. 1989'da başlayan intifada çok uzun sürdü. Hamas son iki senesinde bu mücadelede bizlerle birlikte yer aldı. Dünyadaki bütün Müslüman Kardeşlerin yardımını Hamas'a akmaya başladı. Yalnız Hamas değil o bölgedeki dini gruplar ılımlı islam getirmeye çalışıyorlar. Neden? Emperyalizmin en büyük düşmanı Sovyetler Birliği'ydi. Onun çöküşünden sonra islami grupları desteklediler kendilerine hizmet etmek için. Onları beslediler. Sonra da kendi yarattıkları grupları düşman ilan ettiler. Bu bütün islami gruplar için de böyledir. Ben şimdi bunun ne kadar tehlikeli olduğunu ve ülkede nasıl yansıdığını anlatmaya çalışıyorum.

2001'de bütün Filistin liderleri, Arafat, Hamas hep beraber Batı Şeria'daydı. İsrail neden cephenin genel sekreteri Abu Ali'yi infaz etti Neden? George Habbaş Fransa'ya tedaviye gittiği zaman 6 bakan istifa etmek zorunda kaldı. Ama bütün örgütlerin genel sekreterleri gittikleri her yerde serbest geziyorlar. Bütün islami cihad örgütleri Batı Şeria'da rahatça dolaşıyorlar. Ama İsrail gelecekteki gerçek tehlike olarak Halk Cephesini görüyordu. George Habbaş tek istifa eden parti genel sekreteridir. İsrail, "Filistin Halk Cephesi genel sekreterlerden oluşmaktadır eğer bunu vurursak cephe dağılır" diye

düşünüyordu. Halk cephesi genç bir kişiyi Ahmed Saadeti genel sekreter seçti. İsrail'in çıldırdığı nokta şu: Bir bakanın Kudüs'te en güvenli yer olan Ordu Oteli'nde, odasında öldürülmesidir. Ve gerçekleştirilenlerin hiç kayıp vermeden oradan çıkmasıdır. Abu Ali'nin ölümünden sonra, çünkü 40 gün içinde intikamının alınacağını söylemiştik.

İsrail buna çıldırdı. Bu yüzden Ahmed Saadet'i tutukladılar. Bunda da cephe boş durmuyor. İsrail'in en yüksek düzeyindeki kişileri kaçırmayı planlıyorlar Ahmed Saadet'in serbest bırakılması için. Biz başkaları gibi değiliz. Başa baş savaşıyoruz. Arap ülkelerinde halk cephesi olduğumuz için dolaşma rahatlığımız yoktu. Mısır'a bile ancak istihbaratın onayıyla gidebiliriz. Suriye'de bizim bürolarımız olmasına rağmen, Suriye'ye ancak oradaki yoldaşların bilgisiyle gidebiliriz. Lübnan'la savaşa sürüklemeye çalışıyorlar. Bizim zaten iç sorunlarımız var böyle bir savaşı istemiyoruz. Filistin yönetiminin Oslo'da kabul ettiği yönetim, devrimcilerin önünde bir engeldir. Eğer bir gerilla hareketi olursa ilk tutuklayandır, şu anda Hamas bunu yapıyor. En son yaşadığımız şey 2007'deki çatışmalar ve Hamas'ın da etkisiyle Gazze ve Batı Şeria'nın birbirinden ayrılmasıdır. Hamas şu anda bunu yapıyor. Hamas'ın amacı Gazze'ye tamamen hakim olması ve orayı bir imarete dönüştürmektir.

Hamas ve El Fetih bir çok ülkeden yardım aldı. Bize bu konuda haksızlık yapıldı ve bunu devam ediyor. Hamas propaganda yaparken cenneti vaadediyor. El Fetihçiler ise iş olanağı vaad ediyorlar. Biz onlara "gelin bizi seçin biz ileride size sosyalist bir devletle iyi bir yaşam verelim" diyoruz. Ama onlar bizi dinlemiyorlar. Biz bu mücadelenin çok uzun yıllar daha sürebileceğini de biliyoruz.

Bu süreçte çok hızlı sonuç almak isteyenler var. Bugün zeytin ağacı dikip ikinci gün zeytin almak istiyor. Ama bu mümkün değildir. Zaman ve emek ister. Diken ekersen ikinci gün dikenini alırsın... Ama zeytin öyle değil, köklü ağaçtır, emek vermek gerekir, ancak iki senede bir iyi ürün alırsın. Benim istediğim iyi ekim yapayım ki, hasadım ileride uzun süre olsun.

Ben istiyorum ki, seçimlerde Hamas kazansın. Ama neden çünkü ben cephenin Gazze sorumlusuydum ve sokakta insanlarla iç içe yaşamaktayım. Halk Hamas'a oy versin o iktidar olsun ve insanlar onun gerçek yüzünü görsün. Siyasi islamın ne olduğunu insanlar görsün. Hamas'ın seçimlerden 3 ay sonra gerçek yüzünü gördü. Gazze yakınlarında bir dayanışma çadırı kurdum, orada yaşadım kışım, tek başına greve başladım. Filistin-Filistin çatışmasına

hayır dedim. Benimle dayanışacak olanlar silahıyla gelmesin.. Hemen 2-3 gün içinde çadırlar çoğaldı. Bir ay açlık grevinde kaldım. Hamasla çatışan insanlar arasında bir köprü oluşturduk. Şu anda attıkları slogan cephenin de yıllardır attıkları sloganlardır. Ama onlar bunlardan nemalanıyorlar. O sloganları sahiplendiklerinden değil. Şu anda siyasi bir duruş için bir çatışma yok diğer siyasi yapılarla. Ben ve yoldaşım o olaylardan sonra bize güvenleri arttı. Bütün tanıyanlar bize danışmaya başladılar artık... Çünkü biz olayları önceden görüp söyledik. Şimdi sokaklara inmek için bekliyorlar. Sokaklarda olmak istiyorlar.

İlk başta özellikle Hamas El Fetih'le çatıştıktan sonra ve Gazze yönetimini aldıktan sonra çok kanlı bir şekilde insanları katlettiler. Korku salmak için. Sokaklara korku saldılar herkes korkuyor. Ama biz bir hafta sonra demokratik cephe de halk cephesi de Gazze'nin ortasında bir yürüyüş yaptık. Sloganımız "Bölünmeye Hayır Ulusal Birliğe Evet" di. Yani biz inanıyoruz ki, İsrail'in yapamadığı tek şey Filistin halkını bölmek. Ama Hamas bunu 2007'de başardı. En büyük iyiliği İsrail'e Hamas yaptı. BBC televizyonunda canlı yayında sorduklarında ben Filistin'de 1948'deki Nakba değil asıl Nakba bugün başladı dedim. İlk Nakba İsrail'e karşı savaşmayı teşvik ediyordu ama bu Nakba Filistin halkını tamamen böldü. İsrail'in rüyasını gerçekleştirdi. Dünyadaki siyasi islamın çıkışı olarak değerlendiriyoruz bunu. 1970'li yıllarda Türkiye önderliğinde yeşil kuşak projesi vardı. Bu projenin içinde Hamas vardı. İsrail, Hamas'ın burada olmasına göz yumdu çünkü FKÖ'nün önüne geçip alternatif göstermekti. Hamas'ın önünü açtılar. Hamas yeşil kuşak projesinin bir parçasıdır.

FKÖ'ye yüzlerce eleştirimiz var ama buna rağmen dünyadaki bütün dünyada örneği olmayan ulusal, sol, milliyetçi insanları bir araya toplamıştır. Filistin halkının içerde ve dışarda tek temsilcisi FKÖ'dür.

Arafat ölmeseydi gelişmeler daha farklı olabilirdi.

Mariam Abu-Dagga: Arafat'ı öldürdüler. Bunun da sebepleri var. Ahmed Saadet'i İsrail hapsedmedi, tutuklamadı. Filistin yönetimi tutukladı. Filistin yönetimini kandırarak resmen kaçırdılar ve hapishaneyi CIA kontrol ediyordu. Gazze'de biz tüm Filistinlilerle birlikte cephe olarak Arafat'ı destekledik. İnsanlar sokaklara döküldü. Orada slogan atıldı: "Arafat Arafat Diren Yanında Ahmet Saadet" denildi. Bu bir diyalektik bilinçtir. Bizim tek düşmanımız İsrail'dir. Başka düşmanlarımız da var evet ama

şimdi öncelikle İsrail'e, emperyalizme karşı savaşmak zorundayız.

Seçimlere gelince Filistin'deki seçimler Ortadoğu'daki en adil seçimdir. Birleşmiş Milletler ve özellikle kapitalist ülkelerin gözlemleri altında yapılmıştır. BM ve Avrupa Birliği'nin istediği bir seçimdi yapıldı ve bilerek Hamas oraya geldi. Biliyorlardı Hamas'ın geleceğini getirmek istedikleri demokrasi bu mudur? Her ne kadar bizim Hamas'a karşı görüşlerimiz varsa da onlar Filistin yönetimine demokratik yollardan geldiler.

Seçimlerin adil olduğunu belirttiniz bu konuda Hamas'ın kazanması adil bir şekilde yapılan seçimle mi oldu?

Mariam Abu-Daga: Evet, gözlemciler bulunuyordu. Ama şu var ki, Filistin'de seçmen sayısı çok azdır. Bunlar dan oy kullanabilenler den de Hamas'tan bir şekilde etkilenenler oldu. Seçimlerden önce her mahallede bile kimi seçileceği belliydi.

Ne zaman ki Hamas, El Fetih çatışmasından sonra Gazze 'de El Fetih düşman olarak görüldü, bu bölgeye girmesi engellendi ama Hamas bu bölgenin içinde hala. Biz Hamas'la 180 derece zıddız politik olarak ama şunu da kabul etmeyiz, ne İsrail, ne Amerika, ne de başka bir ülke bizi kimin yöneteceğini söyleyemez. Evet Hamas yönetime geldi. Ama onu dışlamak buna karşı bir kalkışma İsrail ve emperyalist devletlerin beklediği ilk şeyi yapmak olur. Hamas iktidara geldi ama emperyalistler de Filistin'i kendi çıkarlarına göre bölmek istiyorlar. Bizim Hamas'la çatışmamız onlara yardımcı olur.

Başlangıçta Hamas aynı AKP'nin 2000'lerdeki durumundaydı. Herkes şaşırı bu kadar oy alacağını kimse tahmin etmemişti. Ve El Fetih'de kaybedeceğini düşünmüyordu. Onlar da çok şaşırıyorlardı. Nasıl kaybederiz burası bizimdir diye düşünüyorlardı. Eskiden direniş bayrağı kaldıran Hamas, iktidara geldikten sonra direniş bayrağını hasır altına aldı. Hamas iktidara geldikten sonra bir kurşunu İsrail'e sıkmadı. El Fetih'in de İsrail'le bir barış anlaşması var. Biz Abu Ali Mustafa Tugaylarıyla birlikte, Hamas El Kassam'la birlikte El Fetih'e rağmen gidip ortak operasyon yapıyorduk İsrail'e karşı. El Fetih iktidardayken füze atan Hamas için "Amaan oyuncak füzeler atıyorlar bunlar, bizi zarara sokmak için atıyorlar " diyorlardı. El Fetih döneminde tamam biz dolaşıyorduk bölgede ama şu anda o kadar zor ki füze atmak İsrail'e.

Hamas engelliyor yani.

Mariam Abu-Daga: Hem de nasıl. Hamas geldikten sonra İsrail'le Gazze cephesi tamamen güllük gülüstanlık olmaya başladı. Ama hala sözde direniş varmış gibi gösteriyorlar ama gerçekte Hamas'ın direnişle bir ilgisi yoktur. Hamas geldikten sonra Gazze'de tamamen halkın kazanımları, demokratik kazanımları da askıya alındı. Halkı İslamlaştırma faaliyetleri başladı. İlk başta yasalarla değil, farklı uygulamalarla başladı. Burada sizin dediğiniz Fethullah Gülen uygulamaları gibi. Ailelerden başladılar. Örneğin, "Ya senin karının başı niye açık günahtır, başını örtün, gel biz sana da bir iş bulalım" diyerek başladılar. Bunlar önce gizli, ufaktan başladı. Biz bunları gördük ve karşı çıkmaya başladık, uyarılarda bulunduk. İslamlaştırmaya böyle başladı. Mesela nargileyi birden yasaklamadılar. Çok zararlıdır kadınlar içmesin diyerek başladılar. Neden kadınlar, madem zararlı erkekler de içmesinler, bu yasakları koymanın bir başlangıcıdır. İkinci uygulamaları adliyelerde başlattılar. Artık kadın avukatlar başı açık gelmeyecek, şapka da giymeyecek, siyah gözlük takmayacak, sıkma baş -orada bir örtünme biçimi- örtünüp gelecek. Neden kadınlar şapka ve siyah gözlük takılmayacak diye sorulduğunda şöyle cevap verilmiş: Şapka ve siyah gözlük hakimi tahrik ediyor. Böyle bir kişi hakimlik yapabilir mi? Bu kişi hakim olmayı hak etmemiştir eğer ki, şapka ve gözlükten tahrik oluyorsa. Bizim baskılarımızdan sonra bu kararı geri aldılar.

İsrail'in bir rolü var. O bölünmeyi gerçekleştirmek için Gazze'yi ambargo altına aldı. Bu ambargo bizim gördüğümüz gibi değil, İsrail bilerek Hamas'ı orada daha çok güçlendirmek için yaptı. Bu ambargodan sonra 2008-2009 da savaş diyemeyiz ama Gazze'de bir yıkım başladı. Yıkımın sebebi şu: Filistin halkı bütün olarak direniyor İsrail'e karşı emperyalizme karşı direnişçilere ibret olsun, korku salınsın diye yapıyor. Gazze'de böyle büyük bir yıkım yaşandı. Sizin televizyonlarda gördükleriniz orada yaşananların ancak binde biridir. Bazı mahalleler artık haritadan tamamen silinmiştir, yok olmuştur. Ama Gazze bu savaşta İsrail'e karşı, işgalcilere karşı El Fetihçiler onurlu bir tavırla direnişe başladı.

Gazze'deki o savaşta çok ilginç bir olay yaşandı. Savaş yerlerinde insanlar genellikle göç ederler. Ama tam tersi Mısır üzerinden tünellerden geçerek 20 bin insan Gazze halkı ile yardımlaşma için geldi. Bu dünyada ilk defa yaşanıyor. Hamas'ın hedefi evrensel bir başlangıçtı. Gazze'de bir İslami imaret kurmaya çalışıyordu, ilan etmek istiyordu. Halifelik dönemindeki gibi bir Emirlik yani... Ve ayrıca

Hamas'tan ayrılanlardan radikal islamcı onlarca örgüt çıktı. Çok radikal islamcı örgütler. Celcele diye bir örgüt vardır Hamas'tan ayrılanların kurduğu, en son Hamas yönetimini Emirlik kurmadığı için karşı çıkarak Hamas'la çatıştılar ve Hamas onların yüz gerillasını camide yakarak öldürdü. Çünkü onlara biz emirlik ilan ediyoruz. Sizin kanınız mubahtır bizim için dediler. El Kassam gitti yüz kişiyi katlettiler bir saatte.

Uyguladıkları bazı yasaklarda şunları: Kuaförde çalışan bir erkek varsa gidip yarın çalışma dediler. Eğer işe giderse önce bir dayak yer. Tehdit edilir işe gitmemesi sağlanır. Dışarıya konulan mankenleri günahı diye koydurtmadılar. Zaten bizim halkımız yıllardır çekmiş İsrail'den, bundan sonra da bu yönetimle bu kadar baskıyla bunu mu yapacaklar. İnsanlar onların bu yasaklarından baskılarından bıkmaya başladı. Ve aynı zamanda hem El Fetih'in içinde hem de Hamas'ın içinde yeniden birleşmeyi istemeyen iki kanat var. İsrail ve emperyalistler bu iki kanadı besliyor. Çünkü bölünmeler savaş tüccarlarını büyütüyor. Gazze'de silah satanlar çok büyük sermaye sahipleri oldular. Biz cephe olarak o asalaklara karşı bir savaş açmamız gerekli çünkü onlar birleşmeyi engelleyen insanlardır. Şu anda Gazze'de yeni zenginler türedi o tünellerden geçişleri sağlarken, silah satarken, günde ortalama 1000 dolar kazananlar vardır. İnsanlar artık yoksulluktan, ezilmekten, savaştan bıktık diye bağıyorlar. Gazze'de yaşayan halkın şu anda % 80'i işsizdir. Bu çok korkunç bir rakamdır. Ailelerin %30'unu geçindiren kadındır. Çünkü erkek evde oturur işe gidemez. Kadın mecburen çalışacak. Bu oran çok büyük bir orandır Ortadoğu'da. Şu anda Gazze halkının %70'i 0-24 yaş arasındadır. Umutsuzluğa kapılarak şimdi o genç nüfus yurt dışına göç etmeye başladı. İsrail de bu göçü destekliyor ve onların önünü açıyor. Bölgenin boşalması için özellikle göç etmek isteyenler için programlar hazırlamıştır. Şu anda dünyada en çok kanser çeşitleri bulunan ve kanser hastalığı olan insanları Gazze bölgesindedir. İsrail burada dünyada ilk defa kullanılmış bazı kimyasal silahlar kullandı. Kimse bu kimyasalı bilmediği için hastalığın nasıl bir şey olduğunu da tam bilemiyorlar. Şu anda 7 bin esirimiz var İsrail'de ve bu esirler dünya da en ağır baskı altında olan insanlarıdır. İki defa açlık grevi süreci yaşadılar. Birincisi Ahmet Saadet ve yoldaşları için ve özellikle İsrail-Hamas Şalid mübadele olayında o tutukluların kazanımlarını boşa çıkartmak için tutsaklara baskı uygulandı. İsrail her zamanki gibi Şalid mübadelesinde bile serbest bıraktığı insanları geri tutukladı ve daha önce yaptı-

ğı anlaşmaların hiç birine uymadı. Tutuklular değişik tarihlerde süresiz açlık grevleri yaptılar. Bazı kazanımları sağladılar. Maalesef dışarıdaki bölünmeyi İsrail özellikle tutuklulara yansıtmıştır ve bundan yararlanarak bazı bölünmeler yaratmaya çalışmıştır. İsrail gün geçtikçe baskıları artırdığı için bazı tutuklular bunu kaldıramıyor ve bunun için yeniden bir açlık grevi sürecine hazırlanıyorlar. Bizim yeterli olarak görmediğimiz bir şey var. Gazze'de, Batı Şeria'da ve yurt dışında Filistinle dayanışma çadırları her yerde kuruluyor ama yetmiyor.

Özellikle şu andaki yaşadığımız coğrafyada emperyalizme karşı birlikte olmak çok önemlidir. Sizlerle tanışmak ve desteklerinizi almak bizim için çok değerlidir. Ben hem Avrupa ülkelerinde, Arap ülkelerinde ve Türkiye'de Arap yoldaşlarla tanıştım, onlarla çalışma fırsatını buldum. Emperyalistler ve işbirlikçiler bir ülkeye saldırabilmek için ne kadar birbirine kenetleniyor. Ama biz dünyanın %99'unu oluşturanlar, veya onları temsil edenler maalesef onlar kadar bir araya gelip birbirimize kenetlenemiyoruz. Biz hem Ortadoğu'da hem Türkiye'de hem Avrupa'da artık bir devrimci hareketin yüzyılı aşkın geçmişi vardır. Bizler artık toparlanıp da geniş ve güçlü bir cephe kurmalıyız. Bir çok ortak noktamız var. Evet, ayrıştığımız noktalar var ama en önemli birleştiğimiz nokta emperyalizme karşı mücadeledir. İsrail siyonizminin ve emperyalistlerin neler yapacağı onların programları bizi birleştiriyor. Bölgedeki diktatörler de demokrasi için savaşan insanlar değiller hiçbiri. Ben diyorum ki, hiçbir ülke ne kadar büyük olursa olsun emperyalizme karşı tek başına başarılı olamaz. Ancak birlikte başarılı olabiliriz. İşte bunlar ilk başta anlaştığımız noktalardır. Başladıktan sonra artık bir çok ortak şey üretebiliriz, geliştirebiliriz, yaratırız. Onlar bizden daha iyi düşünmüyorlar, biz emperyalistlerden daha iyi düşünüyoruz. Onların düşünceleri bizden gitme.

Halk cephesinde düşen şehitlerimiz Türkiye'den olsun Japonya'dan olsun, Latin Amerika'dan olsun, İtalya'dan olsun bizi evrenselleştirdi.

Ben kesinlikle şuna inanıyorum ki, Türkiyeli arkadaşlar, Türk kanı için değil, evrensel kan için bizimle savaştılar ve şehit oldular. Ben sizinle çok iyi anlaşıyorum ama komşudaki bir Filistinli ile zıt görüşteyim anlaşıyorum. Çünkü biz evrensel bir kan taşımaktayız. Çünkü benim için o bir faşisttir. Biz ise, öncelikle insanı ilkeler sevk eder, yönlendirir. Ben şu anda cephedeki yoldaşlarım adına konuşmaktayım. Polit Büro üyesiyim, sendikal ve halkla ilişkiler sorumlusuyum. Aynı zamanda Gazze'de bir kadın kalkınma ve araştırma merkezimiz var. Bu

derneğimiz Filistin'deki eski ve yeni kadın tutuklularla yakından ilgilenen tek kurumdur. Başka değişik görevlerde de yer almaktayım.

Sizin bu yakın ilişkiniz de beni çok mutlu etti. Özellikle Ahmet Saadet'le ilgileniyor olmanız. Samimi görüşleriniz beni mutlu etti. Eleştiri, kötü olanları temizler ve dost acı söyler. Şunu da belirtmek istiyorum kesinlikle cephe olarak bizim dostlarımız yönetimler değil, devrimci insanlardır.

Özellikle Arap Baharıyla birlikte Amerika emperyalizmi ve onun en büyük savunucusu basın Filistin sorununu gündemden düşürmeye çalışıyorlar. Ve Amerika o kadar ileri gitti yüzsüzlükte. Barak Obama'nın propaganda programında ilk başta Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak kabul etmiştir. Bundan daha büyük bir yüzsüzlük olabilir mi? İsrail bundan daha büyük bir desteği nereden görebilir? İlk başta Kudüs ve Filistin o adamın babasının toprağı değil, şuna vereyim ya da buna vereyim diyecek. Ben her zaman söylüyorum Amerika'nın demokrasisine asla inanılmaz. Onlar asla ve asla Ortadoğu'da demokrasi istemediler ve istemezler de. Demokrasi götürme sloganlarıyla önce Irak'ı tamamen yok ettiler parçaladılar, Libya'yı parçaladılar ve şimdiki hedefi de Suriye'dir.

Dünyanın ilk demokrasi, özgürlük götürülmesi gereken yeri Filistin'dir. Çünkü Filistin yıllardır işgal altındadır halen de bu işgal sürüyor. Amerika'da da zaten demokrasi yoktur. Filistin'i dünyanın en terörist ülkesi ilan ediyor ama kendisi en büyük terörist ülkedir. Afganistan, Irak ve Somali'de dünyanın en büyük terörist ülkesi İsrail'i destekliyor. Böyle bir ülkeden nasıl demokrasi beklenebilir? Şu anda biz Birleşmiş Milletlerde oy hakkımızın kabul edilmesini istiyoruz biliyorsunuz Filistin yönetimi en büyük yardımı Avrupa Birliği'nden alıyor. Amerika Avrupa Birliği'ne baskı

yaparak bu yardımların durdurulmasını sağladı. Şu anda islami güçler Müslüman Kardeşler vb. güçlerin Ortadoğu'da hakimiyetini sağlamaya çalışıyorlar Benim için hava hoştur neden çünkü biz mücadele veriyoruz ve gelecek bizimdir. Onların en kısa zamanda maskesi düşecek ve halklar kim olduklarını görecekler. Sonuç itibariyle bizim Gazze'de olduğu gibi siyasi islam iktidara geldikten sonra maskesi düşer. Artık kral çıplaktır. Tunus'ta ve Mısır'da kral artık çıplaktır. Devrimler her zaman düz yolda ilerlemez, engebeli yollardan da gider başarısız da olabilir. Mısır ve Tunus'taki devrimler başlangıçta bunların lehine çıktı ama dün Muhammed Hammami de söyledi: Devrim devam ediyor Tunus'ta. Filistin'de özellikle Ortadoğu'da ve Türkiye'de dahil sol kendi kanını emerek savaşıyor. Karşı tarafta islamcılara dünyanın her yerinden, sağcılardan, faşistlerden, Avrupa Birliği'nden destek geliyor. Ama bizim bütün kaynaklarımızı kuruttular.

Biz sizden tam destek istiyoruz, her alanda. Ve sanmayın küçük destekler azdır. Küçük küçük sürekli destekler tek bir seferlik çok büyük bir destekten daha değerlidir ve önemlidir.

Marksizmin ilkelerine yürekten inanıyorum ama kundaktaki süt bekleyen bebeğe seni kurtaracak olan marksizmdir demekle onu kurtaramam. Çünkü onun ihtiyacı şu anda süttür.

Bir toplantıda özellikle son dönemlerde Hamas'ın bir milletvekili -aynı zamanda cami imamıdır- son gelişmelerden sonra geldi konuşmaya başladı. Kur'andan ayetlerden, dini kurallardan, dua etmekten, şükretmekten, Allah'ın imtihanıdır diye konuşmaya başladı. Ben oraya sadece dinlemek için gittim konuşmayacaktım ama adamın bu söylediklerine dayanamadım. Çıktım dedim ki, hoca efendi benim bir oğlum var açtır süt istiyor, Kur'an okuyarak mı onun karnını doyuracağım. Adam evraklarını hemen toparlayıp gitti.

Özellikle tutuklularla dayanışma konusunda bir platform oluşturmak, dayanışma konusunda ortak çalışmalar yapabiliriz ve bunu çok isteriz. Ayrıca olabilecek bütün alanlarda, kendim adına ve yoldaşlarım adına çalışmaya da hazır olduğumuzu belirtmek isterim.

Sizlerle sohbet etmekten ve düşüncelerinizi paylaşmaktan mutlu olduk. Mücadeleyi birlikte yürütmeyi, dayanışma içinde olmayı gönülden istiyoruz. Tekrar görüşmek dileğiyle.

PALYAÇO VE KÜÇÜK ÇOCUK

Bir zamanlar bir köyde çok iyi kalpli bir palyaço yaşamış. İyi kalpli palyaçonun hiç kimsesi yokmuş. Evde tek başına yaşayan palyaçonun bu yüzden canı çok sıkılıyormuş. "Ah" diyormuş kendi

kendine: "Ne olurdu benimde yakınlarım, çocukların olsaydı". Sonra devam ediyormuş "Onlarla konuşur, sohbet eder, hatta onları eğlendirmek için elimden geleni yapardım". Palyaço bu düşüncelerle evden çıktı, köyün sokaklarında dolaşmaya başladı. Böyle dolaşırken yolun

kenanna oturmuş, içten içe ağlayan küçük, sevimli bir çocuk gözüne çarptı. Çocuğun haline çok üzüldü. "Bu sevimli çocuğu

çok üzen bir şeyler olmalı, acaba nedir" diye düşündü ve çocuğa sormaya karar verdi. Ağlayan çocuğun yanına sessizce yaklaştı, çocuğun başını okşayarak ve alçak bir sesle:

"Söyle misin seni üzen nedir? Sen çok iyi bir çocuğa benziyorsun, sana nasıl yardım edebilirim?" diye sordu.

Küçük çocuk, başını kaldırıncaya çok şaşırıldı. Kendisiyle konuşan bu tuhaf elbiseli, tuhaf burunlu, yüzü boyalı adamı daha önce görmemişti. Adamın bu haline içinden gülmek geldi ama o kadar çok üzgündü ki, gülemedi. Sadece, hıçkırarak:

"Siz bana yardım edemezsiniz" diyebildi. Palyaço kendi yalnızlığını unutmuştu. Çocuğu bu haliyle bırakmamaya karar vermişti.

"Ama belli olmaz, bana niçin ağladığını söylersen belki de sana yardım edebilirim" diye üsteledi.

Küçük çocuk, palyaçonun bu ısrarına dayanamadı ve niçin ağladığını anlatmaya karar verdi. Hıçkırıklar içinde:

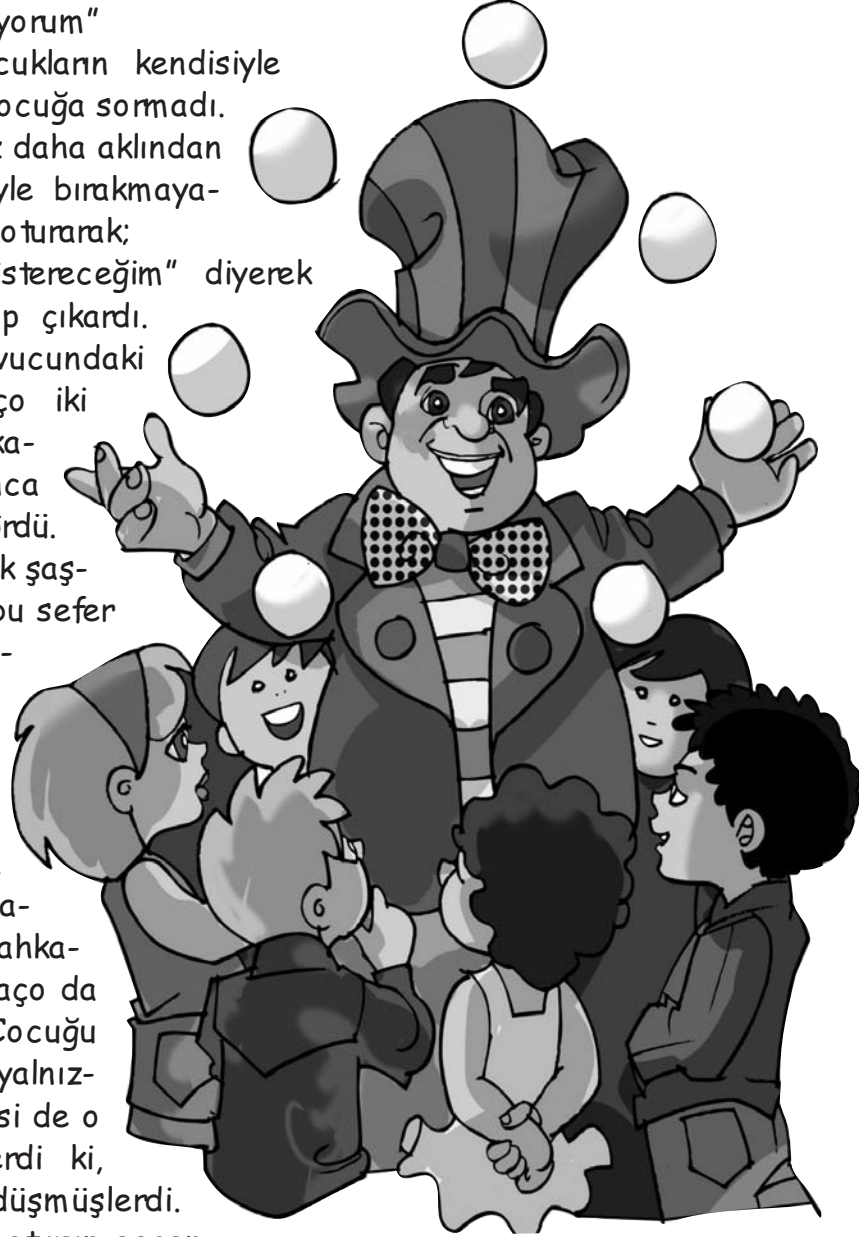
"Benim" dedi küçük çocuk "hiç arkadaşım yok. Kimse benimle oynamıyor, kimse benimle konuşmuyor, kendimi çok yalnız hissediyorum; oysa ben de diğer çocuklarla oynamak, koşmak, konuşmak istiyorum"

Palyaço, diğer çocukların kendisiyle niçin oynamadıklarını çocuğa sormadı. Az önceki karan bir kez daha aklından geçti; çocuğu bu haliyle bırakmayacaktı. Çocuğun yanına oturarak;

"Bak sana ne göstereceğim" diyerek cebinden küçük bir top çıkardı. Çocuk, Palyaçonun avucundaki topa bakarken palyaço iki elini üst üste koyup arkasından avuçlarını açınca topun kaybolduğunu gördü. Top yok olmuştu. Çocuk şaşkınlık içinde bakarken bu sefer palyaço topu şapkasından çıkardı. Sonra palyaço ayağa kalkıp önce tavşan arkasından maymun taklidi yaptı. Küçük çocuk ağlamayı unutmuş palyaçonun hareketlerine kahkahalarla gülüyordu. Palyaço da çok mutlu olmuştu. Çocuğu mutlu etmek kendisine yalnızlığını unutturmuştu. İkisi de o kadar çok eğlenmişlerdi ki, gülmekten yorgun düşmüşlerdi.

İkisi de yolun kenanna oturup geçenleri sessizce izlediler. Palyaço, küçük çocuğu diğer çocuklarla nasıl arkadaş yapabileceğini düşünüyordu. Biraz zaman geçtikten sonra sanki ne yapacağına karar vermiş gibi birden ayağa kalkarak:

"Gel" dedi küçük çocuğa. Elinden tutup ayağa kaldırdı sonra doğruca diğer çocukların oynadığı parka gittiler. Parkta oynayan çocuklar, yanında küçük bir çocuk olan palyaçoyu görünce meraktan hemen yanına koştular. Palyaço çocukların ilgisini görünce fırsatı kaçırmadı. Hemen cebinden küçük topunu çıkardı, az önce yaptığı küçük sihirbazlık numarasını yaptı; arkasından maymun taklidi yaptı. Çocuklar onun hareketlerine kahkahalarla gülerken o başka başka hareketler yapıyor, onları daha da güldürüyordu.

O gün bütün çocuklar evlerine mutlu şekilde dönmüşlerdi. Anneleri ve babaları çocukların bu neşesine hem şaşımış hem de sevinmişlerdi. Çünkü çocuklarını hiç bu kadar neşeli ve mutlu görmemişlerdi. O günden sonra palyaço, küçük çocukla birlikte diğer çocuklarla her gün buluşmaya, hava kararıncaya kadar birlikte eğlenmeye başladılar. Küçük çocuk diğer çocuklarla kaynaşmış, arkadaş olmuş, yalnızlıktan kurtulmuştu.

Ama küçük çocuk palyaçoyu üzen bir şeyin olduğunu farketmişti. Gerçi palyaço kendisiyle ilgili hiç bir şey anlatmamıştı ama çocuklardan ayrılmıyormuş gibi düşüncelelere daldığını, üzüldüğünü hissetmişti. Bir gün bunu palyaçoya soracak gibi oldu ama palyaço konuyu hemen değiştirmişti. Bunun üzerine küçük çocuk palyaçoya yardım etmek için onun "sım"nı öğrenmeye karar verdi.

Yine böyle bütün çocuklarla eğlendikleri bir günün sonrasında palyaçoyu uzaktan görünmeyecek şekilde takip etmeye başladı. Palyaço takip edildiğinden habersiz, diğer evlerden oldukça uzak olan evine gitti. Hava biraz kararmıştı. Işığı yakıp yatağına sırtüstü uzandı. Belli ki yorgundu. Küçük çocuk sessizce pencereye yaklaştı ve palyaçonun ne yaptığını görmeye çalıştı. Bir de ne görsün.. Çocukları eğlendiren o neşeli, hep gülen, komik hareketler yapan palyaço gitmiş, yerine düşünceli, üzüntüden gözlerinden sessizce yaşlar akan bir adam gelmişti. Palyaço birisiyle konuşur gibi ağzını kımıldatıyordu. Kulağını pencereye dayadı ve palyaçonun ne söylediğini duymaya çalıştı. Palyaçonun şöyle dediğini duyar gibi olmuştu:

"Ben neden bu kadar yalnızım, neden benim kimsem yok, neden kimse benimle arkadaş olmuyor? Evet çocuklarla birlikte olmak, onları eğlendirmek, mutlu etmek

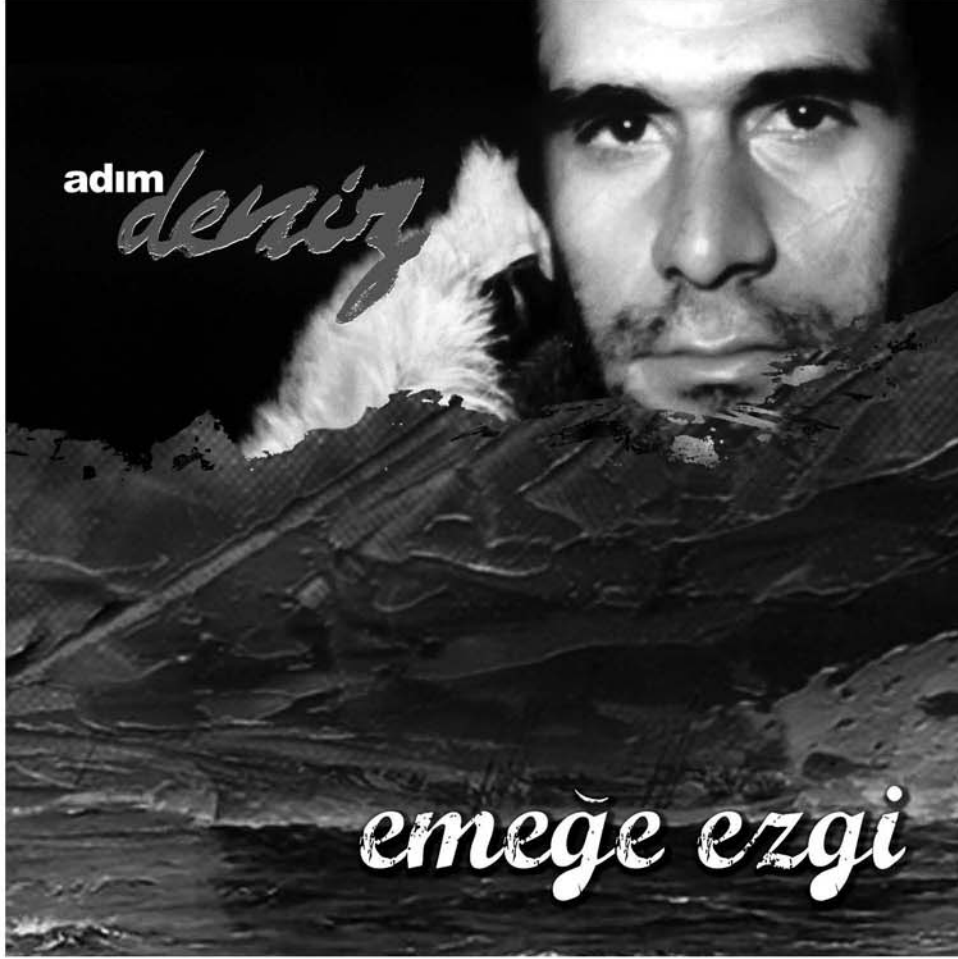
çok güzel bir şey. İnsan kendisi için bir şey istemeden başkalarını mutlu edebiliyorsa o zaman kendisi de mutlu olabiliyor. Ama ben kendimi yine de çok yalnız hissediyorum. Çocuklar gibi büyükler de benimle arkadaş olsalar ne kadar mutlu olurum"

Küçük çocuk bu sözleri duyunca çok üzülmişti. Daha fazla dinlemeye dayanamadı ve koşarak eve gitti. Anne babasına kendisini bu kadar eğlendiren adamın aslında ne kadar mutsuz olduğunu bütün duyduklarını aktararak anlattı. Çocuğun annesiyle babası hem palyaçonun durumuna üzülmişlerdi hem de kendilerinin ne kadar yanlış yaptıklarını anlamışlardı. Nasıl olurdu da çocukları bu kadar mutlu eden adamı bir gün olsun merak edip çağırmazlardı? O adamı eve davet etmek, onunla tanışmak neden hiç akıllarına gelmemişti?

Ertesi gün küçük çocuğun babası palyaçoyla sokakta karşılaştı. Küçük çocuk da babasının yanındaydı. Baba Palyaçonun yanına yaklaştı ve kendisiyle tanışmak istediklerini, uygun bir zamanda eve akşam yemeğine beklediklerini söyledi. Palyaço böyle bir şeyle karşılaşacağını hiç düşünmemişti. Teklifi memnuniyetle kabul etti. O akşam palyaço küçük çocuğun ailesiyle tanıştı ve ondan sonra hep dost olarak kaldılar.

Çocuklarını mutlu eden palyaçonun durumunu öğrenen diğer çocukların aileleri de palyaço ile tanışarak o günden sonra onu hiç yalnız bırakmadılar. İnsanların sevgisi palyaçoju çok mutlu etmişti.

*yeni zamanlara
yeni ezgiler gerek*

ÇIKTI

AYIŞIĞI | www.emegeezgi.com
SANAT | www.facebook.com/grupemegeezgi
MERKEZİ | +90 212 249 44 43
İstiklal Cad. Rumeli Han. 88/11 Beyoğlu / İstanbul

Gelecek Bizim

...Benim sizden kendim için hiçbir şey istediğim yok. Şeker bile yiyemez ki kağıt gibi yanan çocuk.

**Çalışıyorum kapınızı teyze, amca, bir imza ver. Çocuklar öldürülmesin şeker de yiyebilsinler.
N. Hikmet**

